

עזרא

ההנהלה הארצית

אגף חינוך

זהות ישראלית

מערך פעילות לחודש נושא התשס"ט

הנחיה ועריכה:

שאול דה מלאך

כתיבה:

רותם שעשוע

מוריה אוחיון

עיצוב גרפי ואיור:

רחל פרידמן

הדפסה:

דפוס שי, ירושלים

בהוצאת:

עזרא - תנועת הנוער החרדי הלאומי בארץ ישראל

אגף חינוך

רח' יפו 234 ירושלים

טלפון: 02-5371640 | פקס: 02-5372639

<http://www.ezra.org.il> | hanhala@ezra.org.il

© כל הזכויות שמורות - ירושלים, תשס"ט

יש לשים לב כי חלקים מחוברת זו טעונים גניזה

תוכן

דבר המזכ"ל

על החוברת-דבר המערכת

פרק א'

זהות ישראלית

פרק ב'

חבריא א'

לאומיות מצויה

לאומיות רצויה

חבריא ב'

תרבות מצויה

תרבות רצויה

פרק ג'

נטעים

סמל מדינת ישראל כסמל

עיינות

מנהיגות ישראלית

נירים

מלחמות ישראל

נתיבות

רשות הדיבור

העולים

תרבות ה"כאן ועכשיו".

נחליאל

יצירה ישראלית.

אורות

מה יש למדינת ישראל

לומר לעולם!?

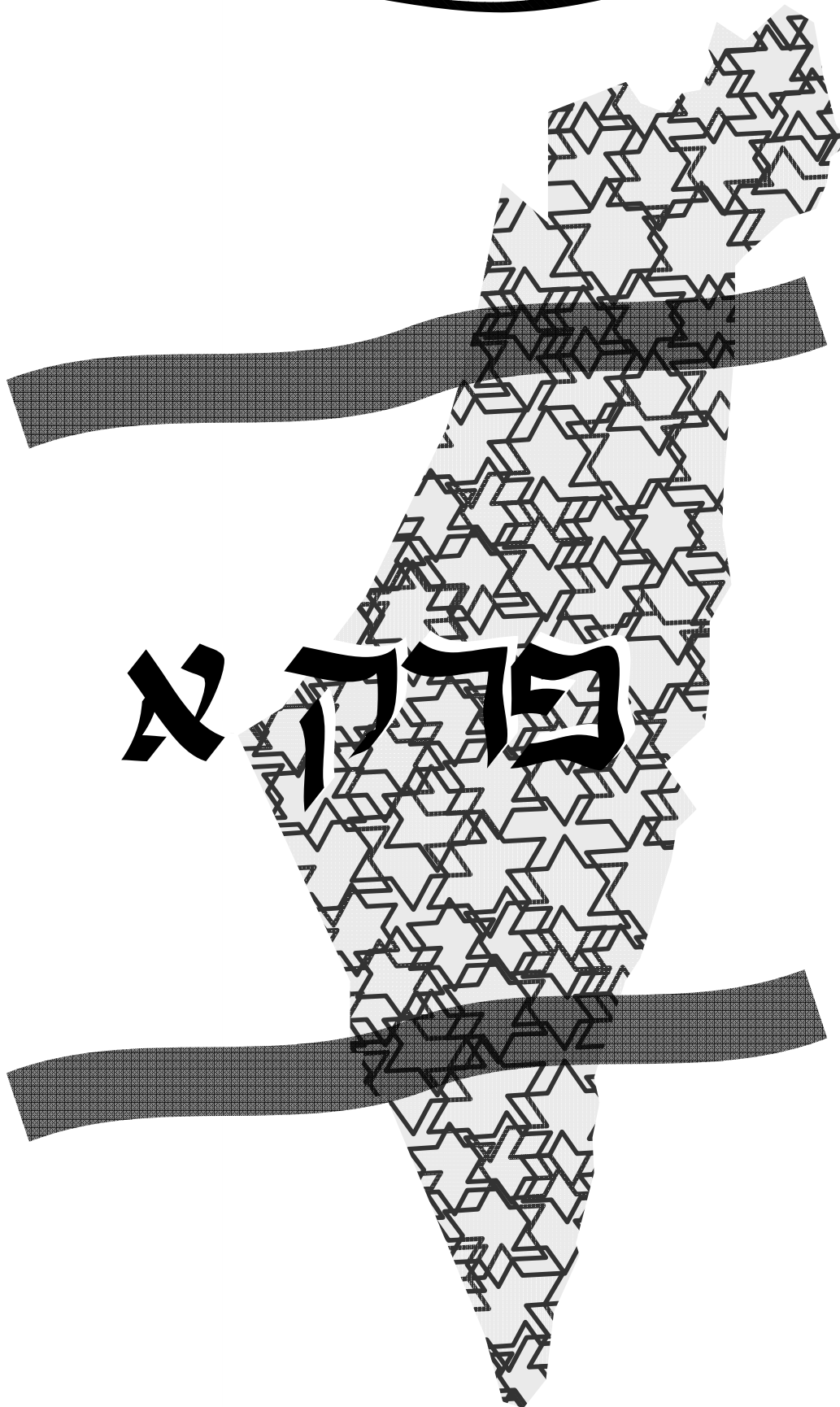
דבר הפזנ"ל

הקדמה מפחלקת הדרכה

אברהם

עתודת זהות / ישר אל הזהות

★ מטרת הפעולה

החניכים יפגשו עם המושג זהות ישראלית ויבינו את חשיבותו.

★ מבנה הפעולה

★ מפגש עם המושגים "זהות" ו"ישראליות"

★ הבנת חשיבות העיסוק בנושא

הקדמה קצרה

מטרת פעולה זו היא ליצור פתיחה לנושא מורכב וחשוב זה. לכן הפעולה מיועדת לכל הקבוצות עם התאמות מתודיות שונות לפי חבריות. לשם כך הפעולה בנויה קצת שונה משאר הפעולות בחוברת. הפעולה בנויה כהסבר קצר למדריך על הרעיון, ולאחריו הצעות מתודיות לפי גילאים. לכן, לאחר כל שלב בפעולה ישנן שלוש אפשרויות מתודיות, כאשר המתודה היא לחבריא א' המתודה מסומנת ב-★ כשהיא לחבריא ב' ב-★ לחבריא ג' ב-★ וכשהיא כללית ב-★. בגלל המבנה השונה, חשוב לקרוא את הפעולה טוב, לחשוב עליה, ולבסוף להתאים את המתודות הנכונות למה שחשוב לכם לומר מתוכה. כדאי לקרוא גם את המודות שאינן לגיל שלכן, על מנת לנסות למצוא עוד רעיונות. מפתא השוני במבנה, וריבוי המתודות, שלא כבשאר הפעולות, לא כל העזרים מוכנים. הם מובאים בצורת הצעות, כדי שכל אחד ייבחר את המתאים לו, אך דורש קצת יות רהכנה מראש. בהצלחה!

★ מהלך הפעולה

★ מפגש עם המושגים "זהות" ו"ישראליות"

השלב מתחלק באופן רעיוני לנושאים הבאים:

- ← א. הקדמה
- ← ב. זהות שווה או לא שווה שיוויון.
- ← ג. מהי מטרת הזהות שלי?
- ← ד. מעשה בישראלי ויהודי.

א. הקדמה

"זהות ישראלית" ... מפגש מעניין. חשבתם פעם על צמד מילים זה? מה משמעותו? מתי המציאו אותו? יש לו בכלל מקורות? מהם? בשלב הראשון ננסה ללכת בעקבות המושג, ולגלות יחד כמה גילויים מעניינים. מוכנים? נתחיל עם מה שבמבט ראשון נראה פשוט מבין השנים, הלא הוא זהות. אז מה זה זהות?
תוציאו רגע מהפה את המילה. כן. תקראו אותה בקול רם. (אם אתם אם עוד אנשים בחדר עדיף לדלג על השלב הזה). זוזהההוורתת. תנו למילה להתגלגל לכם על הלשון. תשחקו איתה קצת. מה היא מזכירה לכם? אתם תוהים לעצמכם בקול (ואם יש אנשים בחדר יש להניח שבשקט...) איך שוב חודרת המתמטיקה לחייכם, ואתם בסך הכול עושים שלוש יחידות... כן זהות.

- ◀ לכתוב בגדול את המילה וכל אחד אומר מה היא אומרת לו.
- ◀ שמש אסוציאציות.
- ◀ שמש אסוציאציות עם תחרות בין קבוצות מי יש יותר מושגים שקשורים.
- ◀ סבב אסוציאציות על המילה.

ב. זהות = או $\neq$ שיוויון.

זהות זה שיוויון. שיוויון ואי שיוויון. זהות היא בעצם מילה נרדפת לשיוויון. אז איך היא התגנבה לה המילה זהות לתוך תעודה כחולה? או באופן יותר ברור מה הקשר בין זהות (שיוויון) לזהות (זהות ישראלית)? מהי זהות? כשאדם אומר אני מברר את הזהות שלי למה הוא מתכוון? בואו נתחיל עם משהו פשוט. – הזהות שלי. הזהות שלי היא משהו שייחודי רק לי. לכל אחד יש את הכוחות המיוחדים לו את הכישורונות שרק לו יש. אין אף אחד אחר בעולם שדומה לי בפרצוף, בקול, בגובה, וכמובן, באישיות. כך שבעצם הזהות שלי היא במה שאני שונה מכולם! וזה בעצם הפוך מהמילה זהות...

- ◀ מכינים דפים עם תכונות, וכל חניך צריך למלא את התכונות הטובות של זה שיושב מימינו. כשמסיימים רואים האם למישהו יש את אותן התכונות בדיוק כמו למישהו אחר.
- ◀ לוקחים תמונות של מצא את ההבדלים (נספח 1) ומשחקים.

- ◀ משחקים משחק בין שתי קבוצות, ומבקשים מהחניכים להתחלק לשתי קבוצות שוות. (כדי שיהיה כוחות. אבל שיהיו זהות לחלוטין...).
- ◀ מתחלקים לזוגות. כל זוג צריך לצייר את הסמל של התנועה, באופן שיהיה הכי דומה לבן זוגו. (גודל, מיקום בדף, עקמימות העיגול וכו')

- ◀ מכינים משוואות ועושים לחרות מי פותר הכי מהר. חלק מהמשוואות אינן פטריות... ($x=2x$).
- ◀ השאלה הפילוסופית המפורסמת "האם יש שתי טיפות מים הזהות זו לזו לחלוטין?" (אבל הן נמצאות במקום שונה, מה שאומר שהן לא זהות) יכולה להיות פתח מעניין לדיון אם החניכים אוהבים דברים גבוהים.

- ◀ מצירים/ כותבים שמות של כל מיני דברים (או שמביאים את הדברים בעצמם – הר, מפתח, תמונה, קלף, ניר, ירוק, מטבע, חום, סוס, מכונית, אהבה, מטוס, וכו') ועושים תחרות בין הקבוצות מי מוצאת יותר דברים שווים בחפצים (הר וניר מסתיימים באות ר', מכונית ומטוס הן כלי תחבורה, כל החפצים הם במצב צבירה דומם, גם מפתח וגם מכונית עשויים ממתכת, וכו'). דרך זה מבינים את המושג שיוויון ואי שיוויון – איזה מהעצמים זהים לגמרי, ואיזה זהים חלקית.
- ◀ לשחק "בינגו שוק". כל אחד מקבל לוח להתחלה, והרבה פתקים. כל אחד צריך להחליף את הפתקים המיותרים שיש לו בפתקים אחרים. המנצח הוא מי שמסיים לוח. מי שמסיים שורה מקבל כבונוס עוד שלושה פתקים. המשחק מראה כי לפעמים הערך של דבר נקבע לפי מה שאני צריך אותו – לכן אני מחליף תפוח ביהלום, כי אמנם יהלום הוא דבר יקר, אבל לי אין בו צורך. לעומת זה, תפוח מסיים לי שורה.

ג. מהי מטרת הזהות שלי.

במבט יותר מעמיק אפשר להבין למה כדי להגדיר את השוני אנחנו משמשים במילה זהות. עד עכשיו בחנו את האישיות המיוחדת שלי. אבל מודע היא קיימת? מדוע אני קיים בעולם כאדם מיוחד עם התכונות המיוחדות, והאישיות המיוחדת וכו'. כולנו מכירים את התפילה ביום כיפור בה אנו אומרים: "אלוקי, עד שלא נוצרתי איני כדאי". רובנו גם מכירים את הסברו של הרב קוק (נספח 2) על כך, בו הוא בעצם מסביר כי עד שלא נוצרתי אף אחד לא היה זקוק לי, ולכן באמת לא נוצרתי. החשיבות באישיות שלי, מסביר הרב קוק, היא במשמעות שהיא מעניקה לעולם, באופן שבה אני פועל על מנת לקדם את העולם, באופן בו אני מסוגל, ובו אני מקדם. לכן, אמנם הזהות שלי היא מה שאני שונה מכולם, אבל אני בעצם רוצה להשפיע את מה שאני לכולם, להוציא את הכוחות שלי אל הפועל, לכן הזהות שלי היא מה שמשותף לי ולסביבה. אני בעצם מוציא את הזהות הייחודית שלי אל הפועל ויוצר קשרים – יוצר חיבורים. לדוגמא – תעודת זהות. בתעודה מופיעים הפרטים הבאים:

מספר ת.ז.	◀	מקום לידה
שם ושם משפחה	◀	מין
שם האם	◀	לאום
תאריך לידה	◀	

הפרטים האלו, מכניסים אותנו להקשר מסוים, צעירים/מבוגרים, ישראלים/ אמריקאים, גברים/ נשים, וכו'. הם בעצם אומרים מה באישיות של שווה עם אחרים, ומה מיוחד בי. ברור שעם מספר מועט של פרטים, ייתכנו אנשים זהים (שנולדו באותו תאריך, עם אותו שם וכו'), לכן יש את המספר תעודת זהות שהוא לגמרי אישי, ויוצר לכל אחד זהות (או בעצם אי זהות...) ייחודית.

ממש כמו מספר טלפון, כול המספרים מורכבים מאותם ספרות, אבל כולם שונים. כי הצירוף של המספר הוא שונה, למרות שלכולם יש את אותם המרכיבים – זוהי הזהות.

- ◀ להכין תעודת זהות בה כל אחד צריך לכתוב את הפרטים שלו. – להראות שלחלקנו יש פרטים זהים, אבל כל אחד שונה.
- ◀ להכין דפי החתמות עם הקטגוריות הבאות: שם, שם משפחה, תאריך לידה, שם האבא וכו'. המטרה היא לאסוף כמה שיותר אנשים עם אותו פריט שיש לי. (אם יש מעט חניכים אפשר גם לצאת החוצה או לעשות לחרות עם לשאול אנשים ברחוב). גם אם לרובנו יש פרט או שניים זהים, זה לא אומר שאנחנו שווים.

- ◀ משחקים מלים מבולבלות. מכינים רשימת מלים הקשורה לאישים במדינת ישראל (או משהו אחר הקשור לנושא), אבל האותיות מבולבלות. צריך למצוא איזו מילה מסתתרת. (לדוגמא – דוגמא לירה = גולדה מאיר) להראות שמאותם אבני יסוד זהות, ניתן ליצור דברים שונים לחלוטין.
- ◀ עם אותו מסר – ניתן לתת מילה, ולהתחרות בין שתי קבוצות מי מצליח להוציא מנה יותר מלים. (מהמילים זהות ישראלית אפשר להוציא הרבה מאוד...)

- ◀ ללמוד יחד את הקטע של הרב קוק. (נספח 2)
- ◀ ללמוד יחד את הקטע של הרב סולוביצ'יק. (נספח 3)
- ◀ להשמיע את השיר מיכאל (נספח 4) ולחשוב בעקבותיו מה השם אומר על כל אחד, מה הוא מספר על הזהות שלו כמי שמטרתו לחבר ולאפשר תקשורת.

משחקים מלחמה עם החפצים/ שמות חפצים מהמתודה הקודמת. כשמגיעים למאבק חסר הכרעה (מי יותר חזק ירוק או מטבע? סוס או אהבה? מכונית או מטוס?) למעשה, כדי להכריע בשאלה הזו צריך להחליט מה הקריטריון לניצחון (הערך המספרי של האות הראשונה בכל מילה/ הערך המספרי של המילה/ מה שאדם שבחרו מראש בקבוצה יותר אוהב/ מה שווה יותר במכירה פומבית וכו'). הרעיון הוא שכדי שיהיה אפשר להתייחס למשהו, צריך שתהיה נקודת השוואה, נקודת חיבור. כך גם בזהות שלנו – השונה שבנו, הוא אמנם שונה, אבל הוא מתייחס לסביבה שלנו.

ד. מעשה בישראלי ויהודי...

עד עתה נפגשנו עם המושג "זהות". (אם זה היה לפגוש את המושג הפשוט מה מחכה לנו עם המסובך?... עתה נפגוש "ישראליות". רגע, אני יודע מה זה! – כובע טמבל, פלאפל, ולעקוף בתור... נכון. אלה הם בהחלט מרכיבים של הישראליות, אבל ישראליות אינה זהה להם. אז מה זה ישראלי? כדי להבין מהו ישראלי, כדי לחפש איפה הכל התחיל. שורשו של המושג, הוא כמובן ביעקב אבינו שקרא בשם ישראל. על שמו, קורא אותנו הקב"ה במהלך כל התנ"ך בני ישראל – בניו של ישראל. עובדה זו היא חשובה. היא מלמדת אותנו כי עם ישראל הופך להיות עם כאשר הוא שלם. עם ישראל, המורכב משנים עשר שבטים, נותן ביטוי לשנים עשר כוחות שונים, שאם חסר אחד מהם, שוב לא ניתן ליצור דבר שלם. אך במהלך ההיסטוריה, קרה קרע נורא כאשר הקב"ה החליט לפצל את הממלכה וליצור קרע בין שנים מהשבטים, לשאר העשרה. (בספח 5) מאז פוצלה הממלכה. חציה אשר נשאר תחת שושלת בית דוד נקראה ממלכת יהודה, ואילו שאר השבטים, המשיכו להיקרא בשם ישראל. באופן יותר עמוק, מסביר הרב אשכנזי כי שני המחנות עדיין קיימים בתוכנו. כדאי לקרוא את המאמר, חלק זה בפעולה מבוסס עליו (בספח 6). אם כן, ישראלי הוא ביטוי המטא את עם ישראל בשלמותו, ואילו יהודי הוא ביטוי המבטא את עם ישראל כשהוא מופיע עם שניים מתוך שנים עשר הגוונים המצויים בתוכו.

תפוזות שבטים. מכינים תפוזות משנים עשר השבטים, ועל הקבוצה למצוא את שנים עשר השמות. לאחר מכן שואלים למה צריך כל כך הרבה שבטים, ומסבירים כי ישראל מבטא את שמנו כשכולם נמצאים.

מראים תמונה של אדם, ומבקשים מהחניכים לחלק אותו לשנים עשר חלקים. (גפיים, אברים פנימיים, ראש, בגדים וכו') שואלים את החניכים איזה מהאברים הכי חשוב, ומאפשרים להם להחליף את שאר החלקים בעוד מהחלק הזה. מדוע אינם רוצים? אם היינו מורידים את חלקים מסוימים, איך הייתם קוראים למה שנשאר? האם עדיין הייתם קוראים לו אדם? כנראה שלא, אדם הוא אדם שלם. כך עם ישראל. אמנם יש מי שחשוב יותר ומי שפחות, אבל אי אפשר בלי חלק קטן מהמערכת. מסבירים כי כך גם בעם ישראל, כל שבט הוא חלק מיוחד, ולכן נקראנו ישראל. כשיצאנו לגלות, וחלק מהחלקים הלכו לאיבוד הפסקנו להיקרא כך. משחזרנו לארץ והקמנו את המדינה, חזרו חלקים אלו לתפקד.

משחקים כדורסל, עם חוקים נוספים. לכל קבוצה יש מאמן, שנדרש לעמוד בכללים שנקבעים מראש. הכללים שנותנים למאמן מקשים מאוד על המשחק. (חייבים למסור לכל אחד פעמיים בכל התקפה, חייבים שכולם יזרקו מבחוץ. אסור לאף אחד לקלוע ממרחק מסויים וכו') – מה שרואים כאן ובעצם בכל משחק הוא שכדי שקבוצה תפעל טוב היא חייבת שכל אחד יעשה משהו אחר, אם כולם מוסרים ולא רק הרכז משהו לא עובד נכון. זוהי קבוצה. וגם אם יהיו בה חמישה שחקנים הכי טובים בעולם, אם הם לא

יתאימו אחד לשני אז אין סיכוי להצליח. השבטים הם השחקנים בעם ישראל. מרגע שאיבדנו את חקלם אנחנו כבר לא קבוצה. הפכנו להיות אוסף של שחקנים מוכשרים, לכן הפסיקו לקרוא לנו עם ישראל.

◀ כמובן שכדאי וניתן ללמוד את הקטעים. (בספחים 5 ו 6)

☆ הבנת חשיבות העיסוק בנושא

אז למה דווקא עוסקים בנושא של "זהות ישראלית"? למעשה, כמו שלאדם הפרטי ישנה זהות, כך גם לקבוצה או לעם יש זהות. אלא שהמרכיבים של זהותו של העם הנם רחבים ומורכבים הרבה יותר מאשר מרכיביה של זהות פרטית. אנחנו רוצים להכיר את הזהות הלאומית שלנו, אבל למה? כפי שראינו, בשלב א', לכל אחד ישנו מטרה בחיים. יש לו ייחוד, אותו הוא צריך להגשים. כך גם באופן כללי, לעם ישראל ישנה מטרה, יש לו תפקיד, ייעוד. אבל כפי שראינו בסוף השלב הקודם, לעם ישראל לא יכול להשלים את תפקידו בלי שהוא יחזור להשתמש בכל כוחותיו, או כפי שקראנו לזה בחלק הקודם – ישראל, המורכב משנים עשר שבטים.

לכן גם היום, ישנה קבוצה לא קטנה בציבור, שלא מוכנה להגדיר את עצמה יהודית, אלא מתעקשת להיקרא ישראלית. גם מדינתנו נקראת ישראל ולא יהודה. אם אנחנו כציבור רוצים למלא את ייעודנו, את התפקיד שלנו, אנחנו לא יכולים להצטמצם לכוחות מסוימים שיש בנו, גם אם הם חשובים. אנחנו חייבים לעסוק גם בנושאים אחרים שחשובים לחלקים אחרים בציבור, כי רק כך נוכל לחזור ולהיות ישראלים במלוא מובן המילה. זוהי תרבות ישראל. זוהי זהותנו. כפי שראינו בעניין הזהות שמטרתה ליצור קשרים ולהשתוות, כך התרבות היא זו שצריכה להתרבות. אנחנו כעם וכציבור צריכים ליצור תרבות וזהות שיש להם מה לומר, איכפתיות, הן רוצות להגשים את ייעודן. אנחנו רוצים ליצור "תעודת זהות" מלאת ערכים. ערכים מההסטוריה העתיקה שלנו כמתן תורה ויציאת מצרים ומהחדשה יותר – מהקמת המדינה וממה שקרה בשישים השנים האחרונות. לכן, חשוב שנלמד להכיר את זהותנו, כך נוכל להיות בעלי זהות אמיתית ועצמית.

במהלך השנים האחרונות ראינו לא אחת שישנם סמנים לכך שהזהות שלנו הולכת ומצטמצמת. (בספח 7) אם לא נציב אלטרנטיבה, אם לא נלמד את הנושאים הללו ונדע מה לומר בהם, בתעודת הזהות שלנו לא יישאר שום דבר כתוב. אנחנו, בתנועה, כותבים עתודת זהות!

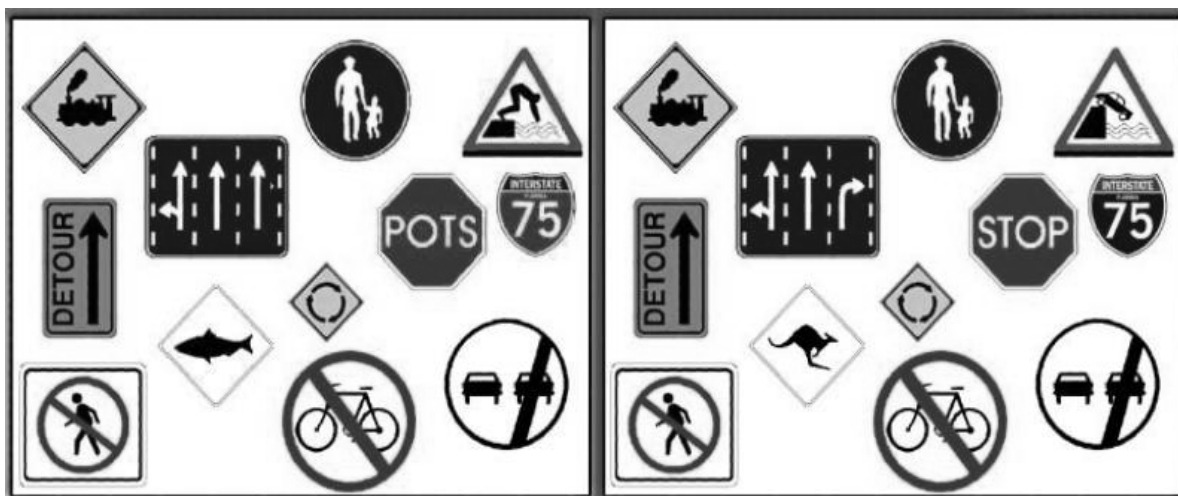

- ◀ ליצור תעודת זהות קבוצתית – ארועים שקרו במדינה, וחשוב לקבוצה לציין, כדי שיכירו אותם באופן מפורט. (להכין טקס לכל הסניף, לארגן סיור, לראות סרט, להכין לוח מודעות סניפי וכו')
- ◀ להביא אירועים שקרו בעת האחרונה (בספח 7), ולנסות לנתח אותם באופן יותר מעמיק מאשר מישהו רוצה לעשות רע. אלא לנסות להתמודד באופן של תיקון, מה גרם לדבר, ואיך משנים את זה.
- ◀ להכין תעודת זהות בה הקבוצה מציעה חוקי יסוד למדינת ישראל.

נספחים

נספח א'

נספח ב' – הרב קוק עד שלא נוצרתי

"לפני שנוצרתי, כל אותו הזמן הבלתי מוגבל שמעולם עד שנוצרתי, ודאי לא היה דבר בעולם שהיה צריך לי. כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית והשלמה הייתי נוצר, וכיון שלא נוצרתי עד אותו הזמן הוא אות, שלא הייתי כדאי עד אז להבראות, ולא היה בי צורך כי אם לעת כזאת שנבראתי, מפני שהגיעה השעה שאני צריך למלא איזה דבר להשלמת המציאות. ואילו הייתי מיוחד מעשי אל תכלית בריאתי הנני עכשיו כדאי, אבל כיון שאין מעשי מכוונים לטוב התכלית הרי לא הגעתי אל תכלית בריאתי ואיני עדיין כדאי כמו קודם לכן".

נספח ג' – הרב סולוביצ'יק זה שאדם מסויים

"את העובדה שמישהו חי בזמן מסוים, התקופה מוגדרת ובמקום מוגדר, ולא נולד בתקופה אחרת ובנסיבות אחרות, נוכל להבין רק אם נקבל את עצם הרעיון בדבר שליחותו של האדם. ההשגחה יודעת היכן וכיצד יכול הפרט היחיד על חסרונותיו וכוחות הנפש האצורים בו, לקיים את שליחותו. באילו נסיבות ותנאים ובאיזו חברה יהא זה בכוחו של האדם למלא את שליחותו. בורא העולם פועל בהתאם להלכה האומרת כי לא יתכן למנות שליח כדי לבצע תפקיד שהוא למעלה מכוחותיו של שליח. זו שליחות שאי אפשר לקיימה והיא מחוסרת כל ערך. מאחר שאם ממנים אדם למלא שליחות, מן הראוי ליתן לו גם את היכולת לפעול כשליח. משום כך נברא היחיד בתקופה ובמקום שבהם יוכל לקיים את פעולתו לשם מילוי שליחותו."

נספח ד' – השיר "מיכאל".

הם אומרים שמיכאל זה שם של בן	כשקשה להם לגמור הם מושכים את	לא אכפת לו גם מבנו של השכן
אז הם קוראים לי מיכאלה	הסופים, ומיכאל זה שם יפה	אני רואה אותו מאז בכל מקום
וצוחק איתם הבן של השכן	אז במקום לקרוא לה מהתחלה	והם אומרים שזה נדמה לי
הוא אומר שזה נדמה לה	הם מוסיפים את ה- לה לה לה לה לה	והוא מצחיק אותי באופן מיוחד
אני לא אוהבת שמשנים לי את השם	אני לא אוהבת שמשנים לי את השם	כשהוא קורא לי מיכאלי.
לא אוהבת גם את בנו של השכן.	לא אוהבת גם את בנו של השכן.	ואמא אומרת שככה אנשים...
וילדה אחת קוראים לה דניאל	ובלילה כשכולם הלכו לישון	כבר לא אכפת לי שמשנים לי את השם
ולא קוראים לה דניאלה	גם החתול והארנבת	
רק לשם שלי קשה להתרגל	מיכאל פתאום יצא מהשעון	
אז הם קוראים לי מיכאלה.	השם שלי דיבר כמו ילד.	
ואמא אומרת שככה אנשים	לא אכפת לו שמשנים אותו, לכן	

כט ויהי בעת ההיא, וירבעם יצא מירושלם; וימצא אתו אחיה השילני הנביא בדרך, והוא מתבסס בשלמה חדשה, ושניהם לבדם, בשדה. ל ויתפש אחיה, בשלמה החדשה אשר עליו; ויקרעה-- שנים עשר, קרעים. לא ויאמר, לירבעם, קח-לך, עשרה קרעים: כי כה אמר יהוה אלהי ישראל, הנני קרע את-הממלכה מיד שלמה, ונתתי לך, את עשרה השבטים. לב והשבט האחד, יהיה-לו--למען עבדי דוד, ולמען ירושלם, העיר אשר בחרתי בה, מפל שבטי ישראל. לג יען אשר עזבני, וישתחוו לעשתרת אלהי צדנין, לכמוש אלהי מואב, ולמלפס אלהי בני-עמון; ולא-הלכו בדרך, לעשות הישר בעיני וחקתי ומשפטי--בדוד אביו. לד ולא-אקח את-כל-הממלכה, מידו: כי נשיא אשתנו, כל ימי חיי, למען דוד עבדי אשר בחרתי אתו, אשר שמר מצותי וחקתי. לה ולקחתי המלוכה, מיד בנו; ונתתי לך, את עשרת השבטים. לו ולבנו, אתן שבט-אחד--למען היות-ניר לדוד-עבדי כל-הימים לפני, בירושלם, העיר אשר בחרתי לי, לשום שמי שם. לז ואתך אקח--ומלכת, בכל אשר-תאונה נפשך; והיית מלך, על-ישראל. לח והיה, אם-תשמע את-כל-אשר אצו, והלכת בדרך הישר ועשית הישר בעיני לשמור חקותי ומצותי, באשר עשה דוד עבדי--והייתי עמך, ובנתי לך בית-נאמן באשר בנתי לדוד, ונתתי לך, את-ישראל. לט ואענה את-זרע דוד, למען זאת--אך, לא כל-הימים.

נספח ו' – הרב שרקי, (מתוך מניטו קורא את הראי"ה)

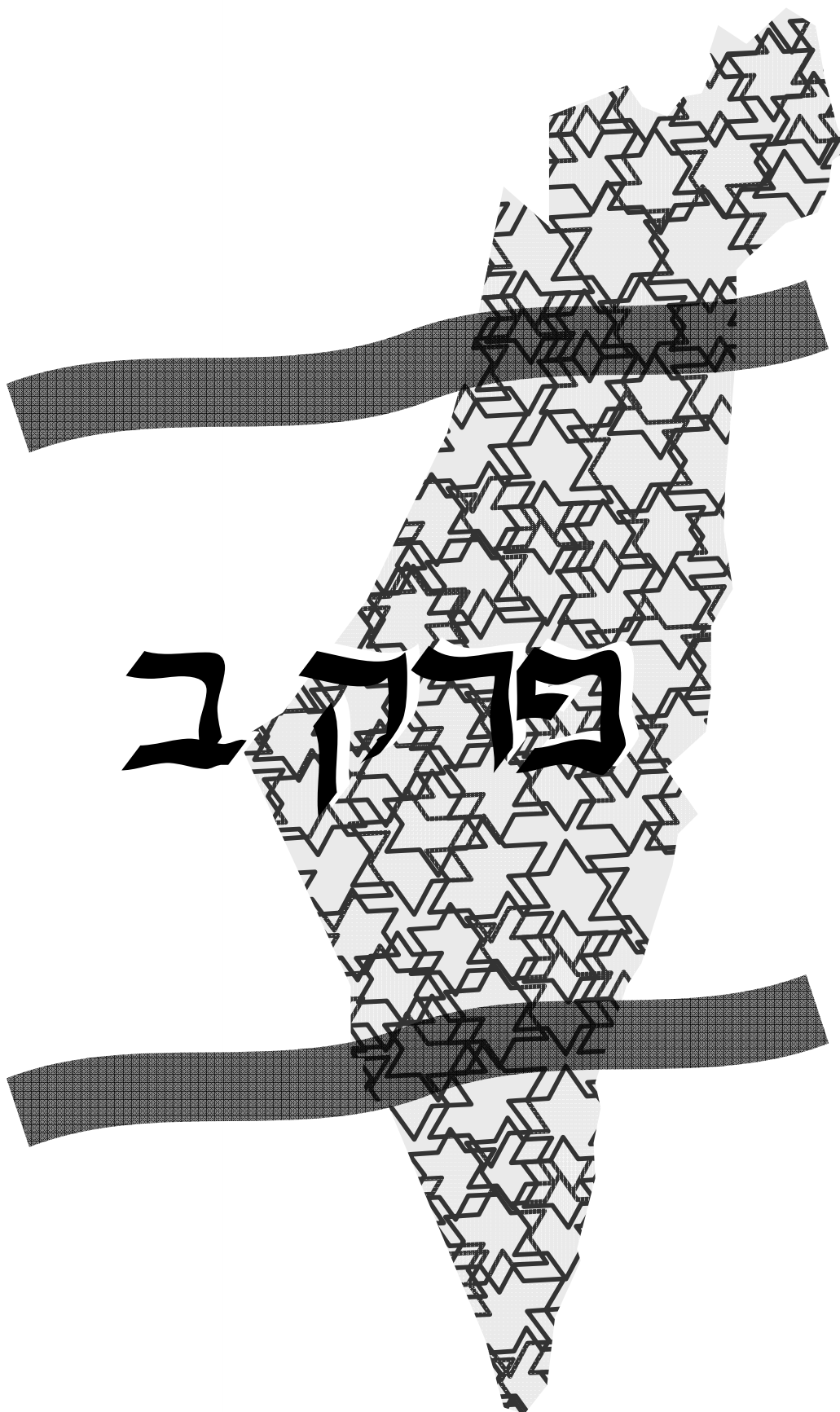

החלוקה לבית יוסף ובית יהודה שייכת במקורה ההסטורי לממלכת יהודה וממלכת ישראל. כשגלו עשרת השבטים, נותרה שארית האומה תחת הדומיננטיות של שבט יהודה לבדו, ומכאן שמה: יהודים. אבל החלוקה הזאת, ההכרחית לקיום האומה, לא בטלה, וקיבלה צורה חדשה בתוך שבט יהודה עצמו, בדמות החלוקה בין הדתיים לחילונים הלאומיים. משל לדבר הוא שכאשר הגוף (עשרת השבטים) חסר, ממלא הראש (יהודה) את תפקיד שאר האברים.

שבט יהודה, רוחני בטבעו, משול לראש, ושבט אפרים, חומרי-חילוני, משול לגוף. לפי זה, היעד המשיחי של כל שבט שונה משל חברו. היעד של משיחיות שבט יהודה הוא החכמה, כך שהעליה הרוחנית היא המבחן להצלחתה של אותה משיחיות. לעומתה, למשיחיותו של בית יוסף המכוונת לגאולת הגוף, לא הרוחניות היא מדד ההצלחה, כי אם אחדות העם, דהיינו לאחד את פזורי ישראל לכלל מפעל לאומי אחד, כפי שבא הדבר לידי ביטוי בציונות, כמו שהתפקוד הנכון של הגוף בא לידי ביטוי בתיאום בין האברים וההתאחדות ביניהם. על יסוד זה יש להבין את פרשנותו היחודית של הרב אשכנזי להלכה שמלכי בית דוד דנין, ודנין אותם, אבל מלכי ישראל לא דנין, ולא דנין אותם. (סנהדרין פ"ב) בעוד שלפי הפשט הראשוני של הסוגיה נראה שדין זה לא נאמר אלא בשל נסיבות שבדיעבד, מפני התקלה שעשויה לצאת מהעמדת מלך לדין, רואה כאן הרב אשכנזי הלכה קדומה שמעמדתה המקורית הייתה שאין להחיל על מלכי בית אפרים את הכללים הנוהגים בבית יהודה. כשם שפרצופי השבטים שונים, כן הלכותיהם שונות. משום כך מעמידים סנהדראות לשבטים (סנהדרין פ"א מ"ה), שבהן נפסקת ההלכה לשבט על ידי חכמי אותו השבט, המכירים את אופיו. כמו כן, אין חפיפה בין המושגים 'יהודה' ו'משיח' בן דוד. בעוד שיהודה הוא 'לקדשו', עוסק בתחום הרוחני בלבד, משיח בן דוד הוא המאחד את שתי המגמות המשיחיות ליצירה חדשה.

פדקב

לאומיות בישראל, האם ככל העמים?!

☆ מטרת הפעולה

החניכים יראו מהי תפישת הלאומיות הקיימת היום בישראל, ירצו לשפר ולקדם אותה.

☆ מבנה הפעולה

- ☆ חשיפה לבעייתיות הקיימת במדינת ישראל כיום.
- ☆ מיהו ישראלי? – היכרות עם התכונות המאפיינות את הישראלי היום.
- ☆ הבנה שעם ישראל הוא עם מיוחד וגם הלאום הישראלי צריך להתאפיין בתכונות מיוחדות ושונות.

☆ מהלך הפעולה

☆ חשיפה לבעייתיות הקיימת במדינת ישראל כיום.

נערוך משחק תפקידים של החניכים. כל חניך (או שני חניכים) יקבלו כרטיסיה ובה תאור של דמות ישראלית ונבקש מהחניכים לתאר בשם אותה דמות איך הם היו רוצים וחולמים שהמדינה תראה. (נספח א') אפשרות נוספת: לחלק לחניכים את הכרטיסיות ולומר להם שעליהם להקים מפלגה שתרוץ לבחירות הקרובות בתור אותו האיש שקיבלו את תיאורו בכרטיסיה. מה יהיה המצע של המפלגה שלהם? (כדאי ואפשר לפתח את זה, ביום חול או עם הכנה מוקדמת. צריך ליצור כרזת בחירות, תעמולת בחירות וכו') ראינו שלכל אחד מהעם חשובים בעיקר הדברים המשמעותיים עבורו, והוא רוצה לעצב את המדינה בהתאם לצרכים ולרצונות שלו. אפשר לראות את זה במבט על כמות המלגות השונות שיש לנו במדינה שכל אחת מהן עם מצע שונה לחלוטין ואפילו מנוגד זו מזו, ואיך אפשר ליצור כך עם אחד מאוחד?

נפזר על הרצפה כתבות שונות מעיתונים המביעות את מה שקורה במדינת ישראל כיום: תאונות דרכים, פיגועים, גניבות, רציחות על דברים של מה בכך וכו'. (נספח ב') אחרי שהחניכים יעברו בין הכתבות השונות שפרשנו על הרצפה נשאל ☆ האם אתם חושבים שזו המדינה שעליה חלמו אבותינו? האם זו המדינה שהיא מדינת העם היהודי, העם הנבחר? ☆ נפתח דיון עם החניכים – מדוע זו המציאות? כיצד מתפתחת התנהגות שכזו? כפי שכבר ראינו בפעילות הראשונה, כאשר כל אחד חושב רק על עצמו ומתעניין רק בסיפוק צרכיו ורצונותיו, אז לא פלא שמגיעים גם ל אלימות ולפשע.

☆ מיהו ישראלי? – היכרות עם התכונות המאפיינות את הישראלי היום.

נספר לחניכים: משרד החינוך החליט לערוך מחקר בנושא התכונות הכי ישראליות. עליכם להיות שותפים במחקר הזה. לשם כך נפזר על הרצפה כרטיסיות עם תכונות שונות (נספח ג') ועל כל אחד מכם לבחור אילו תכונות הן הכי ישראליות בעיניו. (כל אחת מהתכונות יש לצלם מספר פעמים כך שכל חניך יוכל לקחת לעצמו את התכונות שהוא בוחר).

כל חניך יכול לקחת 3 כרטיסיות של תכונות שהן הכי ישראליות בעיניו. לאחר מכן נערוך מכירה פומבית. כל חניך יקבל 5 סוכריות והמדריך יקרא כל פעם תכונה אחת וימכור אותה למרבה במחיר. לאחר שכל התכונות נמכרו כל החניכים יתנו למדריך את פתקי התכונות שבחרו בהתחלה. המדריך יספור

כמה חניכים בחרו בכל תכונה, והתכונה שבחרו בה הכי הרבה חניכים תזכה את החניך ש"קנה" אותה במכירה הפומבית במספר כפול של סוכריות.

כעת נערוך דיון עם החניכים – מהי התכונה הכי ישראלית שנבחרה? מדוע דווקא היא? איפה התכונה הזו מתבטאת בחיי היומיום? אילו עוד תכונות בחרתם? מדוע?

נבקש מהחניכים שיספרו לנו על דמות ישראלית שהם מכירים, ולמה לדעתם היא דמות שמאפינת את הישראליות. **שְׁנֵי** שבעיני החניכים על הישראליות להתאפיין באהבת הארץ, עבודת האדמה, אהבת העם וכו' אבל כמה מהישראלים שאנו מכירים הם באמת כאלה?

 הבנה שעם ישראל הוא עם מיוחד וגם הלאום הישראלי צריך להתאפיין בתכונות מיוחדות ושונות.

נחלק לחניכים את הקטע "ישראלי לא קיים". (נספח ד'). נשאל את החניכים – מה דעתכם על הקטע? האם באמת אין לנו שום ייחודיות כישראלים מלבד התכונות שראינו? (שגם הן לא כ"כ מחמיאות...) מה הייחודיות שלנו כישראלים?

להרחבה:

ואעשה לגוי גדול / הרב ברוך אפרתי

את אברהם אבינו אין צורך להציג. אנו מכירים אותו עוד מימי היותנו ילדים. על פי רוב, האסוציאציה הראשונית שלנו על אברהם היא 'טוב לב', 'מאמין גדול', 'איש החסד' ועוד. אלא שבפגישתנו הראשונה עם אברהם, בפרשת 'לך לך', לא כתובה שום אחת מהתכונות הללו, אותן אנו מיחסים – ובצדק – לאברהם. פתאום, בלי כל הכנה, מופיע פסוק: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֶרְאֶה: " (בראשית פרק יב). וכי מי הוא אברהם? מהן תכונותיו? מדוע נבחר לצאת במסע לארץ כנען? שאלות אלו, לא נענות לפני פסוק זה. אנו רגילים, שלפני שהמקרא מגיש לנו דמות, הוא מכין אותנו, מהן תכונותיו הראויות, ומדוע ה' בחר בו לדמות נכבדת (למשל אצל שאול המלך, דוד המלך, ועוד רבים). אך לא כן אברהם.

המהר"ל מפרג מתייחס לשאלה זו, וקובע: "באברהם לא היתה בחירה פרטית, רק באומה הישראלית, שהם זרעו. שהרי כתיב באותה בחירה (בראשית יב, ב) "ואעשה אותך לגוי גדול", וזה בחירה כללית, ובחירה כמו זאת אין תולה במעשה כלל, ולא בחטא, כי המעשה הוא לפרט. אף כי בודאי זכות אבות מועיל, מכל מקום עיקר הבחירה – בחירה כללית בו ובזרעו" (נצח ישראל פרק יא).

במילים אחרות, לדעתו של המהר"ל, לא נכתבו מידותיו וצדיקותו של אברהם, בכדי להעביר לנו את המסר שבחירת ה' באברהם לא היתה בחירה בשל מעשיו הפרטיים הטובים, כי אם בחירה בו בשל האומה הישראלית העתידה לצאת ממנו. זו בחירה באדם הטומן בחובו דורות של ישראל לעולמי עד, ולא בחירה באדם הפרטי ששמו אברם.

תפיסה זו אכן מתאימה גם לפשט הכתובים, שהרי בבואו להסביר את בחירת אברהם ואת לכתו לארץ ישראל, הפסוק אומר: "וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל" (בראשית פרק יב). הוי אומר, הסיבה שאברהם נבחר היא בשל הגוי הגדול העתיד להופיע בעולם דרכו, ולא בשל התנהגותו הפרטית.

על תפיסה זו, הרואה בבחירת זרעו של אברהם כנושאי דבר ה' בעולם, בחירה שאינה תלויה במעשיהם הטובים או הרעים, נחלקו התנאים.

"בנים אתם לה' אלהיכם, בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים – אתם קרוים בנים, אין אתם נוהגים מנהג בנים – אין אתם קרוים בנים, דברי ר' יהודה; רבי מאיר אומר: בין כך ובין כך אתם קרוים בנים"

(תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לו עמוד א)

רבי יהודה תולה את היות העם היהודי קרוי 'בנו' של ה' במעשיו הטובים או הרעים. במקרה של מרי והתנהגות שלילית, אין העם קרוי בנו של ה'. דהיינו, לא בו ה' בוחר.

אך רבי מאיר סבור, שאף אם התנהגות העם היא שלילית ביותר, עדיין הוא בנו של ה', שהרי הבחירה בעם לא היתה מעולם בשל מעשיו, אלא בשל אהבת ה' את העם הזה, כפי שהראה המהר"ל.

אמנם, יש צורך להסביר את דברי רבי מאיר והמהר"ל.

התורה מלמדת אותנו במקומות אין ספור, על תלות בין בחירתו של האדם בין טוב לרע, לבין השכר או העונש שיקבל. למשל, בפרשת 'והיה אם שמוע', כתוב:

"וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ אֶת קוֹל אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אֲנִי מֵצִוְךָ אֶתְּכֶם הַיּוֹם ... וְנָתַתִּי מִטֶּר אֶרְצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ וְאֶסְפָּתָה דָגָנְךָ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהַרְךָ ... הַשְּׁמֶרֶת לְכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסִרְתֶּם וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם : וְחָרָה אֵף ה' בְּכֶם וְעָצַר אֶת הַשְּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֶּר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ וְאֲבַדְתֶּם מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֶּבֶה אֲשֶׁר ה' נָתַן לָכֶם :

(דברים פרק יא)

הכתוב בפירוש מתנה את היותנו על האדמה במעשיו הטובים או הרעים.

אם כן, כיצד ניתן לומר שבחירת ישראל אינה תלויה במעשים, ושגם אם ישראל חוטאים קריים בנים?

שאלה זו, עלתה על שולחנו של הראי"ה קוק בימים של העליות הראשונות לארץ.

בויכוח שהיה לרב קוק עם הרידב"ז (סביב סוגיית יישום מצוות השמיטה בישוב היהודי הצעיר בארץ), הסביר הרב קוק את דברי רבי מאיר שטען שישראל תמיד נקראים בניו של ה' גם אם הם חוטאים, והציע דרך כיצד ליישב את הדיאלקטיקה שבין גישה זו לבין דברי התורה בעניין התלות שבין מעשי האדם לשכר או העונש שיקבל.

כך כותב הרב קוק: "שני דברים עיקריים ישנם שהם יחד בונים את קדושת ישראל וההתקשרות האלהית עמהם : האחד הוא סגולה, כלומר טבע הקדושה שבנשמת ישראל מירושת אבות, כאמור : 'רק באבותיך חשך ד' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם', 'והייתם לי סגולה מכל העמים'; והסגולה היא כוח קדוש פנימי מונח בטבע הנפש ברצון ד', כמו טבע כל דבר מהמציאות, שאי אפשר לו להשתנות כלל. והשני הוא עניין - בחירה, זה תלוי במעשה הטוב ובתלמוד - תורה. והחלק של הסגולה הוא הרבה, לאין ערוך כלל, יותר גדול וקדוש מהחלק התלוי בבחירה."

במילים אחרות, הרב קוק סבור, שישנן שתי זוויות הסתכלות על עם ישראל.

זווית אחת, היא זווית פנימית, שעליה דיברו רבי מאיר והמהר"ל, זו גם הזווית שבגללה ה' בחר באברהם. זווית ראייה זו, היא עובדה. דהיינו, כשם שחתול לא יכול לשנות את עובדת היותו חתול, כך גם ישראל לא יכולים לשנות את היותם ישראל ובניו של ה'.

אך ישנה גם זווית ראייה בחירתית. זווית זו, שמה דגש לא על האמת המציאותית שישראל הם בני ה', כי אם על השאלה כמה ישראל מבינים ומביעים את זיקתם לה'. זווית זו, היא הזווית המופיעה בפרשת 'והיה אם שמוע', והיא כוללת שכר ועונש לאור מעשי האומה והפרט, הוי אומר, לאור הבחירות היום יומיות של ישראל, לטוב או לרע.

שני מימדים אלו, של היות ישראל עם נבחר מחד, אך בה בעת הרבה תלוי במעשי העם הישראלי מאידך, אינם סותרים מנקודת מבטו של הרב קוק. וכדבריו בהמשך: "אלא שברית כרותה היא, שהסגולה הפנימית לא תתגלה בזמן הזה כי אם לפי אותה המידה שהבחירה מסייעת את גילוייה, על כן הכל תלוי לפי רוב המעשה וקדושת האמונה ותלמוד - תורה". (מתוך אגרות הראייה אגרת תקנה בשינויים קלים)

דהיינו, החשיבות של בחירות האדם היא בכך שהיא מוציאה אל הפועל את בחירת ה' בו.

את סוגיה זו, הטומנת בחובה את שני המימדים העמוקים הללו, המימד של הבחירות שהאדם עושה בחייו בין טוב לרע, והמימד של שייכותו של היהודי לה' על אף מעשיו השליליים, מצינו באברהם אבינו.

ראינו שה' בוחר באברהם תוך התעלמות ממעשיו. בזה מתבטא המימד ה'סגולי', הנצחי, שה' בוחר בזרעו של אברהם מאהבה.

אך בה בעת, אברהם הוא היחיד במקרא כולו, הנדרש לעבור כל כך הרבה נסיונות ע"י ה'. עזיבת הוריו, הנדודים, עקידת בנו על גבי המזבח ועוד. אברהם אינו רק איש הסגולה והנצח, כי אם גם איש הבחירה. הוא בוחר שוב ושוב בנאמנות לה' ולמצפוניו העדין (על פי חז"ל במספר מקומות, אברהם הגיע לאמונה בה' ע"י בירור שכלי, והוא בחר בהבנה שה' ברא את העולם, ולא קיבל את ההבנה הזו במסורת המשפחתית כמובנת מאליה).

לסיכום:

מחלקים לחניכים את הקטע "מיהו ישראלי" (נספח ה') וקוראים ביחד. אמנם קטע מצחיק, ומזכיר לנו את עצמנו אבל האם זו באמת הייחודיות היחידה שלנו כישראלים? אין משהו יותר מיוחד שמאפיין אותנו?

נסכם: ראינו שהמציאות הקיימת כיום במדינת ישראל אינה המציאות הרצויה והראויה לעמ"י שהוא עם מיוחד, וגם מי שחי במדינת ישראל והצורה שבה המדינה נראית צריכה להיות שונה ומיוחדת, אבל אין לנו בכלל הגדרה של מיהו הישראלי האמיתי. בפעולה הבאה נראה מהי המציאות הרצויה וכיצד אנו יכולים לשנות את המציאות במדינה ולשפר אותה למדינה טובה וראויה יותר לעם ישראל, עם הסגולה.

נספחים

נספח א'

משה, בן 45, עו"ד, אב ל2 בנות. מודאג מאוד מהחינוך של בנותיו, וממערכת המשפט במדינה.

רבקה, בת 15, תלמידת אולפנא דתית בכפר סבא. מודאגת בעיקר מהלימודים, הבגרויות ומהחניכים שלה בסניף.

צחי, בן 65, אב ל3 ילדים וסב ל5 נכדים. סיים לעבוד ונמצא כעת בפנסיה. מודאג מהזכויות שמקבלים הגמלאים ומכך שיקבל את כספי הפנסיה שלו בזמן.

ליאת, בת 22, רווקה. סטודנטית לפסיכולוגיה באוניברסיטת ת"א ומלצרית בבית קפה. מודאגת מאוד משכר הלימוד הגבוה שעליה לשלם על לימודיה, ומהשכר שמקבלת מעבודתה.

שרה, בת 28, אמא ל4 ילדים, עקרת בית. מודאגת בעיקר מחינוך הילדים ליראת שמיים ומכך שיהיו בריאים וחזקים.

יוסף, בן 10, תלמיד כיתה ד' בבי"ס ממלכתי ברמת גן. דואג בעיקר מכמות שיעורי הבית שיש לו ומכך שיקבל הרבה ממתקים ומתנות כל הזמן.

מיכל, בת 49, עובדת כמזכירה במשרד רואי חשבון. החליקה לפני חודש במשרדה, ושברה את הרגל. נזקקה לניתוח ולמנוחה בבית במשך חצי שנה. מודאגת ממצב הרגל ומכך שתקבל פיצויים על עוגמת הנפש שנגרמה לה.

ראובן, בן 33, אברך בישיבה. אב לז ילדים. דואג למצב לימוד התורה בעמ"י ולכך שיש עוד המון יהודים שלא חזרו בתשובה עדיין...

נספח ב'

צעיר נדקר למוות עקב סכסוך חניה

מאת רוני זינגר-חרוטי

המשטרה עצרה בחולון גבר החשוד כי דקר למוות את יוסף בבלי, תושב חולון, שחסם את מקום החניה שלו. הנדקר מת מפצעיו לפני הגעת צוות מד"א

המשטרה עצרה אתמול (שלישי) תושב חולון בן 35 החשוד כי דקר למוות לפני הצהריים את יוסף בבלי, בן 29 מחולון, בדירה בשכונת גבעת חולון. ככל הנראה, הרקע לדקירה הוא העובדה כי הנרצח חסם במכוניתו את מקום החניה של החשוד ברצח. גבר נוסף נדקר ונפצע באורח קל. מחקירה ראשונית של משטרת איילון עולה כי אתמול בבוקר הגיע תושב חולון, בן 29, לבקר את חברו המתגורר בשכונת לחשוד ברצח. כאשר סיים את הביקור ויצא אל רכבו, גילה כי גלגלי הרכב נוקבו. בעקבות זאת, נכנס הנרצח לדירת השכן כדי לברר את העניין, ובין השניים התפתח ויכוח קולני בנוגע למקום החניה.

כעבור זמן מה הגיע לדירה החבר השכן. בין השלושה התפתחה קטטה שבמהלכה שלף החשוד סכין, ודקר את השניים מספר פעמים. השכן נפצע באורח קל, ואילו חברו נפצע אנושות.

ארבעה בני אדם נהרגו בתאונת דרכים לאחר שמשאית פגעה במיניבוס ובטרנזיט ליד אלעד

רוני זינגר-חרותי

חמישה בני אדם נהרגו היום בתאונות דרכים, מהם ארבעה בתאונה ליד אלעד, לאחר שמשאית פגעה במיניבוס וב טרנזיט. רוכב אופנוע, בשנות ה-20 לחייו, נהרג בתאונה בכביש החוף.

התאונה ליד אלעד אירעה לאחר שמשאית התנגשה במיניבוס ובטרנזיט, וזאת על כביש 444 ליד אלעד, דרומית לראש העין. צוותי ההצלה פינו מהמקום 13 פצועים, בהם חמישה במצב קשה והשאר קל.

לפי מידע ראשוני, משאית עם נגרר שנסעה מצפון לדרום התנגשה חזיתית בטרנזיט ומיניבוס שהיו עמוסים בפועלים כל נוסעי כלי הרכב לא היו חגורים בחגורות בטיחות, והם הועפו מתוך כלי הרכב. ארבעה נהרגו במקום.

ניידות טיפול נמרץ ואמבולנסים של מגן דוד אדום פינו את הפצועים לבתי החולים בילינסון בפתח תקווה ואסף הרופא בראשון לציון. חוקרי משטרה החלו לבדוק את נסיבות התאונה, ולדברי נהג המשאית, תושב הוד השרון, בן 25, הוא סטה ממסלולו בשל תקר בצמיג.

2.

שוד מהסרטים: קרב יריות במרכז תל אביב

מאת יגאל חי

רחוב פינסקר במרכז תל אביב, דמה אמש לזירת קרב, לאחר ששני שודדים חמושים נתקלו במוכר אחד אמיץ ובשני פקחי עירייה נחושים

סמוך לשש וחצי בערב, נכנס אחד השודדים לחנות תכשיטים ברחוב, ובאיומי אקדח ניסה לשדוד מהמקום תכשיטים. בעל החנות, בן 38, החל להיאבק עם החשוד שפלט כדור מאקדחו. הכדור פגע בחלון הראווה של החנות וניפץ אותו, מה שאיפשר לחשוד להימלט מהמקום.

ואולם, שם ציפה לו מכשול נוסף. פקחים של עיריית תל אביב הבחינו במתרחש, והחלו לרדוף אחריו תוך שהם מתחמקים מהירי שנפתח לעברם. חברו של החשוד, שהמתין באזור ברכב, ניסה לדרוס את הפקחים ובתגובה ניפץ אחד הפקחים את שמשות הרכב. החשוד שהמתין ברכב החל להימלט בנסיעה, אולם הפקח רדף אחריו, כשהוא רכוב על אופנוע, ותוך כדי נסיעה דיווח למשטרה על מיקומו.

שוטרי סיור מתחנת לב תל אביב עצרו את החשוד עם האקדח לאחר מרדף קצר. בסופו של דבר נעצר גם החשוד השני, על ידי בלשי ושוטרי יחידת הסיור המיוחד של מרחב יפתח. באירוע לא היו נפגעים.

4.

פיגוע דריסה בירושלים: 17 בני אדם נפצעו

אפרת וייס

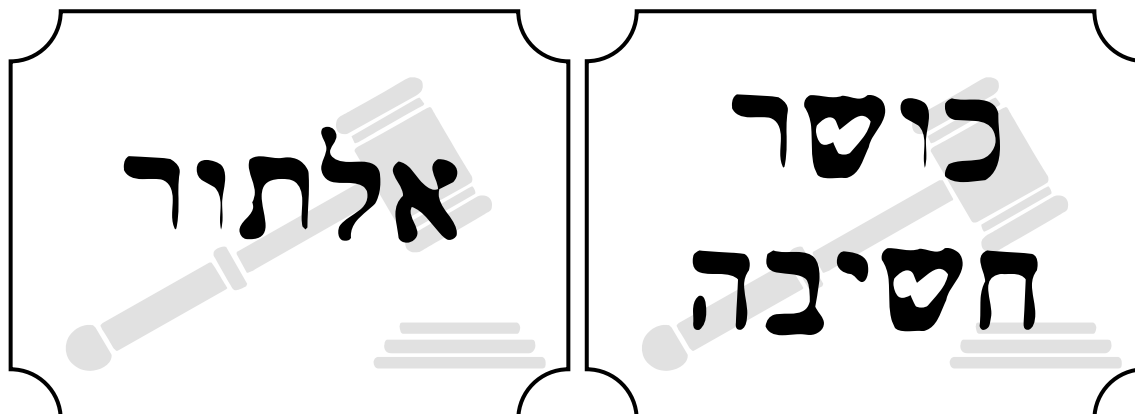
שוב פיגוע דריסה בירושלים: מחבל שנהג בב.מ.וו. שחורה דרס אמש (יום ב') עוברים ושבים בכיכר צה"ל בירושלים - רובם חיילים מחיל התותחנים. 17 נפצעו, בהם אזרחית במצב בינוני עד קשה, שניים באורח בינוני והיתר במצב קל. קצין בדרגת סגן שהיה עמם ירה למוות במחבל. הפצועים פונו לבתי החולים הדסה עין כרם ושערי צדק.

סמוך לשעה 23:00, התקבל דיווח ראשוני על הפיגוע ברחובות ירושלים. המחבל פתח במסע הדריסה ברחוב שבטי ישראל. הוא פגע בחיילים שהיו בסיור סליחות ועמדו על אי תנועה ובעוברי אורח נוספים. קצין צה"ל בדרגת סגן, המשמש כסגן מפקד פלוגה בגדוד "דקדוק" של התותחנים, ירה במחבל. חלק מהחיילים נפצעו והיתר העניקו טיפול לחבריהם.

כוחות גדולים של משטרה ומד"א זרמו לזירה עם היוודע דבר הפיגוע. כוחות הביטחון בדקו את הגופה, מחשש שמולכדה במטענים. עשרה פצועים - בהם אשה במצב בינוני-קשה, שניים בינוני ושבעה קל - פונו להדסה עין כרם. שמונה מהם חיילים. שבעה פצועים קל נוספים פונו לבית החולים שערי צדק, שישה מהם חיילים. מנהל בית החולים הדסה עין כרם, ד"ר יובל וייס, מסר כי הפציעות אופייניות לתאונות דרכים. חלק מהפצועים נותחו בלילה. מנהל מחלקת טראומה בבית החולים שערי צדק, עופר מרין: "שישה פצועים סובלים מפגיעות גפיים כתוצאה מדריסה, רובם סובלים מחתכים בגפיים התחתונות. הגיע פצוע נוסף עם חשש לפגיעת בטן. הפצועים עברו בדיקות כדי לקבוע מי צריך ניתוח".

לכיכר צה"ל הגיעו גם בכירי משטרת מחוז ירושלים, ובראשם מפקד המחוז, ניצב אהרון פרנקו. "המחבל הוא צעיר, בן פחות מ-20, שעלה מכיוון המלך דוד לכיוון כיכר צה"ל", אמר ניצב פרנקו לעיתונאים בזירה. "הוא דרס את החיילים שהיו בסיור, וחייל שהיה במקום ירה לעברו והרג אותו. המחבל פגע בקיר, וכך נעצר. האירוע נמשך זמן קצר מאוד. למשטרת מחוז ירושלים לא היתה התרעה על הפיגוע הזה".

נספח ג'

יחסים
חמים

חוצפה

חוסר
בשמצע

מקוריות

אכפתיות

שחצנות

חברות

זלזול
בנהלים

ישראלים לא קיימים.

יש יהודי. יש נוצרי. יש מוסלמי. יש ספרדי. יש מזרחי. יש אשכנזי. יש מעורב. יש עולה חדש. יש יורד. יש מרוקאי. יש רוסי. יש אתיופי. יש עיראקי. יש רומני. יש פולני. יש חייל. יש חייל ג'ובניק. יש חייל קרבי. יש חייל בודד. יש שושואיסט. יש אלוף. יש אלוף במיל'. יש שוטר. יש שוטר בדימוס. יש תלמיד. יש סטודנט. יש אברך. יש אקדמאי. יש ד"ר. יש פרופסור. יש ח"כ. יש שר. יש מנהיג. יש ראש ממשלה. יש מפכ"ל. יש רמטכ"ל. יש מנכ"ל. יש עו"ד. יש רופא. יש מהנדס. יש אדריכל. יש מדען. יש קבצן. יש חסר בית. יש בעל בית. יש בעל תשובה. יש שוכר. יש משכיר. יש בנקאי. יש איש עסקים. יש רועה. יש טייס. יש רב-חובל. יש מלוח. יש מתוק. יש חמוץ. יש חריף. יש חוזר בתשובה. יש חוזר בשאלה. יש חרדי. יש מסורתי. יש מאמין. יש חילוני. יש אתאיסט. יש פוסק הלכה. יש מחוקק. יש שופט. יש שופט קו. יש חשמלאי. יש אינסטלטור. אין בנאי. יש תרמילאי. יש מובטל. יש יתום. יש קיבוצניק. יש מושבניק. יש עירוני. יש ירוק. יש כחול. יש אדום. יש צהוב. יש שחור. יש לבן. יש פועל. יש רוצח. יש גנב. יש נוכל. יש סוהר. יש כבאי. יש שוטר. יש מאבטח. יש עוד מאבטח. יש מג"בניק. יש רב. יש פסיכולוג. יש וטרינר. יש ימני. יש שמאלני. יש קיצוני. יש ש"סניק. יש עם אחד. יש ימני. יש שמאלי (איטר). יש רווק. יש נשוי. יש אלמן. יש גרוש. יש בית"ר. יש הפועל. יש מכבי (ברכות). יש חבר. יש חי. יש מת. יש עני. יש עשיר. יש בורגני. יש יאפי. יש שינקינאי. יש צפוני. יש בת-ימי. יש דרומי. יש בדואי. יש דרוזי. יש צירקסי. יש ערבי. יש פטריוט. יש בוגד. יש תל-אביבי. יש ירושלמי. יש מעורב. יש מתנחל. יש שלום. יש עכשיו. יש מלחמה. יש לאן. יש עובד זר. יש פיליפיני. יש זקן. יש צעיר. יש חולה לב. יש חולה נפש. יש שרירן. יש אצן. יש כדורגלן. יש כדורסלן. יש אופנוען. יש סטלן. יש חייט. יש מעצב אופנה. יש ספר. יש מעצב שיער. יש מוכר. יש בעל רשת חנויות. יש זבן. יש פועל תברואה. יש פועל זבל. יש זבלן. יש מעצב נוף. יש גנן. יש מגיד עתידות. יש חנפן. יש חרשן. יש מחונן. יש חמקן. יש ירקן. יש שען. יש שתקן. יש קשקשן. יש לבקן. יש עיוור. יש חרש. יש אילם. יש שעיר. יש קרח. יש שמן. יש רזה. יש יפה. יש מכוער. יש מעניין. יש סתמי. יש גבוה. יש נמוך. יש חכם. יש טיפש. יש ממוצע. יש מעל הממוצע. יש משופם. יש מזוקן. יש מורד. יש צייתן. יש פרחח. יש מתורבת. יש כלבן. יש קברן. יש בודד. יש מעונב. יש זרוק. יש ספורטיבי. יש ספורט-אלגנט. יש אלגנטי. יש קלאסי. יש פרובוקטיבי. יש ביישן. יש דוור. יש בליין. יש יחצ"ן. אין חוצן. יש קליל. יש רגיש. יש ספונטני. יש רומנטי. יש רציני. יש מעמיק. יש שטחי. יש/אין שלום. יש נייטראלי. יש הססן. יש וכחן. יש כעסן. יש מרגיע לאומי. יש סטלן. יש מדריך. יש פרוע. יש רגוע. יש ארוך. יש קצר. יש מוסיקאי. יש בדרן. יש זמר. יש שחקן. יש רקדן. יש להטוטן. יש קוסם. יש מגיש. יש כוכב. יש אסטרונאוט. יש עיתונאי. יש סופר. יש סופר סת"ם. יש שוחט. יש מוהל. יש רב. יש יש. יש אין. יש אני. יש אתה. יש את. יש הוא. יש היא. יש מספיק. אין מספיק.

אבל ישראלים לא קיימים...

מיהו ישראלי?

ישראלים הם האנשים שעוצרים אישה עם עגלת תינוק ביום חורפי כדי להעיר לה להלביש כובע לתינוק.

ישראלים הם האנשים שבטוחים שהתור בשדה התעופה (ובכל מקום, למעשה) אמור להראות כמו פירמידה: אדם אחד ליד הדלפק, מאחוריו שניים, מאחוריהם שלושה, וכן הלאה. עמים פחות חכמים טרם למדו את הכלל הזה ומתעקשים משום מה לעמוד בשורה עורפית מסודרת.

ישראלים הם אלו שנוסעים בכביש חשוך בשתיים עשרה בלילה, ובכל זאת עוצרים לעזור לנהג אובד עצות להחליף את הצמיג. ישראלים בודקים כל שנה את רשימת מקבלי פרס נובל/אוסקר כדי לבדוק כמה שמות יהודיים היא כוללת.

ישראלים מבינים בכל הנושאים ומוכשרים בכל תחום. כל ישראלי היה יכול לכתוב את הארי פוטר בעצמו, להיות ראש הממשלה או הרמטכ"ל, ולאמן אלוף אולימפי – אם רק היה לו זמן.

ישראלים הם האנשים שחושבים שהמילה 'חגים' היא כינוי קוד ל"בואו נזרוק את הוראות הדיאטה לכל הרוחות".

ישראלים קונים כל שנה, בשבוע הספר, ספרים שהם בחיים לא יקראו – אבל תמיד יתכוונו לקרא בקרוב. ישראלים נפרדים בחיבוקים, נשיקות והבטחות לשמור על קשר ממישהו שהם אמורים לפגוש שוב בעוד שלושה ימים.

לכל ישראלי יש ילד שידע יותר טוב מהמורה שלו.

ישראלים הם אנשים שמדברים בצעקות משני צידי המדרכה, העיקר שלא יצטרכו לחצות את הכביש.

ישראלים הם אנשים שמטיילים בהודו ומדברים עברית עם כל מי שהם פוגשים.

ישראלים לוקחים מלון בירושלים, ומתלוננים בקבלה: "למה לא רואים את הים מהחלון?"

ישראלים רואים שלט "צבע טרי" מניחים את היד ואומרים "וואלה, באמת צבע טרי".

ישראלים שומעים כרוז משטרה: "האזרחים מתבקשים לא להתקרב לאזור", ומייד רצים לשם בהמוניהם.

ישראלים שואלים "מי אחרון בתור?" אומרים "אני אחריך" והולכים לעיסוקיהם.

ישראלים תמיד הכירו בילדותם מישהו מפורסם וישמחו לספר לך איזה אפט הוא היה.

ישראלים עוצרים בצד עם הצפירה ויוצאים לעמוד דום ולהשגיח שכל שאר הנהגים יעשו כמוהם.

ישראלים בטוחים שפירוש הביטוי "פנסיון מלא" הוא "האזרחים מתבקשים לקחת הביתה את המגבות והסבונים מהחדר".

ישראלים יספרו לכל העולם על הנס שהיה להם – הפיגוע קרה בדיוק בקו האוטובוס שבו הם נהגו לנסוע לפני שלוש שנים.

ישראלים מתלוננים על החום במרכז הארץ ונוסעים לחופשה מרעננת באילת.

ישראלים קונים נעלי ספורט יקרות כדי ללכת מהחניה אל המשרד.

ישראלים תמיד באים לקופת חולים "ירק לקחת מרשם".

הישראלים שידעו לפתור את הסכסוך במזרח התיכון עובדים כולם בתור נהגי מוניות.

ישראלים יחזרו כל חייהם על בדיחות מפורסמות מתוך מערכונים, ויהיו בטוחים שיש להם

חוש הומור נהדר.

ישראלים יספרו איך היה האוכל, בתשובה לשאלה איך היתה החתונה.

ישראלים שומעים את צלילי הפתיחה של 'ירושלים של זהב' ומתחילים לחפש טישו.

ישראלים חושבים שהמדינה על הפנים, אבל יקראו "אנטישמי" לכל מי שמשמיץ אותה, במיוחד אם הוא יהודי.

ישראלי זה לריב עם מישהו ולצעוק עליו "למה מה קרה?" ו"חכה-חכה, זה עוד יעלה לך ביוקר" תוך נפנופי ידיים, ושעה אחרי זה לשבת איתו על כוס קפה, לטפוח לו על הכתף ולהגיד "אתה בחור טוב, אתה".

ישראלי זה ללכת ברחוב שכולם בו היו איתך בצבא, להיכנס למסעדה עם תפריט בעברית, לשמוע את המלצר קורא לך "אחי" ולדעת-שאתה בהודו, ניו-יורק או תאילנד.

ישראלי זה הבן אדם היחיד שמוחא בפיים כשהוא חוזר ארצה, ולא יכול לחכות לרגע שהוא יעוף מפה שוב. ישראלי זה לטעון שכדורגל הוא ספורט בריא, ספורט חשוב, ספורט מעניין, אבל תוך כדי ישיבה על הספה בבית וטפיחה על הכרס הענקית.

ישראלי זה לבכות בבוקר על מחיר המלפפונים בשוק ובערב ללכת למסעדה ולהוציא 400 שקל על ארוחה זוגית.

ישראלי הוא מישהו שהיה שליח בפצצה וכותב בקורות חיים: "סמנכ"ל שיווק והפצה ברשת מזון גדולה".

ישראלי הוא מי שעושה מנוי לעיתון יומי בשביל המבצע, גוזר כל יום ואוסף במשך חודשים ובסוף שוכח לשלוח את המעטפה.

ישראלי הוא מישהו שקונה מכסים של מעדן חלב במאה שקל בשביל לזכות בפאזל? ששווה עשרים שקל.

ישראלי זה לשים את היד על הצופר כדי להתחיל לצפור בשניה שהרמזור מתחלף לצהוב.

ישראלי הוא מישהו שהדיאטה שלו זה לאכול בורקס אחד פחות (מתוך 50 בשבת אחת).

ישראלי זה לעקוף מימין 10 מכוניות, לחתוך נתיבים, לצפור ולקלל בעצבנות כשאתה בכלל לא ממהר לשום מקום.

ישראלי זה לנסוע על הקטנוע ולחתוך את כולם, ולמחרת לשבת במונית ולהסכים עם הנהג "כן, האופנועים האלה, אח...".

ישראלי זה לבדוק אוטו חדש ב 230,000 שקל על ידי בעיטה בצמיג.

ישראלי זה עולה חדש מרוסיה, שמתחתן עם עולה חדשה ממרוקו וקורא לבת שלו קוראל, כי מי יודע אולי היא תגדל בארצות הברית...

ישראלי זה להיכנס לכינרת עד האמצע ולא להירטב...

ישראלי זה לקנות ג'ורג'יו ארמני בשוק בעשרים ותשע שקל ולהיעלב שזה מזויף...

ישראלי זה לשים שלט "שוטר פקח אני פורק סחורה" על קטנוע...

ישראלי הוא מישהו שהדיאטה שלו היא שכולם מסביבו ישמינו...

מיהו ישראלי - אני .

חבריה ב' התרבות המצויה

☆ מטרת הפעולה

החניכים יכירו את התרבות המצויה במדינת ישראל ואת השפעתה של תרבות המערב על התרבות במדינה כיום.

☆ מבנה הפעולה

- ☆1 הבנה כי התרבות הישראלית מורכבת מגורמים שונים
- ☆2 הבנה כי התרבות בישראל מכילה בתוכה מכלול רב של תרבויות
- ☆3 לימוד מהי תרבות המערב ומהי השפעתה על התרבות הישראלית
- ☆4 הבנה כי התרבות הישראלית ניזונה רבות מהמסורת היהודית
- ☆5 סיכום

☆ מהלך הפעולה

☆1 הבנה כי התרבות הישראלית מורכבת מגורמים שונים

מניחים על הרצפה בריסטול ועליו רשומות המילים "התרבות הישראלית". מבקשים מהחניכים לרשום כמה שיותר מושגים המשפיעים על התרבות הישראלית של ימינו. לאחר שהחניכים רשמו את המושגים, מניחים עיגול נוסף עם המילים "התרבות הישראלית" ועוברים לשלבים הבאים. בתום כל שלב, מוסיפים לעיגול את אחד ממרכיבי התרבות הישראלית.

☆2 הבנה כי התרבות בישראל מכילה בתוכה מכלול רב של תרבויות

מחלקים את החניכים לשלוש קבוצות. כל קבוצה מקבלת ארבעה דפי משימה (נספח א') ועליה למלאם בתוך 45 דקות. לאחר 45 דקות, אוספים את הדפים של כל הקבוצות ומחשבים את מס' הנקודות שצברו. הקבוצה המנצחת היא זו שצברה את מספר הנקודות הרב ביותר.

משמיעים/מקריאים לחניכים את השיר "שיר ישראלי" (נספח ב') שכתב אהוד מנור (ניתן למצוא אותו בדיסק של שלמה גרוניך ומקהלת שבא).

מסבירים לחניכים כי כיוון שהתפזרנו בגלות והמדינה 'נולדה' רק לפני שישים שנה, התרבות הישראלית מורכבת מאנשים שונים המגיעים מארצות מוצא שונות ומביאים לכאן את התרבויות השונות בהם גדלו. גם המנהגים היהודיים קיבלו אופי שונה בארצות השונות וכאשר קולטים אל תוך המדינה את היהודים מכל מקום בעולם בו הם היו, נוצרת תרבות חדשה המכילה בתוכה הרבה שוני ויוצרת שילוב חדש וייחודי. מניחים על העיגול מהשלב הראשון את המילים "תרבויות המוצא".

☆3 לימוד מהי תרבות המערב ומהי השפעתה על התרבות הישראלית

בוחרים שלושה חניכים אשר יהיו השופטים. את שאר החניכים מחלקים לשתי קבוצות. כל אחד מחברי הקבוצה מקבל פתק בו רשומים המאפיינים שלו ושל בני משפחתו (נספח ג'). על המאפיינים של החברים בשתי הקבוצות להיות דומים. כל קבוצה מקבלת דף ועליו רשומים העקרונות המנחים את התנהלותה של הקבוצה (נספח ד'). השופטים אינם יודעים מהם העקרונות של כל קבוצה. המדריך יקריא סיטואציה (נספח ה') ועל כל קבוצה לגבש בתוך דקה החלטה

כיצד ינהגו, על פי העקרונות המנחים שלהם. לאחר דקה, כל קבוצה מציגה בפני השופטים את עמדתה ומנמקת אותה. השופטים נדרשים להחליט מי מהקבוצות קיבלה החלטה המתאימה יותר לתרבות הישראלית כפי שהגדרנו אותה בפעולה הקודמת (הנובעת מהתורה ומהתוכן הפנימי של כל יהודי ומוציאה לאור ערכים ומושגים יהודיים) ולהסביר לקבוצות את החלטתם.

לאחר שהשופטים מקבלים ומסבירים את עמדותיהם לגבי כל החלטה שנתקבלה, מבקשים מנציג מכל קבוצה להציג את העקרונות המנחים של קבוצתו. לאחר מכן שואלים את החניכים מה דעתם על הקבוצות השונות? האם הם מזדהים עם הערכים של הקבוצות? איזו מהקבוצות דומה יותר לחברה הישראלית היום? כמובן, שאין תשובות נכונות ולא נכונות. הרעיון הוא לפתח את הדיון על העקרונות השונים ולדון במציאות העכשווית של החברה הישראלית.

לאחר הדיון, מסבירים לחניכים כי החברה הישראלית היום ניזונה רבות מתרבות המערב. תרבות זו, שורשיה הם ביוון העתיקה והיא הלכה והתפתחה עד לימינו אנו. תרבות המערב הצמיחה מתוכה פילוסופים והוגי דעות רבים המצוטטים על ידי רבנים ותלמידי חכמים רבים. התרבות אף יצרה טכנולוגיה מפותחת ומצילת חיים.

תרבות המערב של ימינו מאופיינת בכך שהאדם רואה את עצמו במרכז ותופס את עצמו כעצמאי וייחודי. בעקבות זאת, הוא מעריך תחרותיות ופחות נוטה לשיתופיות ולשייכות חברתית. החומרניות היא מאד חשובה בתרבות המערב ועל כן היא נחשבת כגורמת לאושר והאדם מעדיף דברים גשמיים ומענגים ופחות מתייחס לעומק רוחני. בנוסף, המדע והטכנולוגיה שהתפתחו רבות גרמו לכך שהאדם מאמין בעיקר לעובדות ולדברים שניתן לתפוס בהגיון ופחות מוכן לקבל הסברים אינטואיטיביים או רגשיים. לתרבות המערב יש השפעה רבה על כל העולם וכמובן, גם על התרבות הישראלית.

חשוב לציין, כי התרבות המערבית אינה 'רעה'. כפי שצינו, יש בה הרבה נקודות חיוביות וטובות, צמחו מתוכה הוגי דעות רבים והתפתחה טכנולוגיה רבה וחשובה מאד. עם זאת, נראה שהתרבות שלנו לקחה מתרבות המערב הרבה מהדברים השליליים שבה וכיוון שדברים אלה אינם עולים בקנה אחד עם התורה, אנו מתרחקים מהתרבות אליה אנו שואפים להגיע. כפי שראינו בפעולה הקודמת, יש מקום לקבל דברים מתרבותם של אומות העולם, אך עלינו להתבונן היטב בתרבות ולדעת לברור ממנה את הדברים הטובים שבה.

מניחים על העיגול מהשלב הראשון את המילים "תרבות המערב".

הבנה כי התרבות הישראלית ניזונה רבות מהמסורת היהודית

פורסים על הרצפה דפים ועליהם שמות של חוקים שונים והסבר קצר אודותם (נספח ו'). שואלים את החניכים מהו המכנה המשותף של כל החוקים.

מניחים על הרצפה את הכותרת "אין תרבות חילונית בארץ הזאת" ושואלים את החניכים מה דעתם על אמירה זו. מקריאים להם את הקטע של דליה רביקוביץ' (נספח ז') ומסבירים לחניכים שהתרבות בארץ מושתתת רבות על המסורת היהודית. ניתן לראות זאת בחקיקת החוקים השונים, בטקסים השונים במהלך השנה, בלוח החופשות של משרד החינוך (הבנוי לפי לוח החגים היהודי) וכן בזיקה של האנשים השונים לתרבות.

רביקוביץ' ממחישה בדבריה שהיהדות מוסיפה את התוכן הערכי לתוך התרבות הקיימת. ללא היהדות, הערכים לא תמיד מתקיימים. אנשים רבים בארץ מחפשים את הזיקה ליהדות ובתקופה האחרונה ניתן לראות כי ישנם יותר ויותר יוצרים ויצירות הנעשים ברוח היהדות (לאו דוקא על ידי יוצרים דתיים). המסורת היהודית היא חלק בלתי נפרד מהתרבות הקיימת במדינה.

מניחים על העיגול מהשלב הראשון את המילים "המסורת היהודית".

סיכום

מסבירים לחניכים כי התרבות הישראלית של ימינו מורכבת בעיקר משלושה גורמים: המסורת היהודית, תרבויות המוצא שכל עדה הביאה עימה לארץ וההשפעה של תרבות המערב. על מנת להבהיר את העניין, ניתן לחלק את החניכים לקבוצות ולכל קבוצה לתת פתקים עם מאורעות שונים אשר התרחשו במדינת ישראל בשישים השנים האחרונות (נספח ח'). על החניכים להחליט ממה כל אחד מהדברים נוצר – האם מהמסורת היהודית, מהשפעת תרבות המערב או מהתרבויות השונות. לאחר שהקבוצות מסיימות, משווים את החלוקות השונות ודנים בהבדלים בין הקבוצות (אם יש כאלה). כמובן, אין כאן תשובות נכונות ולא נכונות והעיקר היא ההבנה כי התרבות נוצרת ויונקת ממקורות שונים.

שיר ישראלי / אהוד מנור

B D G E M O L a B D G E M O L a

ה-ילמדיי שלי	העמק שלך	השלב שלי
זה-יחתיי שלך	זההר שלי	המטר שלך
ה-יעיניי שלי	היער שלך	הואדיי שלך
זה-ירישיי שלך	המדבר שלי	הנהר שלי
נפגשים סוף סוף	נפגשים סוף סוף	נפגשים סוף סוף
עם תוך ישראלי	בגוף ישראלי	בחוף ישראלי
עם כל החלומות והגעגועים	עם כל החלומות והגעגועים	עם כל החלומות והגעגועים
עם כל הזיכרונות	עם כל הזיכרונות	עם כל הזכרונות הטובים
הטובים והרעים	הטובים והרעים	הרעים
בשיר חדש ישן	בשיר חדש ישן	בשיר חדש ישן
שמאחה את הקרעים	שמאחה את הקרעים	שמאחה את הקרעים
הנה מה טוב	הנה מה טוב	הנה מה טוב
הנה מה טוב	הנה מה טוב	הנה מה טוב ומה נעים
ומה נעים.	ומה נעים.	
במקצב יווני עם מבטא פולני...	במקצב יווני עם מבטא פולני...	במקצב יווני עם מבטא פולני...
בסלסול תימני עם כינור רומני...	בסלסול תימני עם כינור רומני...	בסלסול תימני עם כינור רומני...
מי אני? מי אני?	מי אני? מי אני?	מי אני? מי אני? כן אני,
כן אני! אלי אלי!	כן אני! אלי אלי!	אלי, אלי, שיר ישראלי.
שיר ישראלי.	שיר ישראלי.	

B D G E M O L a B D G E M O L a

נספח ג'

מאפייני חברי הקבוצה

oxwsutqprpqtusvxox אישה חילונית < בת 30 < נשואה + שני ילדים < עובדת כמורה < מצב כלכלי טוב < יבנית בדעותיה.	oxwsutqprpqtusvxox גבר דתי < בן 50 < נשוי + ארבעה ילדים < עובד בהיי טק < מצב כלכלי גבוה < יבני בדעותיו.
oxwsutqprpqtusvxox גבר חילוני < בן 28 < נשוי < עובד כקבלן < מצב כלכלי סביר < שמאלני בדעותיו.	oxwsutqprpqtusvxox אישה דתית < בת 50 < אלבנה + חמישה ילדים < פנסיונרית < מצב כלכלי גבוה < שמאלנית בדעותיה.
oxwsutqprpqtusvxox אישה חילונית < בת 25 < נשואה < עובדת כמעצבת פנים < מצב כלכלי טוב < שמאלנית בדעותיה.	oxwsutqprpqtusvxox גבר דתי < בן 22 < רווק < סטודנט < גר בדירה עם עוד שני חברים סטודנטים < יבני בדעותיו.

יש להכין מספר פתקים כמספר החניכים בקבוצה ולנסות לשמור על איזון במאפיינים.

נספח ד'

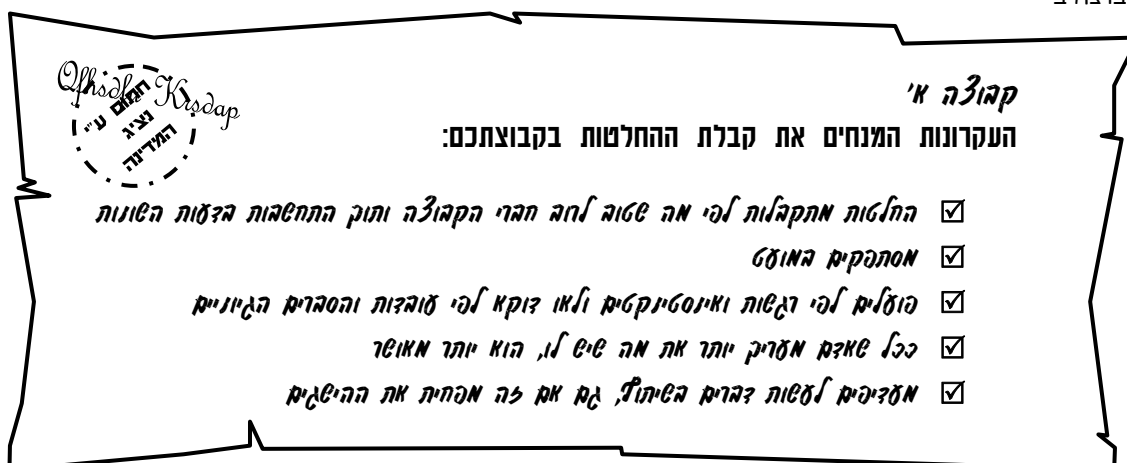
קבוצה א'

העקרונות המנחים את קבלת ההחלטות בקבוצתכם:

- ☒ החלטות מתקבלות על פי מה שטוב לכל אחד באופן אישי
- ☒ יש העדפה לזכויות מוחשיים על פני זכויות חזוניות
- ☒ ככל שיש לאדם יותר כסף או זכויות חומריות, הוא יותר מאושר
- ☒ פועלים לפי עובדות והסברות הגיוניות ולא לפי מחשבות או רגשות ואינסטינקטים
- ☒ תחזיתיות מביאה ליותר הישגים

קבוצה ב'

נספח ה'

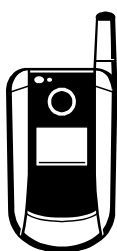
הגיע לארץ תורם אשר מוכן לתרום סכום כסף גדול מאד עבור פתיחת מוזיאון יוקרתי לאמנות. המקום היחיד שנמצא רלוונטי לבניית המוזיאון הינו בתוך שכונת המגורים שלכם. מוזיאון זה ימשוך אליו תיירות רבה ועל כן יספק מקומות עבודה לרבים מתושבי השכונה. מצד שני, כיוון שהוא ימוקם בתוך השכונה, הוא ייצור רעש ולכלוך רבים ויגרום לכך שלא יהיו מקומות חנייה לתושבים. עליכם להחליט האם כדאי להקים את המוזיאון או לא.

לקראת יום העצמאות הקרוב, ועד השכונה מכין טקס לתושבי השכונה. המארגנים לא אחידים בדעתם מה יהיה אופי הטקס ואילו תכנים יועברו בו. מוגשים לפניכם הרעיונות שעלו. עליכם לבחור מתוכם את ארבעת הרעיונות אשר ירכיבו את הטקס:

2

- ← קריאת פרקי תהלים
- ← תיאור של מלחמת השחרור מתוך קטעי עיתונות מהתקופה
- ← הופעה של זמרת אורחת
- ← הקראת נבואות נחמה
- ← הקרנת סרט שנעשה על ממשלות ישראל
- ← הנחת זרי פרחים לזכר הנופלים
- ← ריקוד של ילדי השכונה
- ← מופע זיקוקים מרשים בסוף הטקס

חברת סלולרי חדשה הגיעה לארץ. קיבלתם הצעה לרכישת מכשירים לכל תושבי השכונה במחירים מאד אטרקטיביים (אמנם התשלום החודשי הוא די גבוה, אבל נראה שבסך הכל החבילה מאד תשתלם, לפחות למשפחות בעלות שלוש נפשות ומעלה). התנאים של החברה הם התקנת אנטנות ברחבי השכונה והתחייבות של כולם להישארות בתכנית למשך 36 חודשים. עליכם להחליט האם להצטרף לתכנית או לא.

3

חוק בתי דין רבניים – 1959 מעניק סמכות לבתי הדין הרבניים לפסוק בדיני אישות על פי ההלכה. יחד עם זאת, כבירה מדינת ישראל בסמכות בתי הדין של העדות הדתיות השונות, ובכך באה לידי ביטוי הכרה בזכות הקבוצה וכן עקרונות דמוקרטיים כמו פלורליזם ושוויון.

חוק שעות עבודה ומנוחה – 1950 קובע את יום השבת והחגים כימי מנוחה רשמיים ליהודים על פי המסורת היהודית. "ושבתת בו ככל בלאכה" ולמוסלמים יום ששי, לנוצרים יום ראשון. אין להעסיק עובד בימים אלו, אלא עפ"י היתר של שר העבודה. החוק אוסר מפליה בהבלת עובדים שומרי מצוות.

חוק חג המצות – 1986 – אוסר על בעלי עסקים יהודיים להציג כוצרי חמץ בישובים יהודיים בחג המצות. החוק לא חל על אוכלוסיה לא יהודית.

חוק איסור גידול חזיר – 1962 – קובע שהחזיר הוא חיה האסורה למאכל על פי הלכה היהודית והמוסלמית. החוק אוסר על גידול חזיר בישראל, לבעט באזורים שבהם רוב האוכלוסיה נוצרית.

חוק יום הזכרון לשואה ולגבורה – 1959 החוק נועד לשמר את מורשתו של העם היהודי ששרד את השואה בבחינת לזכור ולא לשכוח. החוק מורה להקדיש יום זיכרון שנתי להתייחדות עם הנספים וכן לציין את כ אבק העם היהודי בשואה.

חוק רשות השידור – 1965 נקבע בחוק כי תפקיד הרדיו והטלוויזיה המכלכתי יהיה חיזוק הקשרים עם המורשת היהודית. הרשות מחוייבת להגיש תוכניות לקראת ימי עשי ושבת ולקראת החגים ברוח המורשת.	
חוק יסוד המשפט – 1950 נקבע כי בכל מקרה בו אין בית המשפט מוצא תשובה בחוק הקיים, יש להכריע ברוח עקרונות הצדק והיושר והשלום של "מורשת ישראל" הכתובים על המשפט העברי.	
חוק חינוך מכלכתי החוק כדגיש את חשיבות הנחלתה של התרבות היהודית וקובע בין היתר את תפקיד מערכת החינוך בלימודי מורשת ישראל.	
חוק השבות וחוק האזרחות – 1952 חוק השבות קובע את זכותו של כל יהודי עלות למדינת ישראל. זכות זו ניתנת גם לבן זוג לבן ולנכד. כתוקף זכות זו ניתנת אזרחות על פי חוק האזרחות.	
חוק האזרחות קובע את הדרכים לקבלת אזרחות ישראלית עבור יהודים ולא יהודים כנח חוק השבות, מכוח ישיבה בישראל לפני הקמתה, כנח לידה, התאזרחות או הענקה. ישנם סעיפים בחוק המאפשרים לשר הפנים לשלול אזרחות.	

חוק בעבד ההסתדרות הציונית – 1959 בענין בעבד חוקי להסתדרות הציונית ולסוכנות היהודית, וקובע כי תפקידיהן בגיוס כספים, בהתיישבות חקלאית ובקליטת עליה וכן ייצוג היהודים בתפוצות. החוק מבטא את הקשר בין מדינת ישראל ליהודי העולם.

חוק יסוד בקרקעי ישראל – 1980 החוק קובע שאדמת הלאום ואדמת הקרן הקיימת לישראל, שהן רוב אדמות המדינה ובבעלותה, אסורות לכפירה ללא יהודים בשום שטחיתן היתה התיישבות יהודית.

נספח ד'

אין תרבות חילונית בארץ הזאת / דליה רביקוביץ. "גלובס", 29.12.95

אני מקווה לא לעורר את זעמן של האליטות השולטות בארץ, ובוודאי לא להדחיק מעלי אחדים מחברי הטובים (אפילו הטובים ביותר), אבל כפי שאנסה לתאר להלן, לא מצאתי עד כה תרבות חילונית בארץ. למרות שראיתי כמה מאמצים פתטיים לברוא אותה מהיום למחר, על ידי אותם אנשים המנחכים על התיאוריה שהעולם נברא בשישה ימים. אני יודעת שהתקינות הפוליטית מחייבת שלא לומר דבר שמשמע ממנו שבח עקיף לדתיים בימים אלה, אבל מה לעשות, חג החנוכה מתקרב, ולנו החופשיים (מי שרוצה יקרא לעצמו חילוני) אין מושג איך לעבור את החג בשלום, כשהילדים בחופש נעים אך משעמם, והחנוכייה ארוזה מאחורי סירי המטבח, והסופגניות דביקות ומפרישות שומן וכן גם הלאטקס. ישנו, כמובן, הפתרון הישראלי היחידני לברוח לחוץ-לארץ ולעשות קניות. הבריטים, שמניסיון העבר יודעים איך נראית תיירות החגים הישראלית, הדליפו לעיתונות שאין חדר-מלון פנוי אחד בלונדון. אולי נזכה להודעות דומות מאיסטנבול, ממדריד ומאמסטרדם, ומכל מדינה אחרת שאינה נואשת מספיק לעודד תיירות ישראלית של עשירים, מתעשרים וחולמים להתעשר. היו פה כמה ניסיונות לגבש תרבות חילונית ולקדם ערכים של שוויוניות, אהבת אדם וסתם אהבה לארץ או ליקום. מה שיצא מאותן אידיאולוגיות, לא היה דומה ממש לקריסת ברית-המועצות, אבל היה דומה מאוד לקריסה. ההסתדרות נשברה. הקיבוצים שקעו בחובות, וכיום הם מחלקים את כוחם בין סחיטת אוצר המדינה לבין אקספרימנטים שונים של צבירת רכוש פרטי. זאת לא הפרקטיקה שנמצאה לקויה. הרעיון שבבסיסו היה כוזב. ארץ-ישראל האבודה והיפה והנשכחת מן הדין שתישכח. ארץ-ישראל אמנם יפה (אוויר הרים, רוח ים, נקיקי מדבר ופיסת הים השקופה בצבע טורקזי מתחת לסטלה מאריס בחיפה), אבל עם ישראל עסוק במעברים מהירים בין מסעדות יוקרה לבין סדרות דיאטה, בין פריז לבין אמסטרדם לבין קפריסין, או שהוא תקוע בעשירוניים התחתונים ונרמס על ידי אפטרופוסי העוני למיניו. תרבות ישראלית חילונית היא "תרשה לי", "אני לא הפרעתי לך, אתה אל תפריע לי". והעיקר שלא לצאת פראייר, וללעוג לדתיים ולהיטפל ללבושם ולמצוותיהם ולאורחותיהם, וכמה זה נוח עכשיו כשהרוצח היה דתי. הבור אולי לא מתמלא מחוליותו, אבל הריק מתמלא במהירות בחרדה, באי שקט, באחיזת עיניים ובאלתורים. חילוני בעל השכלה בסיסית מקבל במהלך חייו שפע אינפורמציה על כלי בישול, על צרכנות נכונה, ואפילו על האופן שבו ניתן לפנות לנציב קבילות הציבור. גם אני אינני מקיימת מצוות, ואינני מאמינה בתחיית המתים ובביאת המשיח. גם אני אינני מכירה את הביטויים המסורתיים לשמחות ולאבל, לאיחולים לבבניים ולהיפך מהם – אבל אין לי אלטרנטיבה חילונית ברורה לכל אלה, ואז מגיעים החגים ואין לי מושג מה לעשות בהם, מלבד למלא את המקרר, ולהשתעמם.

העשרה

תרבות המערב - דו שיח או קרב / הרב חיים נבון

תרבות המערב היא לא רק מקדונלד'ס ובריטני ספירס. היא גם אריסטו והגל, שני חברים קרובים של הרמב"ם והרב קוק למשל. הרב חיים נבון מפריד את המוצץ מן התבן

חנוכה הוא המועד המסורתי להתקפות על "תרבות המערב". אחרי הכל, המכבים עמדו מול התרבות ההלניסטית, שהיא אמה הורתה של תרבות המערב המודרנית. לכאורה עלינו ללמוד מהם לקח ברור: אין להתפשר עם תרבויות זרות - צריך לגרש אותן.

אבל יהודה המכבי ולוחמיו לא התמודדו עם אפלטון ואריסטו; הם עמדו מול כמה בריונים סוריים, משולי התרבות ההלניסטית. את המפגש האמיתי והעמוק עם התרבות היוונית ערך הרמב"ם. והוא דווקא העריך מאוד את חכמי היוונים, ובראשם אריסטו, ש"העמקתו המופלגת של אריסטו והשגתו המופלאה" (מורה נבוכים, ח"ג, פרק י"ט).

העיסוק בתרבות כללית נחוץ קודם כל, בגלל נקודות האמת שיש בה. הרמב"ם בהקדמתו ל"שמונה פרקים" הצהיר שאין הוא מתנזר מ דברי חכמי אומות העולם: "הדברים אשר אומר אותם באלו הפרקים... הם עניינים מלוקטים מדברי החכמים... ומדברי הפילוסופים גם כן, הקדומים והחדשים, ומחיבורי הרבה בני אדם. ושמע האמת ממי שאמר". ידע הרמב"ם כנגד מי מכוונים דבריו. ודאי היו כאלו שהתלוננו על ריבוי החוכמה הנזכרת המשוקעת בכתבי הרמב"ם; כנגדם הצהיר 'הנשר הגדול': "שמע ה אמת ממי שאמר".

הדין רבי מצליח סיפר שישב פעם לפני רב האי גאון, מגדולי חכמי ישראל בתקופת הגאונים, ונזדמן להם פסוק שנתקשו בפירושו. רב האי הורה לר' מצליח "שיילך אל הקתוליק של הנצרים, וישאלו מה הוא יודע בביאור הפסוק הזה".

ר' מצליח התמרמר על השליחות: מדוע שיילך אל חכם נוצרי להיוועץ בז' רב האי הוכיח אותו בתקיפות: "הן האבות והקדמונים החסידים, והם לנו למופת, היו שואלים על הלשונות ועל הביאורים אצל בני דתות שונות, אפילו רועי צאן ובקר כידוע" (התגלות הסודות והופעת המאורות, עמ' 495).

אין בשבילנו תחליף לתורתנו הקדושה, וממנה אנו שואבים את עיקר ידיעותינו ועמדותינו. אך אפשר למצוא חוכמה גם אצל אומות העולם.

קטורת ושעשועים - ישנה סיבה נוספת לצורך לעסוק בתרבות כללית: אין לנו ברירה. אנשים מדברים על הצורך להיבדל לגמרי מתרבות המערב, ובו בזמן, דבריהם ספוגים בהשפעות של תנועת הרומנטיקה הגרמנית של המאה התשע עשרה. אפילו בכתביהם של אנשי תנועת המוסר אפשר לזהות השפעות ברורות של הפסיכולוגיה המודרנית. אדם לא יכול לחמוק מרוח תקופתו.

לפני כמה שנים, הייתי בחנוכה בשירות מילואים. באחד הימים, הגיע קצין מהאוגדה והעביר לנו תדריך הוראות בטיחות. בין ההוראות היה גם איסור גורף על הדלקת אש בחדרים. הקצין אימץ את מוחו כדי לחשוב על סיטואציה שבה נרצה להדליק אש בחדרינו, ולבסוף אמר: "למשל, אם אתם רוצים להדליק נרות כאלו של קטורת". והימים, כזכור, ימי החנוכה. אז הבנתי, שהאויב הגדול שלנו אינו הידע המערבי, אלא חוסר הידע היהודי.

הרבה אנשים מתנגדים בתוקף לתרבות המערבית, רק משום שהם רואים איך המדיה הישראלית מלקטת ממנה קש וגבבה, שעשועים זולים ובידור דוחה. אך הבעיה אינה בתרבות המערב כשלעצמה, אלא בנטייה האוניברסלית אל המשעשע והמבדר, על חשבון תרבות של ידע ועומק.

בתרבות האמריקאית, למשל, נוכל למצוא היבטים עמוקים מאוד ודתיים מאוד; אלא שלתהודה בינלאומית זוכים דווקא התוצרים השטחיים והמפוקפקים, המקדשים את ההבל והבורות.

המאבק המרכזי שלנו אינו על הציר של תרבות ישראלית מול תרבות נוכרית, אלא על הציר של תרבות עמוקה, יהודית ונוכרית, מול בידור תפל. עדיף להתמודד עם תרבות המערב בצורה ישירה, מאשר לספוג מן האוויר השפעות עקיפות באופן מעורפל ולא מודע. התמודדות מודעת וביקורתית מאפשרת לנו ללקט מהתרבות הכללית את המיטב שבה, ולזנוח את היתר.

כאשר מורי ורבי, הרב אהרן ליכטנשטיין, כתב מאמר התומך בשילוב יסודות מהתרבות הכללית בעולמנו הרוחני, הוא הביא כדוגמאות את שייקספיר ואוגוסטינוס; לא את פיפטי סנט ואופרה ווינפרי. המאבק שלנו כנגד ההיבטים הירודים של התרבות המערבית, אינו שולל את הערך של הישגיה המוצלחים יותר.

חבריא ב' התרבות הרצויה

☆ מטרת הפעולה

החניכים ילמדו מהי התרבות הישראלית האידיאלית על סמך מקורות שונים

☆ מבנה הפעולה

- ☆ הבנת המושג תרבות ומרכיביו
- ☆ חשיבה משותפת על התרבות הישראלית
- ☆ לימוד מהי התרבות הישראלית הרצויה

☆ מהלך הפעולה

☆ הבנת המושג תרבות ומרכיביו

כל חניך מקבל פתק (נספח א') ועליו מילה אשר הינה אחד ממרכיבי התרבות (כפי שיוסבר בהגדרת התרבות בהמשך). מבקשים מהחניכים להתחלק לשלוש קבוצות שונות על פי מכנה משותף, כך שבסופו של דבר כל פתק ישתייך לאחת הקבוצות. הקבוצות לא חייבות להיות בעלות מס' זהה של חניכים. לאחר שהחניכים התחלקו עליהם להסביר למדריך מה המאפיין של כל קבוצה ומיהם המרכיבים שלה (לדוגמא: דברים שעושים בשעות הפנאי – אמנות, מחול, תיאטרון, ספורט, תקשורת. דברים הקשורים לדת – אמונות, מוסר, מנהגים, סמלים, ערכים. דברים הקשורים למדינה – חוק, ידע, טקסים, שפה, הסטוריה). מובן שאין כאן "תשובה נכונה" וכי מרכיבים שונים יכולים להיכלל ביותר מקבוצה אחת. הרעיון הוא שהחניכים יהיו יצירתיים וינסו למצוא מכנים משותפים שונים למרכיבים השונים.

לאחר מכן, מבקשים מהחניכים להתחלק מחדש לשתי קבוצות. לאחר שהחניכים מסבירים את החלוקה החדשה, מבקשים מהם למצוא מכנה משותף אחד לכל המרכיבים הכתובים בפתקים. המכנה המשותף לכולם הוא המושג "תרבות" אשר כל אחד מהפתקים הוא מרכיב שונה בה.

מסבירים לחניכים כי תרבות היא "אותה שלמות מורכבת של ידע, אמונה, אומנות, מוסר, חוק, מנהגים וכל אותם הכישורונות וההרגלים שאדם רוכש אותם בהיותו חלק מחברה" (אדוארד טיילור) דהיינו, התרבות היא מורשת חברתית שאדם רוכש מעמו וכוללת בתוכה מרכיבים שונים ורבים. התרבות משתנה מעת לעת ומחברה לחברה, אם כי כמובן שישנם סממנים זהים בתרבויות שונות.

הרב רונן בן דוד מסביר כי "משמעות הביטוי 'תרבות' הינה מלשון ריבוי, והכוונה היא ליצור תשתית נוחה למציאות החיים שתוכל להתרבות ולהתרחב. תרבות היא – אם כן – מגוון האידיאות הקושרות בין האדם באשר הוא, לבין מציאות חייו, באשר היא. ממילא, המארג הרעיוני של כל תרבות אמור לתת מענה לשאלה המרכזית של האדם באשר הוא (מי אני ומה ייעודי) ולדאוג לכך שהתשובה תהיה רלוונטית ותואמת את מציאות החיים, על מנת שגם הדור הבא יוכל להבנות ממנה. ... עלינו לזכור כי מטרת כל תרבות היא להתרבות, כלומר: לדאוג לכך שכל היוצאים מתוכה ינהגו לפי הקודים שלה, וככל שיותר אנשים יבחרו להאמין ברעיונות אותם היא מבטאת וגם לפעול לפיהם, מה טוב."

(מתוך המאמר "תרבות המערב בעין יהודית" / אתר כיפה)

☆ חשיבה משותפת על התרבות הישראלית

מחלקים את החניכים לקבוצות. כל קבוצה מקבלת את דף המשימה (נספח ב') וצריכה למלאו. כאשר כל הקבוצות מסיימות, כל קבוצה מציגה את התרבות שיצרה. (ניתן לערוך 'בחירות' מהי התרבות המנצחת או לבקש מכל קבוצה להכין פרסומת לתרבות החדשה).

לאחר שהחניכים מציגים את התרבויות שיצרו, שואלים אותם במה שונה התרבות שיצרו מהתרבות הקיימת. כדאי להוביל את החניכים לכך שאנחנו, כאנשים דתיים, מאמינים שעל התרבות, כמו על כל חיינו, להיות מושתתת על התורה.

☆ לימוד מהי התרבות הישראלית הרצויה

מחלקים את החניכים למספר קבוצות. כל קבוצה מקבלת מקור (נספח ג'), לומדת אותו ועונה על השאלה בסופו. כשכולם מסיימים ללמוד את המקור שקיבלו, מתחלפים עם קבוצה אחרת, עד שכל הקבוצות למדו את כל המקורות. (במידה ונראה כי הקטעים ברמה גבוהה מדי בשביל החניכים, מומלץ למדריך ללמוד אותם ולהעביר לחניכים את הנקודות המרכזיות המופיעות בהם, או לכתוב לחניכים את עיקרי הדברים ולא לצטטם במדויק).

מסבירים לחניכים כי ההבדל העיקרי בין התרבות הישראלית הרצויה לבין כל תרבות אחרת היא התורה! התרבות הישראלית מושתתת כולה על חיי הרוח. לדברי הראי"ה, התפקיד של ישראל הוא להוציא מושגים וערכים של היהדות מתוך רשות היחיד שלנו אל רשות הרבים של העולם הכללי וכן להכניס מדעים כלליים מאומות העולם אלינו על ידי בחירת הדברים הטובים שבהם. דהיינו, מוטלים עלינו שני צעדים חשובים: א. להפיץ את הקיים אצלנו. ב. לברור את הקיים אצל אחרים וללמוד מהם את החלקים הטובים. בהמשך דבריו, הרב מדגיש כי השלבים הללו הם קשים לעשייה והם חייבים להיות מלווים ברצון עז לקבל מחד ובפחד מהחשיפה ומההתבוללות מאידך.

הרב צבי יהודה מראה כי יש לנו אחריות לכך שהתורה תהיה הבסיס לקיומנו וכתוצאה מכך, הבסיס לקיום מדינתנו. לדבריו, על התרבות הישראלית להתבסס על התוכן הפנימי של כל אדם ולנבוע רק מהתורה שהיא האמת האמיתית. הרב שטרנברג כותב כי עלינו לראות בכל צעד בחיינו, חלק מעבודת ה' שלנו וזהו תנאי הכרחי לקיומה של האומה. הרב אריאל מוסיף שהתרבות מורכבת מסגנונות תרבות שונים שהביאו איתם היהודים מכל קצוות תבל ומהייחוד של עם ישראל כ"עם הספר", כלומר עם שמנהל את חייו לאור התורה ולאור האמונה בה'. נראה כי ככל שאנחנו נהיה 'יותר יהודיים' באורחות חיינו ונתחבר יותר אל התוכן הפנימי שלנו, כך נוכל ליצור תרבות יותר ישראלית אשר תנבע מהתורה ותהפוך, כדברי הרב אריאל, "למוקד משיכה והשראה לכל בני המין האנושי".

נספחים

נספח א'

אמונות	מוסר	אמנות
ספורט	מחול	תיאטרון
ערכים	סמלים	טקסים
חוק	מנהגים	ידע

נספח ב'

בישיבת הממשלה האחרונה הוחלט כי כיוון שחברי תנועות הנוער הם המעצבים של עתידה של ישראל, יוטל עליהם לחשוב על עקרונות אשר יעצבו את התרבות הישראלית האידיאלית ובהמשך עקרונות אלו ינוסחו ויופצו ברבים.

לצורך כך הוחלט כי קבוצת _____ מסניף _____ היא המתאימה ביותר למשימה.

עליכם להחליט כיצד צריכה להיראות התרבות הישראלית האידיאלית ולענות על השאלות הבאות:

באיזו שפה ידברו?

מהם הערכים שיובילו את העם?

מי יקבע את חוקי המדינה? כיצד הם ייקבעו?

כיצד יראה דגל המדינה?

מי ינהל את הטקסים המרכזיים של המדינה?

באלו אמצעים תופץ התרבות החדשה? (איך תלמדו את כולם את דרך

ההתנהגות החדשה?)

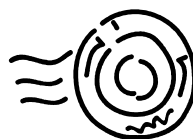
מה יהיה אסור במדינה?

מה יהיה מותר במדינה?

מה יאפיין את שעות הפנאי במדינה?

הערות ומחשבות נוספות...

בהצלחה!

Bauer

"שני מהלכים ישנם לרוח ישראל. מהלך אחד פנימי כולו קודש... המהלך השני של הרוח באומה משמש לה לא רק להעמקת הקודש אשר לתורה בתוכה פנימה, כי אם גם שביל להוצאה והכנסה. להוציא מושגים וערכים של היהדות מתוך רשות היחיד שלנו אל רשות הרבים של העולם הכללי, שהרי בשביל כך הננו עומדים לאור עמים, ולהכניס גם מדעים כלליים מתוך האנושיות הרחבה, ולהתאים את הטוב והמעולה שלהם לאוצר חיינו בטהרתם"

(הראי"ה קוק זצ"ל)

מהם תפקידיו של עם ישראל אל מול אומות העולם?

"...בשם שהאחריות שכלפי כל העולם מחייבת לכל יחיד את היישרת דרכו ומילוא מצוותיו, כך מחייבת היא לכולנו, לפי האפשרויות הנתונות לנו בדבר ה' בסדרי דורות עולמו ותמורת מאורעותיו, את הדרישה לשלימות קיומה של התורה בקיום חיינו ושלימות צורתם במדינתנו זאת, המקודשת והמובטחת..."

(הרב צבי יהודה קוק זצ"ל)

מהי האחריות של עם ישראל כלפי העולם?

"... בזה הוא עיקר מהותה המיוחדת ומובדלת של תרבות ישראל... בזכירת תמיד של התוכן הפנימי אחד הכללי האלוקי... ובשימת דרכי החיים ואורחותיהם על פיהו... התרבות הישראלית היא תורת ה' אלוקים חיים שהיא היא התרבות האמיתית."

(הרב צבי יהודה קוק זצ"ל)

מה מייחד את התרבות הישראלית?

"האומה הזאת – אינה יכולה להתקיים בלי חיי קודש. גם כשהיא עוסקת בתורה ובמוסר וגם כשהיא עוסקת בזריעת הארץ – רק בעבודת אלוהיה היא עוסקת. לזה היא מוכשרת, זה מה שהיא יכולה להיות וזה מה שהיא תהיה."

(הרב עמיאל שטרנברג)

מהו צריך להיות הקו המנחה כל פעילות שלנו?

”יש בישראל תופעה ייחודית שאין לה אח ורע בתבל כולו והיא עלולה לאבד נכס יקר זה אם לא תשמור ותטפח אותו. מצד אחד, אנו ארץ שקלטה עולים מ70 תרבויות שונות. אין מקום בעולם בו שוכנות תחת קורת גג אחת כל התרבויות המגוונות בעולם. חיסולן של תרבויות אלו הוא נזק תרבותי נורא. אומנם הייתה הצדקה ליצירת סגנון חיים משותף לכל יוצאי התרבויות השונות. אולם עם זאת אסור היה למחוק כליל את התרבויות המקוריות. במקביל, הייתה לנו תשתית תרבותית ייחודית משלנו. ”עם הספר” אינו מליצה ריקה אלא תופעה היסטורית יחידה במינה בעולם. עם הספר פירושו תרבות של למידה, של כבוד לספר ומשמעת לערכים כתובים בו. תרבות של ימי חג ומועד. תרבות פנאי ייחודית של ימי מנוחה כשבת. תרבות של חיי משפחה מיוחדים. תרבות של ערכי מוסר נעלים. ומעל לכל – תרבות של אמונה מופשטת בישות רוחנית אין-סופית ונצחית המהווה אידיאל של שלמות מוחלטת ושאיפה להידמות לה. (גם אדם שאינו מגדיר את עצמו כדתי יכול לראות את עצמו בן תרבות זו על כל מרכיביה בסגנונו שלו).

שילוב נכון של שני הדברים: שמירה וטיפוח של סגנוני התרבות המגוונים מכל קצוות תבל והייחודיות התרבותית הישראלית יכולים לגרום לכך שישראל תהפך למרכז תרבותי שאין דומה לו ומוקד משיכה והשראה לכל בני המין האנושי.”

(הרב יעקב אריאל)

מהם שני המרכיבים של התרבות הישראלית?

העשרה

האם יש תרבות בישראל? / הרב יעקב אריאל, התשס"ג

תרבות מהי? המילה תרבות במשמעותה המודרנית היא תרגום של המילה culture באנגלית או "קולטורה" בשפות אירופאיות אחרות. תרבות לפי זה היא עיבוד, שכלול. הקילטור בחקלאות הוא עישוב של עשבים שוטים ותיחוח הקרקע המאפשר גידול מוצלח יותר לצמחי התרבות. חקלאות באנגלית היא agriculture שמשמעותה הוא עיבוד האדמה ורתימתה לגידול צמחי תרבות.

במקורותינו העתיקים מצאנו את התרבות במקרא במשמעות שלילית של "תרבות אנשים חטאים" כלומר גידול של חוטאים. אך במשנה מופיעה התרבות במשמעות אחרת "בני תרבות" הם חיות מאולפות שניסו לתרבת אותן (ונחלקו החכמים אם אומנם ניתן לתרבת חיות טרף כזאב אריה וברדלס ולפטור את בעליהם מאחריות על נזיקה או לא. עיין בבא קמא טז וסנהדרין טו). כמו שיש

תרבות האדמה כך יש תרבות החי. ומכאן לא רחוקה הדרך לתרבות האדם. הפקרת האדם ליצרי המשתוללים כמוה כעשבים שוטים המשתלטים על התרבות. תרבות פירושה ריסון, עידון ורתימת כוחות הנפש החיוביים של האדם לשכלול ולפיתוח של יכולתו.

יש תרבות כלל-אנושית שבה האדם משכלל את תנאי חייו, מתרבת צמחים ובעלי חיים, ממציא מכשירים, מגלה תופעות וחוקים ומנצלם לתועלתו. התרבות הכלל-אנושית אינה מאפיינת עם מסוים אלא היא נחלת המין האנושי כולו. תרבות זו מתבטאת במדע, בטכנולוגיה במוסר ובערכים.

יש תרבות לאומית של אומנות ונימוסי חיים. תרבות זו היא פיתוח וטיפוח של הכשרון הלאומי הייחודי. הדבר נעשה הן ע"י בעלי כשרון אומנותי והן ע"י העם המשתמש להם רקע לגידולם והד ליצירתם. בלועזית מבחינים בין התרבות הלאומית לבין התרבות הכלל-אנושית ע"י השימוש במילה "ציויליזציה" כתרבות האוניברסלית לעומת הקולטורה המיוחדת את היצירה הלאומית. ציויליזציה ניתנת לחיקוי, תרבות לא. יש אומנם השפעות תרבותיות מעם לעם, אולם הן אינן יכולות להיקלט בקלות אלא א"כ אופיו של אותו עם מאפשר קליטה כזו. מוסיקה מערבית

למשל אינה קליטה במזרח וכן להיפך אלא לאחר עיבוד והסתגלות ממושכת. לא כן המצאה טכנולוגית חדשה. זו אינה צריכה שום הכנה נפשית. אלא א"כ מדובר בחברה שדרגת התפתחותה עדיין לא השיגה את רמת הציויליזציה המפותחת בעולם. תרבות במשמעותה הקולטורית לא ניתנת אפוא לחיקוי, אלא רק אולי ללימוד מוגבל, ואף זה לא תמיד בהצלחה יתרה. הליבנט למשל הוא דוגמה לחיקוי לא מוצלח של תרבות אירופאית. לחקין מסוג זה אנו קורים לבנטיני. כלומר, מי שמנסה להתכחש לתרבותו המקורית ע"י אימוץ שטחי של אופנות זרות לו.

האם יש לישראל תרבות מקורית משלה?

לדעתי זו שאלת המפתח להמשך קיומה ולזהותה הלאומית של מדינת ישראל.

יש בישראל תופעה ייחודית שאין לה אח ורע בתבל כולו והיא עלולה לאבד נכס יקר זה אם לא תשמור ותטפח אותו. מצד אחד, אנו ארץ שקלטה עולים מ-70 תרבויות שונות. אין מקום בעולם בו שוכנות תחת קורת גג אחת כל התרבויות המגוונות בעולם. חיסולן של תרבויות אלו הוא נזק תרבותי נורא. אומנם הייתה הצדקה ליצירת סגנון חיים משותף לכל יוצאי התרבויות השונות. אולם עם זאת אסור היה למחוק כליל את התרבויות המקוריות. במקביל, הייתה לנו תשתית תרבותית ייחודית משלנו. "עם הספר" אינו מליצה ריקה אלא תופעה היסטורית יחידה במינה בעולם. עם הספר פירושו תרבות של למידה, של כבוד לספר ומשמעת לערכים כתובים בו. תרבות של ימי חג ומועד. תרבות פנאי ייחודית של ימי

מנוחה כשבת. תרבות של חיי משפחה מיוחדים. תרבות של ערכי מוסר נעלים. ומעל לכל - תרבות של אמונה מופשטת בישות רוחנית אין-סופית ונצחית המהווה אידיאל של שלמות מוחלטת ושאיפה להידמות לה. (גם אדם שאינו מגדיר את עצמו כדתי יכול לראות את עצמו בן תרבות זו על כל מרכיביה בסגנונו שלו).

שילוב נכון של שני הדברים: שמירה וטיפוח של סגנוני התרבות המגוונים מכל קצוות תבל והייחודיות התרבותית הישראלית יכולים לגרום לכך שישראל תיהפך למרכז תרבותי שאין דומה לו ומוקד משיכה והשראה לכל בני המין האנושי. האם ניענה לאתגר התרבותי הגדול והנהדר הזה, או שנעדיף את החקיינות והשטחיות הלבנטיניות?

זו שאלת השאלות של דורנו, כי בכך תלויים זהותנו והמשך קיומנו. האם יש לנו תשובה אמיתית ואמיצה לשאלה קשה זו? האם מסוגלים אנו, למרות הפיצולים והקיטובים, ליצור ליבה של תרבות ישראלית מקורית?

פדקה ג

נטעים: מה זה מספל לי?

★ מטרת הפעולה

החניכים יכירו סמלים ישראלים, ויבינו שהם מהווים סמל ודוגמא כלפי העולם.

★ מבנה הפעולה

★1 הבנת המושג סמליות, חשיבותו, וכיצד הוא מתבטא בחינוך.

★2 היכרות עם סמלים ישראלים.

★3 כיצד אנו כעמ"י מהווים שמל ודוגמא לעולם.

★ מהלך הפעולה

★1 הבנת המושג סמליות, חשיבותו, וכיצד הוא מתבטא בחינוך.

נחלק לחניכים תמונות של אנשים שונים (נספח א'), ונבקש מכל חניך לתאר לנו בכמה מילים מיהו האיש שנמצא בתמונה. (שמו, גילו, עיסוקו, איפה הוא גר, כמה ילדים יש לו וכו')

★2 נשאל את החניכים – מדוע בחרתם לאיש הזה דווקא תיאור כזה? צורת לבוש, מראה חיצוני, סממנים חיצוניים כמו: כיפה, חליפה וכו'. פעמים רבות אנו מאפיינים אדם לפי הדברים שאנו רואים ומה שהם מסמלים לנו.

נקריא לחניכים את הגדרת המילה "סמל":

סמל, במשמעותה היסודית של המילה, הוא ייצוג של מושג או כמות כלשהו, כלומר, רעיון, חפץ, איכות וכו'. סמל יכול להיות חפץ גשמי שצורתו או מקורו מקושרים, מטבעם או מכוח המסורת, לדבר אותו הוא מייצג. לדוגמה, כיום מגן דוד הוא סמלה המייצג של היהדות. סמל יכול גם להיות תמונה מקובלת, או פרט של תמונה, או אף תבנית או צבע: לדוגמה, עלה הזית הוא סמל מקובל לשלום, והצבע האדום משמש לעתים קרובות כסמל לתנועות סוציאליסטיות.

סמל מוכר בדרך-כלל רק בתוך תרבות, דת, או חברה מסוימת, לעתים יש סמלים החורגים מגבולות אלו, אולם למעשה אין סמלים אוניברסליים. לעתים, משתנה משמעות הסמל בין תרבות לתרבות. כך נחשב צלב הקרס למסמל הנאציזם בעולם המערבי, אך לעומת זאת במזרח הרחוק הוא מסמל מזל טוב.

אם כן, סמל הוא דבר שמייצג עבורנו משהו מסויים. לחניכים הקטנים ניתן להניח על הרצפה סמל עזרא גדול (נספח ב'), ולהסביר מה סמל עזרא מסמל בעבורנו.

★3 מדוע זה חשוב שיהיו סמלים? נפרוס על הרצפה סמלים של יחידות בצה"ל. כעת ננסה לראות מה אנחנו יכולים ללמוד על כל יחידה מתוך הסמל שלה.

הסמל מביע את הייחודיות והשונות בין האנשים והקבוצות השונות. דמיינו לעצמכם שהיינו חיים בעולם בו כל בני האדם היו זהים זה לזה בדיוק, מתלבשים באותם בגדים ונראים אותו הדבר, כיצד היינו מבדילים בין האנשים, מה היה מייחד את האנשים זה מזה? השוני הוא שיוצר גיוון ועניין. הסמל גם מבטא את הכיוון שאליו אנו רוצים ללכת, הוא אומר מה תפקידנו. לכך חשוב מאוד מה הם הסמלים של כל מדינה, ומה הם מבטאים.

★2 היכרות עם סמלים ישראלים.

נפרוש על הרצפה אוסף תמונות של סמלים ישראלים (נספח ג') ונשאל את החניכים – מה הכי ישראלי מבין הדברים הבאים בעיניכם?

לאחר שהחניכים יגידו מה הכי ישראלי בעיניהם ומדוע, נסביר שהסמליות הישראלית צריכה להתבטא לא רק בפיתה עם פלאפל או בסמל המדינה כסמל ללא עומק, אלא בהרבה יותר מזה, סמל המדינה מושתת על חזון זכריה (פ"ז) בו מתוארת המנורה ועלי הזית. זה מה שהמדינה משדרת בזה שהיא בוחרת בסמלים אלו לייצג אותה. אנחנו צריכים להעמיק את הבנתנו במשמעות הסמל, ולדאוג באמת שהמדינה תסמל את כל מה שהיא אמורה לסמל.

✧ כיצד אנו כעמ"י מהווים שמל ודוגמא לעולם.

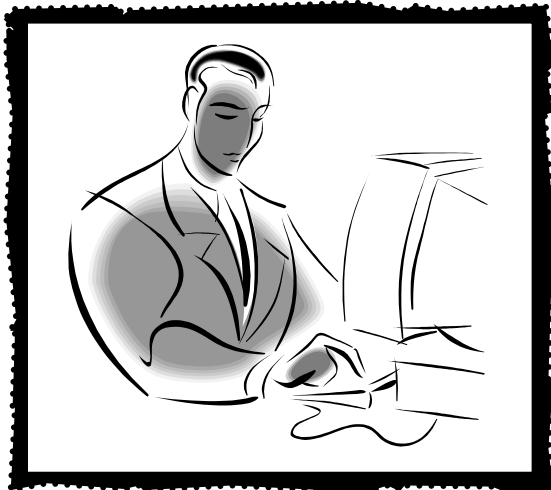
נקריא את הקטע "ילד עם כיפה" (נספח ד') ונשאל את החניכים ✧ למה מצפים מהילד הזה ליותר? קרה לכם פעם שהרגשתם שמצפים מכם ליותר בגלל שאתם דתיים? מדוע זה קורה? כמו שלמדנו בפעולה הקודמת עמ"י צריך להיות אור לגויים, וממעשיו כולם אמורים ללמוד. לפעמים זה מתבטא בצורת ביקורת כאשר אנחנו לא בסדר, כי מצפים מאיתנו כשומרי תורה ומצוות לייצג את התורה, המוסר, הצדק וההתנהגות הראויה. כך זה גם ביחס שבין עמ"י לאומות העולם. אומות העולם מצפים מעמ"י להתנהג בצורה מוסרית יותר, נאותה יותר כי זהו תפקידו של עמ"י, לשמש דוגמא ומופת בכל תחום. ומה קורה בפועל? ראינו שהתכונות שמאפיינות את הישראלים הם בעיקר חוצפה וחוסר מוסר שזה בדיוק הפוך מתפקידנו! (אפשר להראות לחניכים כתבות על זה שלא רוצים ישראלים בבתי מלון בחו"ל וכו' (נספח ה') בגלל החוצפה והתעוזה...)

נסכם: ראינו שיש סמלים רבים בעולם, ויש חשיבות רבה לסמלים השונים ולמה שהם מסמלים. גם עמ"י צריך להיות סמל ודוגמא לאומות העולם בהתנהגותו ובמוסריותו והדבר תלוי ומתחיל בכל אחד ואחד מאיתנו ובצורת ההתנהגות שלו!

נספחים

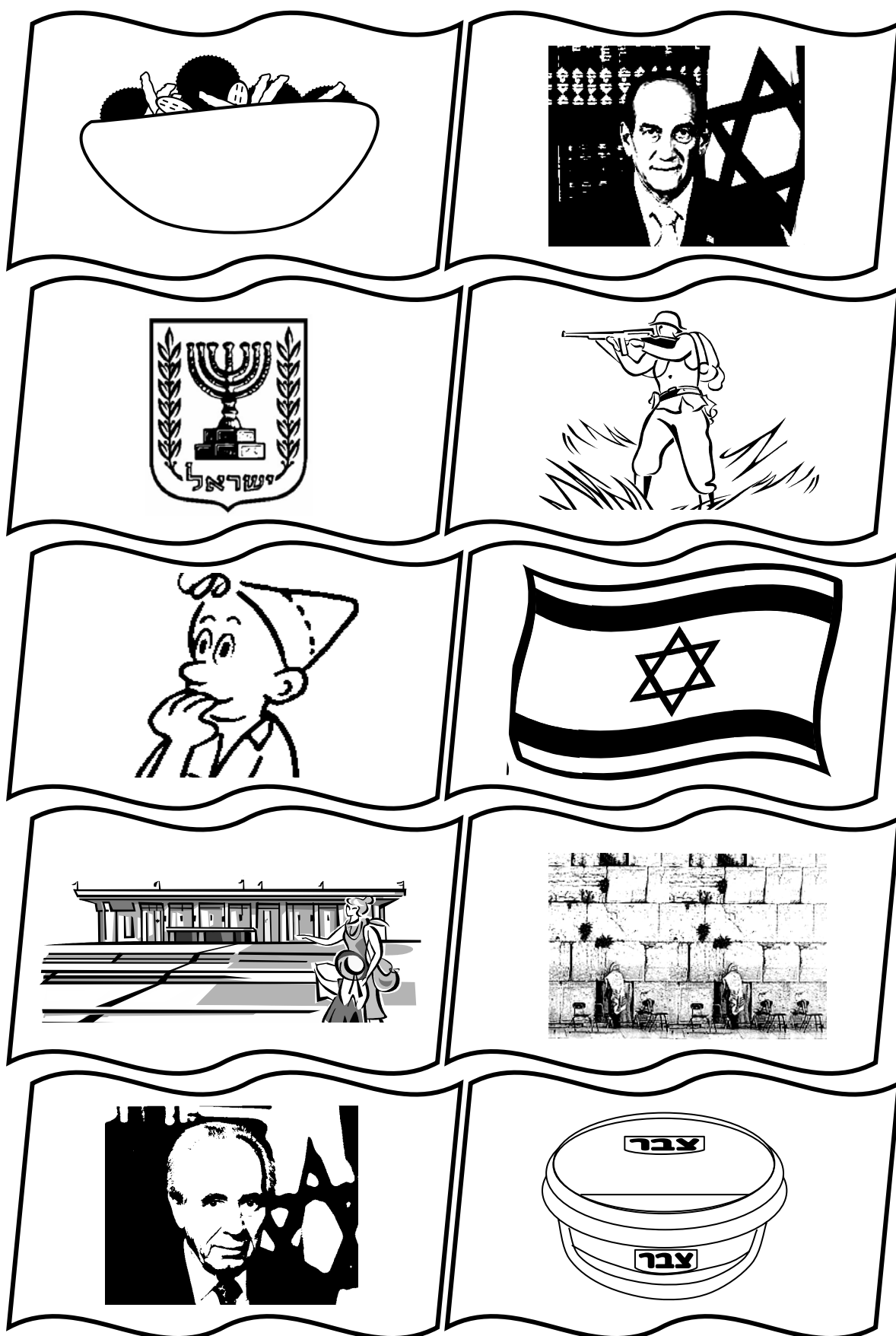
נספח א'

נספח ב'

עם הכיפה / אורי אורבך

באטעוּבוס בכלל לא קמתי לזקנה,
ובשמירה "הרבצתי" כזאת שיעה...!
כשהלכתי לצבא ו"שברתי" שמירה
הקצין קצת ריחם, אך העיר הערה:
"דווקא ממך איש לא ציפה,
סוף סוף, בכל זאת... עם כיפה!"
אז "דתי" אחד שראה אותי, אמר (בלי חיוך)
"זה הכל, כמובן, שאלה של חינוך
רואים שזה חילוני פלידה, בלי ערכים טיפה
כך לא מתנהג בן-אדם עם כיפה!"

כשהייתי ילד קעץ עם כיפה
עניתי לשכנה אחת בחוצפה
מיד היא אמרה: "בושה וחרפה!
כך מתנהג ילד עם כיפה?"
כשהייתי נער ולא קמתי לזקנה
(אולי שקעתי לשינה),
היא מיד נעצה בכתפי את כפה –
"לא מתבייש? בחור עם כיפה???"
אז הורדתי את הכיפה והנחתי בפינה,
התחלתי לענות בחוצפה לשכנה,

תדמית ישראל בעולם

נוכח התדמית הנוצרת לישראל בערוצי הטלוויזיה ברחבי העולם וכן בערוץ על ישראל בטורקיה, ובמיוחד בשעה
שואנטישמיות לו זו בלבד שאינה פסה מהעולם, אלא הולכת וגוברת, עלינו להתגייס למען משימה
לאומית ובינלאומית שאפשרית וניתנת להשגה ולמגר את התופעה הכול כך מבישה של מה
עקרוי הישראלי המכוער, בקרבנו.

עלינו לא רק להעלות את המודעות לעניין, אלא גם לממש הלכה למעשה באופן תדיר
ומתמשך, ולעשות ככל הנדרש על מנת למנוע ולהימנע מתופעה מבישה זו, הגורמת לנזק
תדמיתי חמור למדינת ישראל בעולם. על כולנו מוטלת החובה לנסות ולשפר את

תדמיתה של מדינת ישראל בעולם.

התייר המכוער- המונח הישראלי המכוער מקורו למעשה בארצות הברית, מהמונח "האמריקאי המכוער", כן כן,
מתברר שאנחנו לא לבד בתופעה זו, כמו גם האנגלי המכוער, הצרפתי המכוער, ועוד.

בשנת 1959 טבעו את המונח שני אמריקאים William Burdick and Eugene Burdick שפרסמו את הספר
האמריקאי המכוער. המונח התייר המכוער (לא בהכרח התייר הישראלי) מכון כלפי כל אדם/תייר המגלה בורות,
הירות, חוסר כבוד וגסות כלפי תרבות אחרת השונה מהתרבות שלו, בעודו מטייל ומסייר ברחבי העולם.
התייר המכוער יכול לבוא מכל תרבויות שונות ומכל קצוות עולם, מכל דת, גזע, או גיל. למעשה תופעת התייר
המכוער מאפיינת לעיתים קרובות גם אנשים רגילים מן הישוב אשר מתנהגים בארצם בהתאם לכל הנורמות
החברתיות המקובלות, באדיבות ונימוס, אולם בעודם בחו"ל משהו משתנה והם הופכים לקולוניים, חסרי סבלנות,
גסי רוח, ועוד.

אחת הסיבות לתופעת התייר המכוער נעוצה למעשה בהלם תרבותי, זה למעשה די נורמאלי לחוות הלם תרבותי, כאשר אנו נמצאים בתרבות מוכרת לנו, ובצעד אחד אנו עוברים לארץ זרה עם תרבות שונה ובלתי מוכרת לנו. התגובה המיידית היא דחייה מכל דבר שונה, וכחד מפני הבלתי ידוע.

כתוצאה ממסעות הפרסום, והקטלוגים הצבעוניים, שמבטיחים לנו עולם עשיר בחוויות, ומראות, מפתחים תיירים רבים ציפיות גבוהות, לעיתים גבוהות מדי (אם נתייחס לנופשוניים וטיסות שכר במחירי מציאה) של שירותים ומתקני נופש, וזאת מבלי להביא בחשבון הבדלי תרבות שונים, ותנאים כלכליים שונים, במדינות בהן הם מבקרים. לעיתים אך גרוע מכך הם שופטים משהו שהוא שונה ובלתי מוכר להם, כמשהו פחות ערך ואו נחות מדי עבורם, כתוצאה מכך שלא בצדק, הם נוטים לזלזל או להמעיט בערך התרבות של האנשים, והמדינה בה הם מבקרים. לכן התיירים המכוערים הם אלה שעושים את עצמם כאורחים בלתי רצויים, וכתוצאה מכך גם תיירים אשר אינם לוקים בתסמונת זו נפגעים מתדמית שלילית זו.

הישראלי המכוער- לישראלים יש תדמית של נימוסים רעים בעולם. חוסר כבוד, חוצפה, קולניות, פגיעה והשחתה של חפצים, פגיעות באתרי עתיקות ובאתרי טבע, הנם רק חלק מתופעות מביעות אלו בקרב תיירים ישראלים בוגרים וכן בקרב בני נוער. הישראלי המכוער רוצה עכשיו ומיד. התחשבות בצרכיהם ובכבודם של המארחים אינם מענייניו.

גישה ישירה, חוסר גיבונים, סחבקות, ואינטימיות מופרזת לעיתים, הם חלק בלתי נפרד מהתרבות בישראל. אבל לא בהכרח כל הישראלים הם כאלה, כולל אותו מיעוט שנקרא הישראלי המכוער, תדמית זו נובעת לעיתים מחוסר ואו מהסברה לקויה של התרבות הישראלית המקובלת בחלקה בארצנו, אבל לא בהכרח מקובלת בארצות בהם אנו מבקרים.

כדי למנוע במידת האפשר את ההלם התרבותי, עלינו להתכונן מבעוד מועד, וללמוד על הארץ בה אנו רוצים לבקר, על תרבותה, ההיסטוריה, ועל המנהגים המקומיים, בטרם נתחיל בטיול לחו"ל. לתשומת ליבכם! הישראלי המכוער בפעולה בישראל!

תיירים נכבדים, בתי המשפט בישראל, במיוחד תביעות קטנות וכו', עמוסים לעיפה בתביעות הקשורות בענף התיירות, אשר חלקן מוצדקות, ואולם ישנם מקרים רבים בהן מובאות בפני ערכאות הצדק בישראל, כמות אדירה של תביעות מוזרות וקנטרניות במיוחד, על ידי תיירים נופשים המציגים דרישות מופרכות, כל סיבה אדיוטית ככל שתהיה, ואף ממציאים תקלות שונות ומשונות, בכדי לקבל פיצויים שלא מגיעים להם מחברות התיירות והתעופה בישראל.

**לישראלים יש
תדמית של נימוסים
רעים בעולם. חוסר
כבוד, חוצפה,
קולניות, פגיעה
והשחתה של חפצים,
פגיעות באתרי
עתיקות ובאתרי
טבע, הנם רק חלק
מתופעות מביעות
אלו בקרב תיירים
ישראלים...**

צירים: פלחמות ישראל

☆ מטרת הפעולה

החניכים יכירו את מלחמות ישראל השונות, וילמדו מהם תכונות ישראליות של גבורה, הקרבה ומסירות נפש.

☆ מבנה הפעולה

☆ מהי מלחמה?

☆ הכרות עם מלחמות ישראל.

☆ הייחודיות במלחמות ישראל.

☆ מה אנחנו יכולים ללמוד לעצמינו ממלחמות ישראל?

☆ מהלך הפעולה

☆ מהי מלחמה?

נפרוש על הרצפה תמונות שונות של אמצעי לחימה (נספח 1) ונשאל את החניכים – ממה כל התמונות האלו מזכירות לכם? אילו מהדברים האלו הכי מציינים מלחמה בעיניכם? מדוע?

נבקש מהחניכים לספר לנו מה הם הכללים של משחק ה"מלחמה" בקלפים. יש איזשהו "מאבק" בין שני השחקנים. בכל פעם הקלף ה"חזק" יותר מנצח ולוקח גם את הקלף של השני. נשאל – האם זה דומה למלחמה אמיתית? במה? במלחמה ישנה איזושהי התנגשות וכל אחד מנסה להיות חזק יותר ולגבור. נבקש מהחניכים לספר לנו על איזושהי "מלחמה" או מאבק שהיה להם עם מישהו בזמן האחרון.

☆ על מה היתה המלחמה? מה הכי רציתם שיקרה?

גם בינינו יש לפעמים "מלחמות" ומאבקים על כל מיני דברים ואנחנו מנסים להיות חזקים ולנצח. במלחמה כל אחד שואף להגיע להישגים ולנצח.

נעיין בהגדרה של המילה מלחמה:

מלחמה היא מאבק בין גופים חמושים, לרוב עמים, שבטים או מדינות, על מנת להכניע אויב או אויבים כלשהם, ולגרום לו לקבל את דרישות המנצח, לדוגמה, שליטה בשטח ספציפי, או על אוכלוסייה מסוימת. לרוב מלחמה מתרחשת לאחר שהדיפלומטיה לא הצליחה לפתור סכסוך. מלחמה היא אסון מעשה ידי אדם, כמו שהיא גם צורך בסיסי: בכל מלחמה נהרגים אנשים רבים, נפצעים והופכים לנכים ונגרם נזק לרכוש ולסביבה. אך מלחמה הינה גם גורם משקם, התורם להתפתחות המין האנושי.

☆ הכרות עם מלחמות ישראל.

נחלק את החניכים ל-8 קבוצות. כל קבוצה מקבלת כרטיסיה ובה מידע על אחת ממלחמות ישראל (נספח 2). על חברי הקבוצה לקרוא את הכרטיסיה, וללמוד על המלחמה שקראו. אח"כ נציג מכל קבוצה מתאחד עם נציגים מיתר הקבוצות ובקבוצות האלו משחקים עם החניכים משחק מסלול בנושא מלחמות ישראל. (נספח 3). במהלך המשחק

החניכים יצטרכו לענות על שאלות שונות כדי להתקדם במשחק, ויקבלו משימות שונות הקשורות למלחמות, ולכן חשוב להדגיש להם שכל אחד שילמד את המידע על המלחמה שקיבל יוכל לעזור לקבוצתו להתקדם ולנצח. (בקבוצות קטנות – אפשר לחלק 4 קבוצות וכל חניך יקבל 2 כרטיסיות או לפחות קבוצות וכל חניך יקבל יותר כרטיסיות).

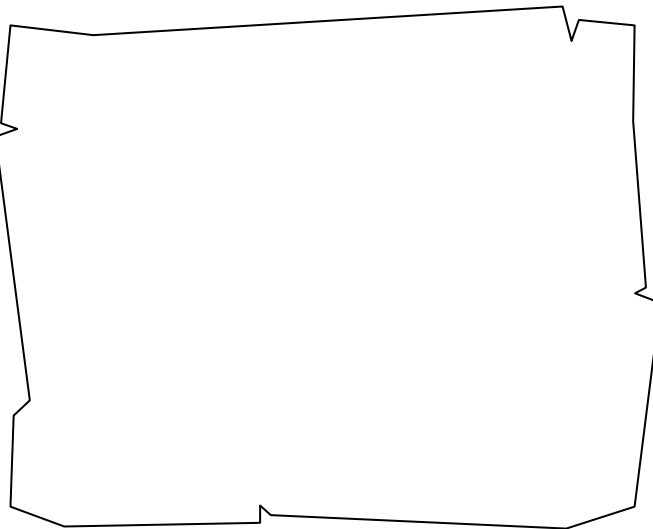
קבוצה שמגיעה לכרטיסית שאלה – עליה לענות על השאלה. אם היא עונה נכון, היא מתקדמת 3 צעדים קדימה, ואם לא – 3 צעדים אחורה, ומחזירים את השאלה לערימת השאלות. אחרי המשחק נערוך סיכום שבו כל אחת מהקבוצות המקוריות יספר מעט על המלחמה שלמד עליה.

☆ הייחודיות במלחמות ישראל.

נחלק לחניכים סיפורים על כל מיני קרבות גבורה במלחמות ישראל (נספח 4) ונשאל אותם – מה מתואר בקטע? אילו תכונות אנו יכולים ללמוד מהסיפור על האדם המתואר בקטע? אחרי שנעבור את כל החניכים שיספרו את סיפורי הגבורה שקיבלו נשאל –

☆ כיצד יתכן שאנשים הקריבו את נפשם ועשו מעשי גבורה כה גדולים רק כדי להציל אחרים? והרי הדבר הכי טבעי הוא לנסות ולהציל קודם כל את עצמך? כי עמ"י הוא עם מיוחד, וכפי שראינו בפעולה על המצב הרצוי, בעמ"י טבועות תכונות של האבות וביניהן הגבורה של יצחק אבינו שנעקד על גבי המזבח. עמ"י תמיד נלחם על קיומו ולכן גם מסר נפשו על כך.

נסכם בקטע הבא:

☆ מה אנחנו יכולים ללמוד לעצמינו ממלחמות ישראל?

נשאל את החניכים – ☆ ומה עכשיו? מה אנחנו יכולים ללמוד מנושא המלחמות לעצמנו? נבקש מהחניכים שיזכירו לנו את התכונות שהם ראו במעשי הגבורה שקראו בפעילות הקודמת. כיצד התכונות האלו יכולות להתבטא בחיי היומיום שלנו?

נסכם: למדנו "על קצה המזלג" על מלחמות ישראל, וראינו מעט ממעשי הגבורה שהיו בהן. אנו רואים שהמלחמות של העם היהודי אינן מלחמות כשל שאר העמים, והן מלחמה על קיומו של העם והמשכיות הדורות כאן בארץ, ואנו צריכים לנסות וללמוד מסיפורי הגבורה והעוז כיצד עלינו להתגבר ולהתחזק ולהיות ראויים לאותם גיבורים שמסרו את נפשם כדי שאנחנו נוכל לחיות כאן בארץ בשלווה ובשקט.

יקיריכם שנפלו הם יקירי האומה כולה.
 נס הגבורה שעליו חקוקים שמותיהם הוא עמוד התווך בבניינה של
 מדינת ישראל. עליו הושתתה תקומתה, עליו נשענים מאז קיומה
 ובטחונה.
 מסירות-הנפש, עוז-הרוח ההקרבה העילאית, אינן סיסמה ומליצה.
 מי שהוביל לוחמים בקשים שבקרבות,
 מי שראה אותם מסתערים מול אש-תופת,
 מי שחזה בהם חוצים מכשולי מים ושדות מוקשים תחת הפגזה קטלנית,
 מי שחש את כאבם על חבר שנפל וראה אותם מוחים דמעה וממשיכים,
 חובשים את פצעייהם וחוזרים אל חזית הלחימה -
 מי שהיה עד לכל אלה יוקיר עד יומו האחרון את החיילים והמפקדים, את נפש
 הלוחם.
 נפעל ונעשה כל אשר לאל ידינו כדי להיות ראויים למעלת קורבנם המהור של
 הנופלים, למען תושתת חברתנו על אדני השוויון והצדק ולמען ייכוננו בביתנו
 ובגבולנו ביטחון ושלוש.
 אנחנו לא נמתין ולא נשתהה, לא נניח לאחרים לקבוע את גורלנו, ניטול יוזמה
 ונצעד בנחישות ובאומץ קדימה, ונעצב, במו ידינו, מציאות שתעלה בקנה אחד
 עם האינטרסים הביטחוניים והמדיניים החשובים לנו ועם שאיפתנו העזה לשלוש.
 אני רואה זאת כחובתי הראשונה במעלה לעשות הכל כדי שלא יתארכו עוד
 טורי המצבות,
 כדי שהיפים בפרחי חיינו לא ייקטפו שוב באיבם.

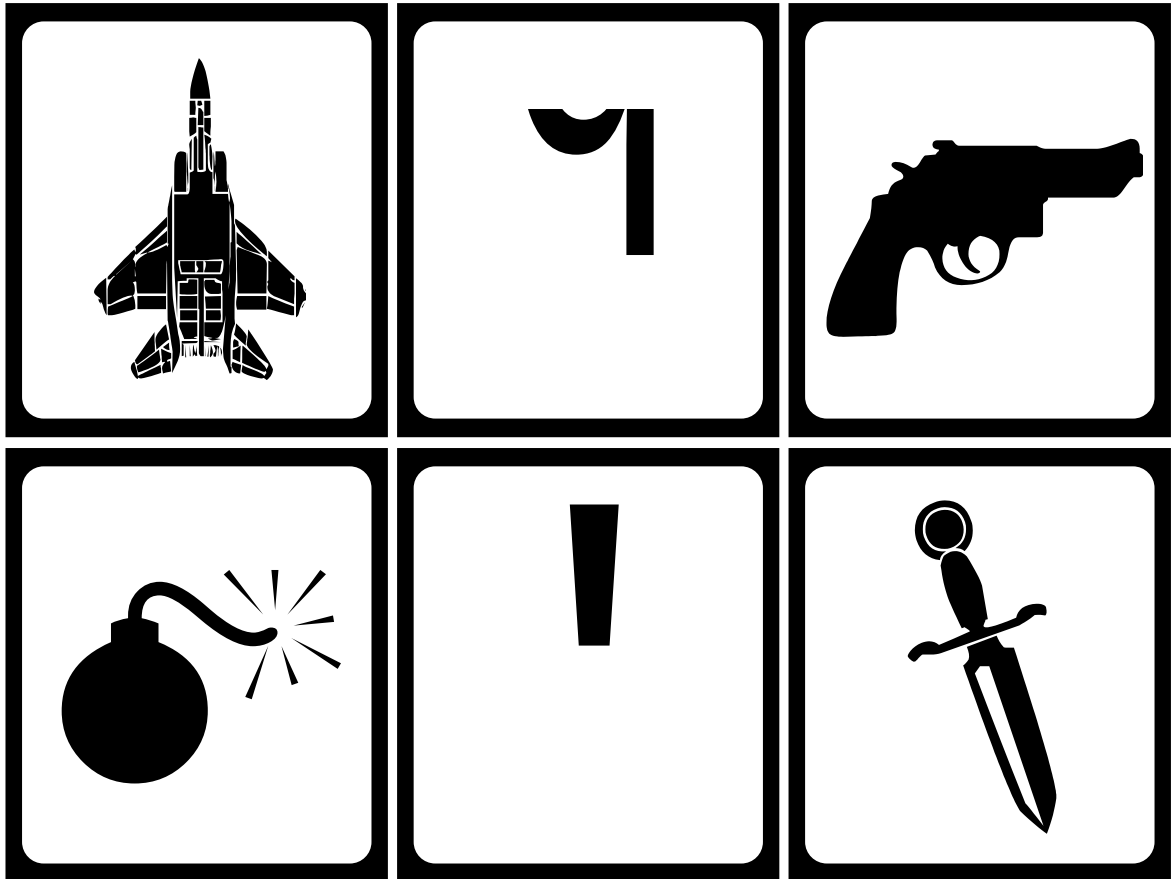
(מתוך דברים שנאמרו בטקס יום הזכרון לחללי מערכות ישראל)

נספחים

נספח 1

תמונות של אמצעי לחימה שונים (אקדח, רובה, חרב, סכין, מטוס קרב, טנק, פצצה וכו')

נספח 2

כרטיסיות עם מידע לגבי אחת המלחמות:

מלחמת העצמאות היא המלחמה על עצמאותה של ישראל. המלחמה החלה מיד לאחר קבלת תוכנית החלוקה של האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947, והסתיימה רשמית ב-20 ביולי 1949 אף כי הקרבות הסתיימו בינואר 1949, כשמונה חודשים לאחר הכרזת העצמאות. בישראל קרויה המלחמה גם מלחמת השחרור ומלחמת הקוממיות. המלחמה פרצה עקב התנגדותם של ערביי ארץ ישראל ומדינות ערב להמלצת עצרת האומות המאוחדות להקמה של שתי מדינות, האחת יהודית והשנייה ערבית, בשטחי ארץ ישראל המנדטורית. הערבים פעלו למנוע את הגשמת ההחלטה ולהגיע לשליטה ערבית על הארץ בכוח הזרוע. ערביי ארץ ישראל החלו בלחימה מיד לאחר החלטת עצרת האו"ם, כשהם נעזרים בכוחות בלתי סדירים שבאו מבחוץ. מדינות ערב הצטרפו למלחמה, עם צבאותיהן הסדירים, בפלישה למדינה שזה עתה הוקמה, מיד עם הכרזת העצמאות ב-14 במאי 1948. המדינה שהוקמה במהלך המלחמה כוננה ממשלה זמנית, נקבעו סדרי שלטון ומשפט והכוחות הלוחמים שנקראו מיום הכרזת המדינה בשם "כוחות המגן" הוכרזו ב-26 במאי 1948 כצבא הגנה לישראל. המלחמה הסתיימה בניצחונו של צה"ל, שהדף את צבאות ערב והרחיב את תחום המדינה מעבר לגבולות שנקבעו למדינה היהודית בהחלטת עצרת האו"ם.

מלחמת סיני (הידועה גם בשם מבצע קדש) היא מלחמה שהתנהלה בין מצרים לישראל, בין ה-29 באוקטובר ל-5 בנובמבר 1956.

במהלך המלחמה כבשה ישראל את חצי האי סיני ולאחר סיומה פינתה אותו. השם הישראלי למלחמה זו הוא מבצע קדש. המלחמה נוהלה בתיאום מדיני וצבאי עם בריטניה וצרפת. המבצע האנגלי-צרפתי כנגד מצרים שהוחל בביצועו במקביל למבצע קדש נקרא בשם מבצע מוסקטר. צה"ל, שעליו פיקד משה דיין, זכה לניצחון רב רושם.

מלחמת ששת הימים הייתה מלחמה בין ישראל לבין מצרים, ירדן וסוריה, שנעזרו בסיוע עיראקי. המלחמה החלה בתקיפה ישראלית שהנחיתה מכה מקדימה על צבאות ערב ב-5 ביוני 1967. המלחמה ארכה שישה ימים ובה כבשה מדינת ישראל שטחים נרחבים, ובין היתר כבשה את: סיני, רצועת עזה, רמת הגולן, הגדה המערבית ומזרח ירושלים. שטחים אלה הגדילו את הטריטוריה שנשלטה על ידי מדינת ישראל פי שלושה משטחה של ישראל קודם למלחמה. כמבצע צבאי, מלחמת ששת הימים מהווה את אחת ההצלחות הגדולות ביותר בתולדות המלחמה בעידן המודרני.

מלחמת יום הכיפורים הייתה מהמלחמות הקשות שבמלחמות ישראל, שהתנהלה בין 6 באוקטובר ל-24 באוקטובר 1973. במלחמה נהרגו אלפי ישראלים, מצרים וסורים, ובתומה השתלטה ישראל על שטחים נרחבים של מצרים וסוריה. המלחמה נפתחה במתקפה מתואמת, בשתי חזיתות, של צבאות סוריה (ברמת הגולן) ומצרים (בתעלת סואץ), ביום הכיפורים, יום שבת, 6 באוקטובר 1973, בשעה 13:55.

חמש דיוויזיות חיל הרגלים המצרי, שהחלו צולחות את התעלה, ושלוש דיוויזיות חיל הרגלים הממוכן הסורי, שתקפו לאורך הגבול ברמה, נהנו מהפתעה טקטית כמעט מושלמת: רק ב-4 לפנות בוקר באותו יום השתכנע הרמטכ"ל, דוד אלעזר, שמלחמה עומדת לפרוץ באותו יום. אף הערכה זו לא הייתה מדויקת: ההערכה הייתה שהמלחמה תפרוץ בשעה 18:00, עם רדת הערב, בעוד שבפועל נפתחה האש בשתי החזיתות, בשעה 13:55.

אבידות חיל השריון וחיל האוויר הישראלי במלחמה היו חסרות-תקדים, וגרמו לחששות כבדים בסגל המדיני והצבאי הבכיר, עד לסף פאניקה בימי הלחימה הראשונים. במהלך המלחמה עבר צה"ל מהתגוננות ובלימה בשתי החזיתות, למתקפת-נגד (לאחר צליחה, בחזית התעלה) בשטחי מצרים וסוריה.

המלחמה נמשכה עד ל-24 באוקטובר, אז נכפתה על הצדדים הפסקת אש על ידי מועצת הביטחון של האו"ם, בהחלטה מס' 338 ובהחלטה מס' 339, ועל ידי שתי מעצמות-העל: ברית המועצות וארצות הברית.

בתום הלחימה נותרה הארמיה השלישית של צבא מצרים על אדמת חצי-האי סיני, מכותרת על ידי צה"ל ומנותקת ממקורות אספקה, כך שחייליה היו בסכנת מוות מצמא. מצפון לה נותרה הארמייה השנייה כשרבות מיחידותיה ערוכות מזרחית לתעלת סואץ. חרף המכה הקשה שספגה ישראל בתחילת ימי הקרבות, תוצאותיה של המלחמה היו הישג לצה"ל, שמנקודת פתיחה קשה ביותר הכה את אויביו. בערוב היום האחרון של הקרבות מצאו עצמם חיילי צה"ל כ-35 ק"מ מדמשק, בירת סוריה ו-101 ק"מ מקהיר, בירת מצרים, כשבין כוחות צה"ל לעיר הגדולה במזרח התיכון לא חוצצים כוחות מצריים. עם זאת, מבחינה פוליטית היוותה המלחמה הישג למדיניותה של מצרים, שרצתה לשבור את התעקשותה של ממשלת ישראל שלא לדון בגורל השטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים וכן חפצה לפגוע בכל האפשר בחיילי צה"ל.

מלחמת ההתשה היא לחימה בין ישראל לבין מצרים, שהחלה בחודש מרץ 1969 ונמשכה עד 7 באוגוסט 1970, מועד שבו הסכימו הצדדים על הפסקת אש.

המלחמה נמשכה כשנה וחצי לאורך החזית המצרית, ובה מצרים ניסתה לקיים מלחמת התשה כנגד כוחות צה"ל על ידי הפגזות חוזרות ונשנות של המוצבים לאורך תעלת סואץ. בנוסף, נעשה ניסיון מצד המצרים להוביל באו"ם החלטה שתאלץ את ישראל לסגת מסיני. ישראל ניסתה לשמר את הישגיה במלחמת ששת הימים, ופעלה במלחמת ההתשה למניעת הישג קרקעי מצרי. במהלך המלחמה תקף חיל האוויר הישראלי מספר רב של מטרות בעומק מצרים. תקיפות אלו, שאיתן המצרים לא יכלו להתמודד, היו אחת הסיבות שבגינן הסכימו בסופו של דבר המצרים להפסקת האש. המלחמה החלה כיוזמה מצרית להתשת ישראל: את השם מלחמת ההתשה ("חרב אל אסתנזאף") העניק לה נשיא מצרים, גמאל עבד אל נאצר, והיא הסתיימה בהתשה קשה של מצרים.

מלחמת לבנון (שמה הרשמי בישראל הוא מבצע שלום הגליל - של"ג) הייתה מלחמה בין ישראל לסוריה ולארגוני טרור פלסטיניים שפעלו נגד ישראל בשטח לבנון. המלחמה החלה בהפצצות חיל האוויר ב-4 ביוני 1982 שלאחריהן פלשה ישראל ללבנון ב-6 ביוני, והסתיימה כעבור 3 שנים ביוני 1985 כשישראל התייצבה ברצועת ביטחון צרה לאורך הגבול. רק לאחר 18 שנים, במאי 2000, החליטה הממשלה על הסגת כוחות צה"ל לקו הגבול הבינלאומי.

מלחמת המפרץ - מכונה גם "סופה במדבר", היא מלחמה שהתנהלה בשנת 1991 בין קואליציה של 34 מדינות בראשות ארצות הברית, לבין עיראק, בתגובה לפלישה העיראקית לכווית. הכינוי מלחמת המפרץ הראשונה ניתן לה כ-12 שנה מאוחר יותר, כדי להבדילה ממלחמת המפרץ השנייה. במהלך המלחמה הותקפו ערי ישראל על ידי טילי סקאד ששוחררו מעיראק מבלי שמדינת ישראל תגיב מבחינה צבאית על התוקפנות העיראקית.

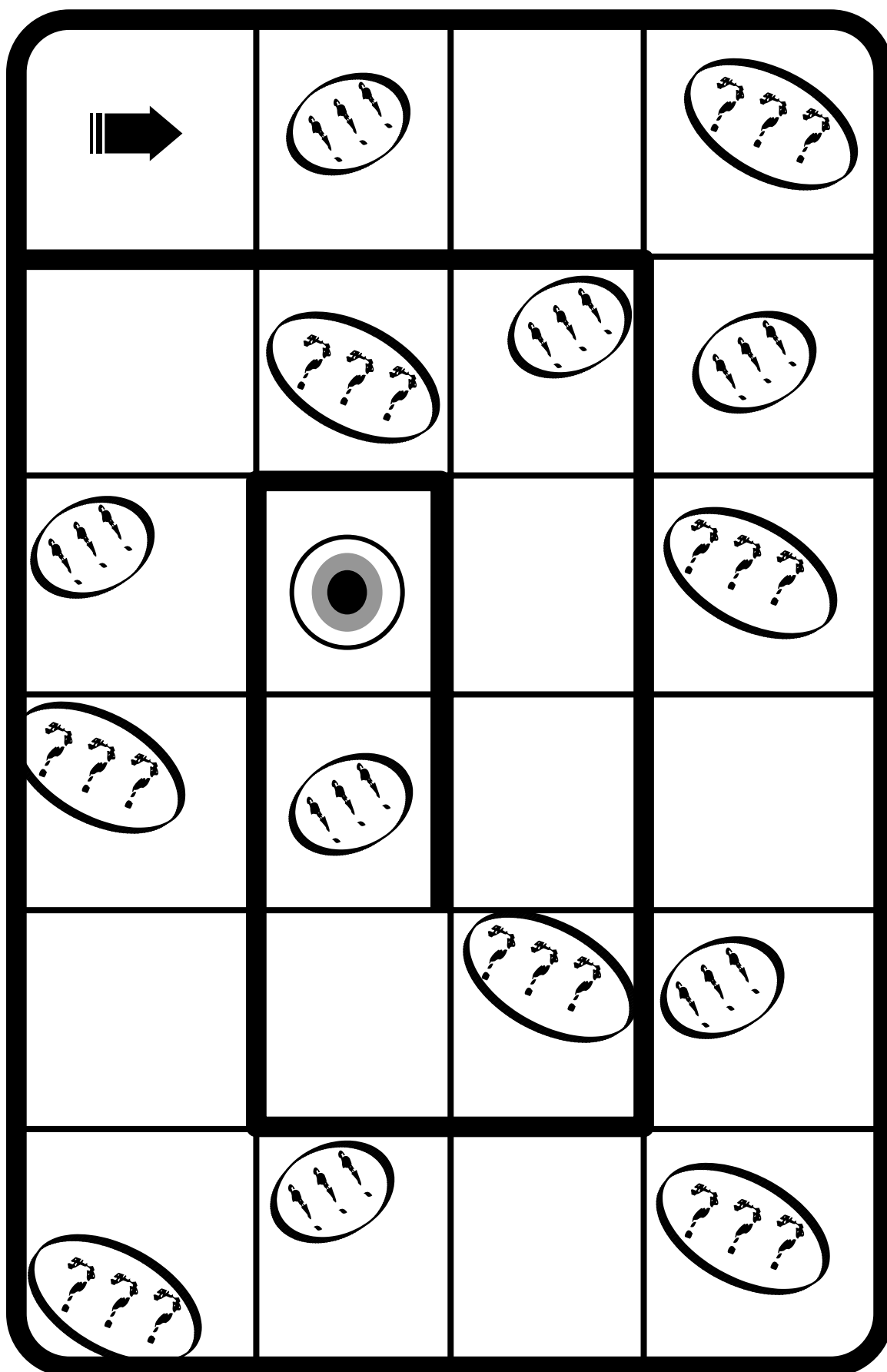

מלחמת לבנון השנייה היא השם הישראלי למלחמה שהתנהלה בין כוחות צה"ל לחזבאללה בקיץ 2006 בלבנון ובצפון ישראל. המלחמה נמשכה 81 ימים, מהם 33 ימים של לחימה (12 ביולי - 14 באוגוסט) ועוד 48 ימים מהפסקת האש עד ליציאת כל כוחות צה"ל מלבנון (14 באוגוסט - 1 באוקטובר). המלחמה נפתחה בתקיפה ישראלית מאסיבית בעקבות חטיפת חיילי צה"ל על ידי חזבאללה. תוך כדי הלחימה בלבנון המשיך צה"ל גם במבצע גשמי קיץ ברצועת עזה. בישראל, התאריך העברי בו פרצה המלחמה, ט"ז בתמוז, נקבע כיום הזיכרון הרשמי לנופלים במלחמה זו.

נספח 3

בבשתם את הכותל המערבי במלחמת ששת הימים! לכו 5 צעדים קדימה.	מצרים כנסה לקיים מלחמת התשה בנגד כוחות צה"ל על ידי הפגזות חוזרות ונשנות של הכובים לאורך תעלת סואץ. חכו במקום 2 תורות.	חיילי צה"ל נחטפו בידי החיזבאללה. לכו 3 צעדים אחורה.	באמצעו של יום הכיפורים נשמעת אזעקה. חכו במקום שני תורות כדי לראות מה יקרה...
ישראל כבשה את חצי האי סיני. שחקו תור נוסף.	ישראל מכריזה על עצמאותה. לכו 4 צעדים קדימה.	טילים נוחתים בשטחי ישראל במהלך מלחמת המפרץ. לכו 7 צעדים אחורה.	במהלך מלחמת ההתשה תקף חיל האוויר הישראלי מספר רב של מטוסי בעומק מצרים. שחקו תור נוסף.
חללים רבים במלחמת לבנון השנייה. לכו 5 צעדים אחורה.	ישראל פלשה ללבנון במהלך מלחמת לבנון. שחקו תור נוסף.	במהלך מלחמת יוה"כ נלקחו שבויים בשבי האויב. חכו 2 תורות.	במהלך מלחמת ששת הימים נכבשה רמת הגולן וחזרה לריבונות ישראלית. שחקו תור נוסף.
באיזו מלחמה נלחמו מול עיראק?	באיזו מלחמה נורו טילי סקאד על ישראל?	בעקבות מה פרצה מלחמת לבנון השנייה?	קחו כרטיס שאלה.

כרטיסיות שאלה:

בסיומה של איזו מלחמה השתלטה ישראל על שטחים נרחבים של מצרים וסוריה?	באיזו מלחמה ישראל הופתעה ונמצאה לא מוכנה לקרב?	איזו מלחמה פרצה באמצע יום צום?	באיזו מלחמה פלשה ישראל ללבנון?
במהלך איזו מלחמה כבשה ישראל את חצי האי סיני ולאחר סיומה פינתה אותו?	איזו מלחמה ארכה שישה ימים בלבד?	באיזו מלחמה כבשה מדינת ישראל שטחים נרחבים, ובין היתר כבשה את: סיני, רצועת עזה, רמת הגולן, הגדה המערבית ומזרח ירושלים?	איזו מלחמה נמשכה כשנה וחצי לאורך החזית המצרית?
איזו מלחמה פרצה עקב התנגדותם של ערביי ארץ ישראל ומדינות ערב להמלצת עצרת האומות המאוחדות להקמה של שתי מדינות, האחת יהודית והשנייה ערבית, בשטחי ארץ ישראל המנדטורית?			איזו מלחמה קרויה גם מלחמת השחרור?

מלחמת ההתשה

סגן דוד אשכר

תיאור המעשה: בליל ה-3 באוקטובר 1969, בהיות סגן דודו אשכר מפקד במעוז באיזור תעלת-סואץ, פשטה יחידה מצרית על מעוזו, לאחר הנחתת אש ארטילרית עזה במשך כ-20 דקות. תוך ההרעשה הכבדה עבר סגן דודו אשכר, בקור-רוח ובמהירות, מעמדה לעמדה בריצה, כדי לוודא, שכל חייליו מוכנים בעמדותיהם, עודד אותם והכינם לקראת הסתערות אפשרית. כשנתגלו חיילי האויב, רץ מיד למקום הגילוי, זרק עליהם רימונים וירה בנשקו האישי. לאחר מכן עבר לעמדות הירי השולטות על דרך נסיגת האויב והפעיל משם את נשק המוצב. בפעולותיו אלה שימש דוגמא ומופת ליתר החיילים והמפקדים במעוז, ובכך סייע להדוף בהצלחה את הסתערות האויב, על אף התנאים הקשים ששררו במעוז, עם תום ההרעשה הכבדה. על מעשה זה הוענק לו : עיטור המופת ניסן תשל"ג אפריל 1973, דוד אלעזר, רב אלוף, ראש המטה הכללי.

מלחמת העצמאות

טוראי סימן טוב גנה

תיאור המעשה: ביום ה-9 בנובמבר 1948, בקרב על הכפר עיראק-אל-סואידן, נפצע טור' סימן-טוב גנה ז"ל קשה בשתי רגליו (שנקטעו לאחר-מכן), ע"י פגז תותח, שפגע ב-זחל"ם שהוא נהג. כן נפצעו ברגליהם שלושת אנשי הצוות האחרים. ה-זחל"ם הוצא מכלל פעולה ונעצר בשדה הקרב. לאחר שגם זחל"ם שני נפגע בפגז של תותח, החלה היחידה לסגת. על אף מצבו הקשה פתח טור' סימן-טוב גנה ז"ל בחיפוי על הנסוגים בעזרת המקלע שב-זחל"ם וע"י כך אפשר ליחידה על פצועיה, להגיע עד ה-זחל"מים. הוא עצמו נשאר עם הפצועים בתוך ה-זחל"ם בשדה-הקרב במשך 6 שעות. בלי שים לב למצבו הקשה הגיש לחבריו עזרה ראשונה והשקה אותם מים. לאחר נסיונות אחדים עלה בידו להתקשר באמצעות מכשיר הקשר שב-זחל"ם עם יחידתו, להודיע על מקום המצאו ולבקש עזרה. התנהגות אמיצה זו הצילה את חייו וחיי חבריו. על מעשה זה הוענק לו : עיטור הגבורה ניסן תשל"ג אפריל 1973, משה דיין, שר הבטחון.

מלחמת ששת הימים

רס"ן יעקב אביתר ז"ל

סיפור המעשה (נוסח לא רשמי): ביום 6 ביוני 1967, שימש רס"ן יעקב אביתר ז"ל כמפקד על פלוגת סיור וטנקים, הסתער לתוך העיר ג'נין, ואחרי ששיתק טנקים של האויב, מקלעים ונשק נ"ט השתלט על המשטרה. יעקב המשיך בלחימה נגד כוחות שריון של האויב ובנסותו לחלץ כוח חטיבתי שנכנס למארב של עשרים פטונים בערך, פרץ בזחל"ם שלו מול טנקים שהמטירו אש חזקה ביותר, לשם חילוץ הכוח הנפגע. אך תוך כדי חילוץ כוח זה נפל מפגיעתם של טנקי האויב. על גלוי אומץ לב, תושייה ומנהיגות למופת בשדה הקרב קיבל יעקב אביתר צל"ש.

מלחמת יום הכיפורים

סג"מ אברהם וייס

סיפור המעשה: סג"מ אברהם וייס היה קצין מודיעין בפיקוד הדרום ועם פרוץ מלחמת יום הכיפורים נשלח למעוז בתעלה לבצע תצפיות. ביום 8 באוקטובר 1973 נפל המעוז בידי האויב וסג"מ וייס נלקח בשבי המצרים יחד עם חיילי המעוז. סג"מ אברהם וייס הציג עצמו בפני חוקריו כסמל אספקה אשר בא לבדוק את כמות מנות הקרב במעוז. בסיפור הכיסוי זה החזיק במשך כל זמן שהותו בשבי ועמד בפני כל נסיון שבירה. במעשה זה השכיל סג"מ אברהם וייס להוליך שולל את שוביו ולא חשף כל סוד.

מלחמת שלום הגליל

סגן משה לוי

סיפור המעשה (נוסח לא רשמי): ביום 4 באוגוסט 1982, בעת הקרב מצפון לשדה התעופה נפגעו מספר חיילים מהפגזת אויב. סגן משה לוי קצין החימוש של הגדוד התנדב מיד לחלצם, ובקור רוח ועל אף היותו פצוע וספוג רסיסים ברגליו אירגן את פינוי הפצועים ודחה את פינוי שלו, עד שסיים את פינויים של השאר. על מעשיו אלה קיבל את צל"ש מפקד חיל האוויר.

מלחמת הלבנון השנייה

רס"ן בניה ריין ז"ל

ציין לשבח מוענק מטעם מפקד פיקוד המרכז לרב סרן בניה ריין ז"ל, מ"פ שריון בגדוד "שלח", על שהראה דבקות במשימה וחתיירה לניצחון, דוגמה אישית ורעות. בתאריך י' באב התשס"ו (4 באוגוסט 2006), במהלך התקדמות לכיוון הכפר א-טייבה, נתקע צוות ההנדסה שנע על גבי פומ"ה בשטח השמדה בגלל בעיית חימושית. רב סרן בניה ז"ל וצוותו אספו אליהם את שמונת לוחמי ההנדסה על גבי הטנק וחילצו אותם למקום מבטחים. מיד בגמר החילוץ נפגעה הפומ"ה התקועה מטיל נ"ט. גם בימים שלאחר מכן, במשך יותר משבוע ימים, המשיך צוותו של רס סרן בניה ז"ל לחלץ כוחות נוספים תחת אשך תוך סיכון אישי רב. בתאריך י"ח באב התשס"ו (12 באוגוסט 2006) בחרבת אל כסיף, בעיצומה של פעולת חילוץ נוספת של טנר שנוחר בשטחי השמדה, נפגע הטנק של רב סרן בניה ז"ל מטיל נ"ט, וכל אנשי הצוות נהרגו. רב סרן בניה ריין ז"ל אשר התנדב להלחם במלחמה ובמהלכה אף נהרג, הפגין דוגמה אישית, רוח לחימה, יוזמה, מנהיגות יוצאת דופן, חירוף נפש במעשיו אלה הוא היה מופת ללוחמי צה"ל בכלל, וללוחמי השריון בפרט. רב סרן בניה ריין ז"ל יועד להיות מ"פ בגדוד "שלח", אך בטרם מונה לתפקידו פרצה המלחמה. כאשר הצטרף הגדוד למלחמה, התעקש רב סרן ריין ז"ל להשתתף בלחימה וקיבל פיקוד על צוות טנקים שזכו לכינוי "כוח בניה". תפקידו העיקרי של "כוח בניה" היה לחלץ לוחמים וכלים שנפגעו בלחימה.

מלחמת ששת הימים

סגן אביגדור קהלני

תיאור המעשה: ביום ה-5 ביוני 1967, פקד סגן אביגדור קהלני על פלוגת טנקים. במהלך הלחימה על מערכי חן-יוניס, רפית, שיק זווד ואל ג'ירדי הסתער בראש פלוגתו. כאשר נפגע הטנק שלו בפגיעה ישירה, החליף טנק והמשיך בלחימה. בהמשך הקרב על מערך אל ג'ירדי נפגע ונפצע אנושות. על מעשה זה הוענק לו: עיטור המופת ניסן תשל"ג אפריל 1973, דוד אלעזר, רב אלוף, ראש המטה הכללי.

נתיבות: רשות הדיבור

☆ מטרת הפעולה

החניכים ייחשפו לתרבות הדיבור במדינה ויפעלו על מנת לקדמה לקראת תרבות דיבור ישראלית הרצויה.

☆ מבנה הפעולה

- ☆ לימוד חוק איסור לשון הרע ומטרתו.
- ☆ הכרה בבעיות הקיימות בתרבות הדיבור הקיימת.
- ☆ לימוד מהו דיבור נכון.
- ☆ כתיבת תקנון ליצירת תרבות דיבור ישראלית.

☆ מהלך הפעולה

☆ לימוד חוק איסור לשון הרע ומטרתו

פורסים על הרצפה את לוח המשחק (נספח א'). מחלקים את החניכים למספר קבוצות וכל קבוצה מקבלת חייל. נותנים לכל קבוצה צילום של חוק איסור לשון הרע (נספח ב') ומקציבים רבע שעה ללימוד החוק (כדאי להסביר לחניכים כי בהמשך הם יישאלו על פרטי החוק), לאחר מכן אוספים את החוק ומתחילים במשחק. כל קבוצה בתורה זורקת קובייה ו'הולכת' במשבצות המסלול. כאשר חייל מגיע למשבצת בה יש סולם וחבל, המדריך שואל את הקבוצה שאלה (נספח ג'). אם החניכים ענו נכונה, החייל עולה בסולם, ואם טעו, הם יורדים בחבל. הקבוצה המנצחת היא הקבוצה הראשונה שהגיעה למשבצת הסיום. לאחר המשחק, שואלים את החניכים:

☆ מדוע לדעתם המדינה חוקה חוק כזה? מה מטרתו?

מסבירים לחניכים שהמדינה חוקה חוק כזה על מנת לשמור הן על זכויות הפרט (שלא יפגעו או יוציאו שם רע לאדם יחיד), הן על זכויות הכלל (שלא יפגעו או יוציאו שם רע על קבוצות בחברה) והן על תרבות הדיבור של המדינה. עצם חקיקת החוק מראה כי המדינה מנסה ליצור תרבות של דיבור נקי ולמנוע פגיעה בזולת. מנהלים דיון עם החניכים האם חקיקת חוק שכזה היא חלק מתפקידה של המדינה? מה המדינה מנסה להשיג בכך?

☆ הכרה בבעיות הקיימות בתרבות הדיבור הקיימת

מחלקים את החניכים לחמש קבוצות. כל קבוצה מקבלת קטע לקריאה (נספח ד') וצריכה לאתר את התופעה המתוארת בו בנוגע לתרבות הדיבור. לאחר מכן על כל קבוצה להציג בפני שאר החניכים דו שיח בין חניך למדריך המבוסס על צורת הדיבור המופיעה בקטע, ושאר החניכים צריכים לאתר מהי התופעה המוצגת. התופעות המופיעות בקטעים המצורפים הן:

- ◀ שימוש בסלנג.
- ◀ שימוש בשפה לועזית.
- ◀ חוסר נימוס בדיבור (צעקנות, וכחנות, כניסה לדברי השני).
- ◀ שימוש בשפה לא נקייה.
- ◀ אמירת דברים בצורה לא בהירה וחד משמעית.
- ◀ לשון הרע ורכילות.

☆ לימוד מהו דיבור נכון

משחקים טלפון שבור.

☆ אחרי המשחק שואלים את החניכים לשם מה בעצם צריך דיבור?

התשובות מן הסתם יהיו כדי לחבר בין אנשים – כדי שנוכל לעשות דברים במשותף. כדי שנבין אחד את השני וכו'. אם ננסה להגדיר את הדבר בצורה יותר מדויקת – הדיבור הוא מה שמוציא את הרצון שלי מהכח אל הפועל – לכן, המנהיג נקרא דבר – דבר אחד לדור (רש"י, דברים ל"א, ז') כיוון שהמנהיג הוא זה שצריך להוציא מהכח אל הפועל את כחו של העם. ואם הסיבות שנתנו החניכים נכונות במימד הפרטי, על אחת כמה וכמה, במימד הכללי – במדינה, שצריכה להתנהל ולדאוג שיש קשר בין האנשים, כולם מבינים אחד את השני, וכולם יחד מאמינים ופועלים למען מטרה משותפת.

כדאי להוסיף שבעם ישראל הדבר חשוב שבעתיים, שהרי כוחו של עם ישראל בפיו – "הקול קול יעקב". במשחק הטלפון השבור הוא אכן היסוד – הדבק שמחבר בין האנשים, ונותן את האופי לקבוצה, ולפי צורת הדיבור ייקבע איזה אופי יהיה לקבוצה. אם אנחנו נדבר נכון, נפרגן, ונאמר רק דברים חיוביים ומועילים, הקבוצה תהיה חיובית (כיוון שזה מה שמחבר אותה, ואם במערכת הצנורות יש מסננת, אז הדברים הרעים לא עוברים, כיוון שהדיבור שלנו חיובי) או חלילה חיובית פחות.

☆ כתיבת תקנון ליצירת תרבות דיבור ישראלית

לאחר שכל הקבוצות הציגו, מבקשים מהחניכים לחשוב מהי הדרך הנכונה לנהל את השיחה אותה הם הציגו. ניתן לתת לחניכים להציג מחדש ובצורה 'מתוקנת' את ההצגות שהציגו. שואלים את החניכים מהי לדעתם תרבות הדיבור האידאית. לעם ישראל יש כללים מאד ברורים לשמירת הלשון. תרבות הדיבור שלנו צריכה לנבוע מתוך הלכות שמירת הלשון, וממילא, אם נשתדל להקפיד על ההלכות, תיווצר אצלנו תרבות דיבור חדשה – ללא סלנגים, שפה לא נקייה, שפה לועזית וכדומה.

חקיקת חוק 'איסור לשון הרע' מראה כי למדינת ישראל יש כיוון! שמירת הלשון מעוגנת בחוק וזוהי נקודה התחלתית שממנה אפשר ליצור תרבות דיבור נכונה וטובה. בעצם חקיקת החוק, המדינה יוצאת במעין קריאה האומרת 'במדינה שלנו שומרים על הלשון'. אמנם, החק לא שלם, וחסרים בו מרכיבים חשובים, התפקיד שלנו הוא לקדם ולהרחיב את האמירה לא רק למניעת פגיעה בזולת אלא גם לטוהר השפה ושמירה על אופן הדיבור שלנו. דיבור לשון הרע איננו רק מה שקיים בחוק – אמירת שקר על מישהו, אלא אפילו אמת! אנחנו רוצים ליצור דיבור כזה שיוצר דברים חיוביים, לכן גם אם זה אמת אני אמנע. מלומר את זה כיוון שזה למטרה שלילית.

☆ שואלים את החניכים איך הם יכולים לקדם את התהוותה של תרבות הדיבור התקינה? מבקשים מכל

קבוצה לכתוב מספר כללים לשמירת הלשון בסניף ולאחר מכן מגבשים תקנון קבוצתי לשמירת הלשון.

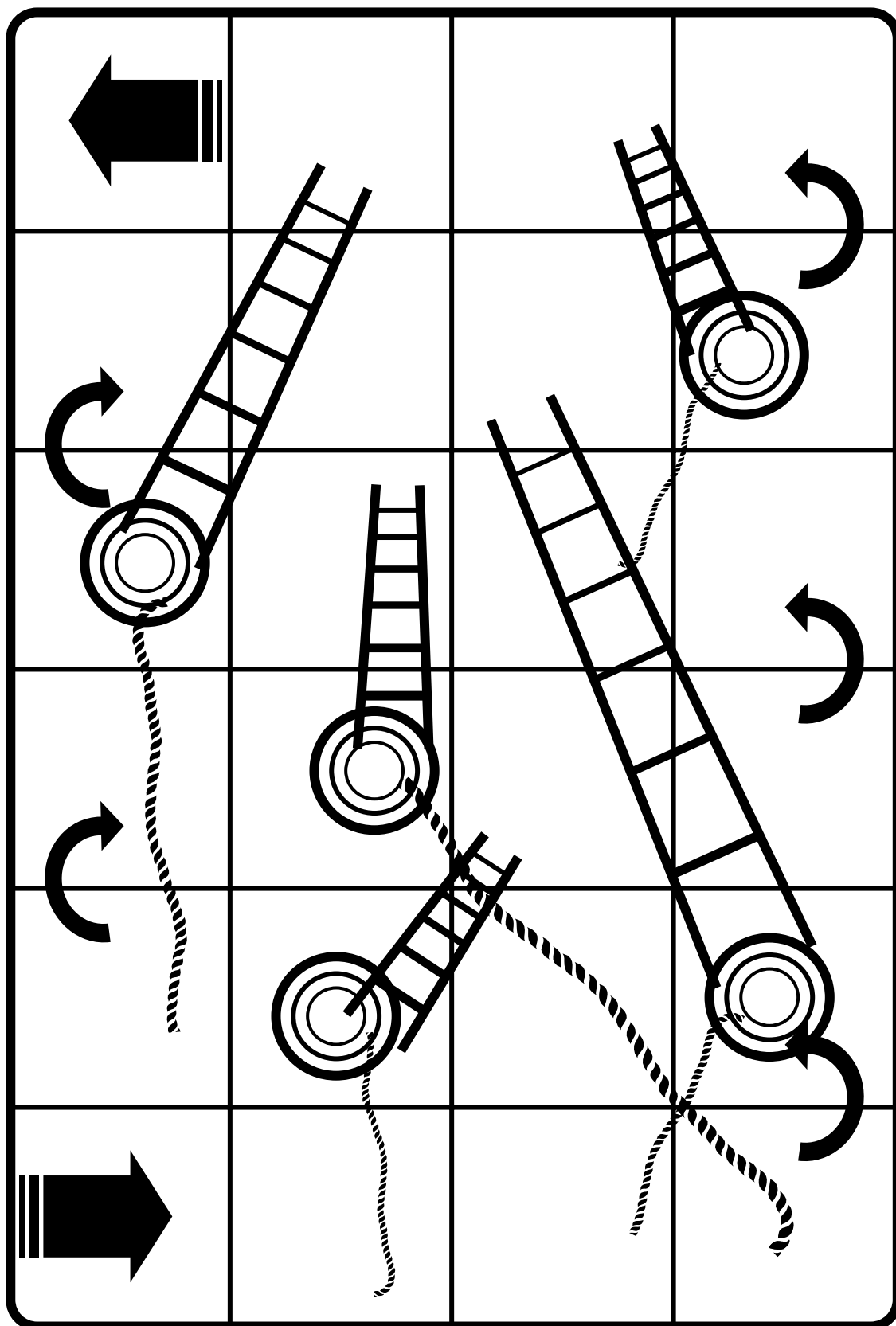
ניתן להציע לחניכים ללמוד הלכות לשון הרע בתחילת כל פעולה / לתלות לוח שמירת הלשון בסניף (ניתן להוריד הלכות יומיות מהאתר <http://www.netsor.org>) וכדו'.

לסיום, ניתן לחלק לחניכים את תפילתו של החפץ חיים לשמירת הלשון (נספח ה').

נספחים

נספח א'

חוק איסור לשון הרע

התשכ"ה - 1965

פרק א': פרשנות

1. לשון הרע מהי (תיקון: תשנז)
לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול -
(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;
(2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;
(3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;
(4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, מינו או נטייתו המינית.
בסעיף זה, אדם - יחיד או תאגיד.
2. פרסום מהו
(א) פרסום, לענין לשון הרע - בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר.
(ב) רואים כפרסום לשון הרע, בלי למעט מדרכי פרסום אחרות -
(1) אם היתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיעה לאותו אדם או לאדם אחר זולת הנפגע;
(2) אם היתה בכתב והכתב עשוי היה, לפי הנסיבות, להגיע לאדם זולת הנפגע.
3. דרכי הבעת לשון הרע
אין נפקא מינה אם לשון הרע הובעה במישרין ובשלמות, או אם היא והתייחסותה לאדם הטוען שנפגע בה משתמעות מן הפרסום או מנסיבות חיצוניות, או מקצתן מזה ומקצתן מזה.
4. לשון הרע על ציבור (תיקון: תשכז)
לשון הרע על חבר בני אדם או על ציבור כלשהו שאינם תאגיד, דינה כדין לשון הרע על תאגיד, אלא שאין בה עילה לתובענה אזרחית או לקובלנה, ולא יוגש כתב אישום בשל עבירה לפי סעיף זה אלא על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו.
5. לשון הרע על מת (תיקון: תשכז)
לשון הרע על אדם שפורסמה אחריו מותו, דינה כדין לשון הרע על אדם חי, אלא שאין בה עילה לתובענה אזרחית או לקובלנה, ולא יוגש כתב אישום בשל עבירה לפי סעיף זה אלא אם ביקש זאת בן זוגו של המת או אחד מילדיו, נכדיו, הוריו, אחיו או אחיותיו.

פרק ב': אחריות ותרופות

6. לשון הרע - עבירה
המפרסם לשון הרע, בכוונה לפגוע, לשני בני-אדם או יותר זולת הנפגע, דינו - מאסר שנה אחת.
7. לשון הרע - עוולה אזרחית (תיקון: תשכז)
פרסום לשון הרע לאדם אחד או יותר זולת הנפגע תהא עוולה אזרחית, ובכפוף להוראות חוק זה יחולו עליה הוראות הסעיפים 22 עד 15, 58, 61 ו- 63 עד 68 לפקודת הנזיקים האזרחיים, 1944.
- א7. פיצוי ללא הוכחת נזק (תיקון: תשנ"ט)
(א) הורשע אדם בעבירה לפי חוק זה, רשאי בית המשפט לחייבו לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק; חייב בפיצוי לפי סעיף קטן זה הוא כפסק דין של אותו בית משפט שניתן בתובענה אזרחית של הזכאי נגד החייב בו.

(ב) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק.

(ג) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, שבו הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע, פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום כאמור בסעיף קטן (ב), ללא הוכחת נזק.

(ד) לא יקבל אדם פיצוי ללא הוכחת נזק, לפי סעיף זה, בשל אותה לשון הרע, יותר מפעם אחת.

(ה) הסכומים האמורים בסעיף זה יעודכנו ב- 16 בכל חודש, בהתאם לשיעור עליית המדד החדש לעומת המדד הבסיסי; לענין סעיף קטן זה -

מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

המדד החדש - מדד החודש שקדם לחודש העדכון;

המדד הבסיסי - מדד חודש ספטמבר 1998.

8. קובלנה - עבירה בשל לשון הרע לפי חוק זה תהא בין העבירות שבהן רשאי הנפגע להאשים על ידי הגשת קובלנה לבית המשפט.

9. צווים נוספים: (א) נוסף לכל עונש וסעד אחר רשאי בית המשפט, במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע, לצוות - (1) על איסור הפצה של עותקי הפרסום המכיל את לשון הרע או על החרמתם; צו החרמה לפי פסקה זו כוחו יפה כלפי כל אדם שברשותו נמצאים עותקים כאלה לשם מכירה, הפצה או החסנה, גם אם אותו אדם לא היה צד למשפט; ציווה בית המשפט על החרמה, יורה מה ייעשה בעותקים שהוחרמו; (2) על פרסום תיקון או הכחשה של דבר המהווה לשון הרע או על פרסום פסק הדין, כולו או מקצתו; הפרסום ייעשה על חשבון הנאשם או הנתבע, במקום, במידה ובדרך שיקבע בית המשפט.

(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע החזקת עותק של פרסום בספריות ציבוריות, בארכיונים וכיוצא באלה, זולת אם הטיל בית המשפט, בצו החרמה על פי סעיף קטן (א)(1), הגבלה גם על החזקה כזאת, ואין בהן כדי למנוע החזקת עותק של פרסום על ידי הפרט.

10. צו ביניים - הודה הנאשם או הנתבע שמקצת הדברים שפורסמו יש בהם לשון הרע או שמקצתם אינם אמת, רשאי בית המשפט, בכל שלב משלבי הדיון לפני מתן פסק-הדין, לצוות על פרסום של תיקון או הכחשה לאותם הדברים כאמור בסעיף 9(א)(2).

11. אחריות בשל פרסום באמצעי התקשורת (תיקון: תשמד)

(א) פורסמה לשון הרע באמצעי תקשורת, ישאו באחריות פלילית ואזרחית בשל לשון הרע, האדם שהביא את דבר לשון הרע לאמצעי התקשורת וגרם בכך לפרסומו, עורך אמצעי התקשורת ומי שהחליט בפועל על הפרסום, ובאחריות אזרחית ישא גם האחראי לאמצעי התקשורת.

(ב) באישום פלילי לפי סעיף זה תהא זו הגנה טובה לעורך אמצעי התקשורת שנקט אמצעים סבירים כדי למנוע פרסום אותה לשון הרע ושלא ידע על פרסומה.

(ג) בחוק זה - אמצעי תקשורת - עתון כמשמעותו בפקודת העתונות (להלן - עתון) וכן שידורי רדיו וטלוויזיה הניתנים לציבור; עורך אמצעי תקשורת, בעתון - לרבות עורך בפועל, ובשידור - לרבות עורך התכנית שבה נעשה הפרסום; אחראי לאמצעי התקשורת, בעתון - המוצא לאור, ובשידורי רדיו וטלוויזיה - מי שאחראי לקיומם.

12. אחריות של מדפיס-ומפיץ (תיקון: תשכז)

פורסמה לשון הרע בדפוס, למעט בעתון בעל תדירות הופעה של ארבעים יום או פחות, המוצא לאור על פי רשיון בעל תוקף, ישאו באחריות פלילית ואזרחית בשל לשון הרע גם מחזיק בית הדפוס, כמשמעותו בפקודת העתונות, שבו הודפס הפרסום, ומי שמוכר את הפרסום או מפיץ אותו בדרך אחרת, ובלבד שלא ישאו באחריות אלא אם ידעו או חייבים היו לדעת שהפרסום מכיל לשון הרע.

פרק ג': פרסומים מותרים; הגנות והקלות

13. פרסומים מותרים (תיקון: תשכז, תשנה) - לא ישמש עילה למשפט פלילי או אזרחי -

(1) פרסום לפי סעיף 28 לחוק-יסוד: הכנסת, או פרסום המוגן לפי סעיף 1 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, תשיא - 1951;

(2) פרסום בישיבת הממשלה;

- (3) פרסום על ידי הממשלה, או חבר ממשלה בתוקף תפקידו, או פרסום על פי הוראת הממשלה או הוראת חבר ממשלה בתוקף תפקידו ;
- (4) פרסום על ידי מבקר המדינה בתוקף תפקידו או פרסום כאמור מטעמו ;
- (5) פרסום על ידי שופט, חבר של בית דין דתי, בורר, או אדם אחר בעל סמכות שיפוטית או מעין-שיפוטית על פי דין, שנעשה תוך כדי דיון בפניהם או בהחלטתם, או פרסום על ידי בעל דין, בא כוחו של בעל דין או עד, שנעשה תוך כדי דיון כאמור ;
- (6) פרסום על ידי חבר ועדת חקירה, כמשמעותה בסעיף 22 לחוק-יסוד : הכנסת או בפקודת ועדות חקירה, שנעשה תוך כדי דיון בפני הועדה, או בדין וחשבון שלה, או פרסום על ידי אדם שענינו משמש נושא לחקירת הועדה, בא כוחו של אדם כזה או עד, שנעשה תוך כדי דיון כאמור ;
- (7) דין וחשבון נכון והוגן על מה שנאמר או אירע כאמור בפסקאות (5) או (6) בישיבה פומבית, ובלבד שהפרסום לא נאסר לפי סעיף 21 ;
- (8) דין וחשבון נכון והוגן על מה שנאמר או אירע בישיבה פומבית של ארגון בין-לאומי שמדינת ישראל חברה בו, של ועידה בין-לאומית שאלה שלחה ממשלת ישראל נציג, של בית דין בין-לאומי, או של מוסד ממוסדותיה הנבחרים של ההסתדרות הציונית העולמית - הסוכנות היהודית לארץ ישראל ;
- (9) פרסום שהמפרסם חייב לעשות על פי דין או על פי הוראה של רשות המוסמכת לכך כדין או שהוא רשאי לעשות על פי היתר של רשות כאמור ;
- (10) העתק או תמצית נכונה והוגנת ממרשם המתנהל על פי חיקוק או ממסמך אחר הפתוחים על פי חיקוק לעיון כל דורש ;
- (11) פרסום נכון והוגן - מלא, חלקי או תמציתי - של מה שפורסם קודם לכן בנסיבות האמורות בפסקאות (1), (3), (4), (7), (8), (9) או (10), ופרסום חוזר כאמור של מה שפורסם בישיבת הממשלה והממשלה התיירה לפרסמו.
14. הגנת אמת הפרסום (תיקון : תשכז) - במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי ; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש.
15. הגנת תום לב (תיקון : תשכז, תשלט, תשמד)
- במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו :
- (1) הוא לא ידע ולא היה חייב לדעת על קיום הנפגע, או על הנסיבות שמן משתמעת לשון הרע או התייחסותה לנפגע כאמור בסעיף 3.
- (2) היחסים שבינו לבין האדם שאליו הופנה הפרסום הטילו עליו חובה חוקית, מוסרית או חברתית לעשות אותו פרסום ;
- (3) הפרסום נעשה לשם הגנה על ענין אישי כשר של הנאשם או הנתבע, של האדם שאליו הופנה הפרסום או של מי שאותו אדם מעונין בו ענין אישי כשר ;
- (4) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, בשירות ציבורי או בקשר לענין ציבורי, או על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות ;
- (5) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע -
- (א) כבעל דין, כבא כוחו של בעל-דין או כעד בישיבה פומבית של דיון כאמור בסעיף 13(5), ובלבד שהפרסום לא נאסר לפי סעיף 21, או
- (ב) כאדם שענינו משמש נושא לחקירה, כבא כוחו של אדם כזה או כעד בישיבה פומבית של ועדת חקירה כאמור בסעיף 13(6), או על אפיו, עברו מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות ;
- (6) הפרסום היה בקורת על יצירה ספרותית, מדעית, אמנותית או אחרת שהנפגע פרסם או הציג ברבים, או על פעולה שעשה בפומבי, ובמידה שהדבר כרוך בבקורת כזאת - הבעת דעה על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה יצירה או פעולה ;
- (7) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגותו או אפיו של הנפגע בענין שבו הנאשם או הנתבע ממונה על הנפגע, מכוח דין או חוזה, והפרסום היה מוצדק על ידי היותו ממונה כאמור ;

(8) הפרסום היה בהגשת תלונה על הנפגע בענין שבו האדם שאליו הוגשה התלונה ממונה על הנפגע, מכוח דין או חוזה, או תלונה שהוגשה לרשות המוסמכת לקבל תלונות על הנפגע או לחקור בענין המשמש נושא התלונה ואולם אין בהוראה זו כדי להקנות הגנה על פרסום אחר של התלונה, של דבר הגשתה או של תכנה;

(9) הפרסום היה דין וחשבון נכון והוגן על אסיפה פומבית או על אסיפה או ישיבה של תאגיד שלציבור היתה גישה אליה, והיה בפרסומו ענין ציבורי;

(10) הפרסום לא נעשה אלא כדי לגנות או להכחיש לשון הרע שפורסמה קודם לכן;

(11) הפרסום לא היה אלא מסירת ידיעה לעורך אמצעי התקשורת או לנציגו כדי שיבחן שאלת פרסומה באמצעי התקשורת;

(12) הפרסום נעשה בשידור רדיו או טלוויזיה שלא הוקלט מראש והנאשם או הנתבע הוא מי שאחראי לפי סעיף 11 והוא לא ידע ולא יכול היה לדעת על הכוונה לפרסם לשון הרע.

16. נטל ההוכחה

(א) הוכיח הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום באחת הנסיבות האמורות בסעיף 15 ושהפרסום לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות, חזקה עליו שעשה את הפרסום בתום לב.

(ב) חזקה על הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום שלא בתום לב אם נתקיים בפרסום אחת מאלה:

(1) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא האמין באמיתותו;

(2) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא נקט לפני הפרסום אמצעים סבירים להיווכח אם אמת הוא אם לא;

(3) הוא נתכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משהיתה סבירה להגנת הערכים המוגנים על-ידי סעיף 15.

17. שלילת הגנת תום לב (תיקון: תשכז, תשמד)

(א) פורסמה לשון הרע באמצעי תקשורת לא תעמוד הגנת תום לב לעורכו, למי שהחליט בפועל על הפרסום או לאחראי על אותו אמצעי תקשורת אם הנפגע, או אחד הנפגעים, דרש ממנו לפרסם תיקון או הכחשה מצד הנפגע ולא פרסם את התיקון או ההכחשה בכותרת מתאימה במקום, במידה, בהבלטה ובדרך שבה פורסמה אותה לשון הרע, ותוך זמן סביר מקבלת הדרישה; ובלבד שהדרישה היתה חתומה בידי הנפגע, שהתיקון או ההכחשה לא היה בהם משום לשון הרע או תוכן בלתי חוקי אחר, ואורכם לא חרג מתחום הסביר בנסיבות.

(ב) היה הפרסום בעתון המופיע בתדירות פחותה מאחת לשבוע, יפורסמו התיקון או ההכחשה, לפי דרישת הנפגע, גם בעתון יומי.

18. הפרכה של טענות הגנה - הביא הנאשם או הנתבע ראיה או העיד בעצמו כדי להוכיח אחת ההגנות הניתנות בחוק זה, רשאי התובע להביא ראיות סותרות; אין בהוראה זו כדי לגרוע מסמכות בית-המשפט לפי כל דין להתיר הבאת ראיות על-ידי בעלי הדין.

19. הקלות - בבואו לגזור את הדין או לפסוק פיצויים רשאי בית המשפט להתחשב לטובת הנאשם או הנתבע גם באלה:

(1) לשון הרע לא היתה אלא חזרה על מה שכבר נאמר, והוא נקב את המקור שעליו הסתמך;

(2) הוא היה משוכנע באמיתותה של לשון הרע;

(3) הוא לא נתכוון לנפגע;

(4) הוא התנצל בשל הפרסום, תיקן או הכחיש את הדבר המהווה לשון הרע או נקט צעדים להפסקת מכירתו או הפצתו של עותק הפרסום המכיל את לשון הרע, ובלבד שההתנצלות, התיקון או ההכחשה פורסמו במקום, במידה ובדרך שבהן פורסמה לשון הרע, ולא היו מסוייגים.

20. שמירת דינים

חוק זה אינו בא להתיר פרסום האסור על פי דין אחר

ואינו בא לגרוע מחסינות הניתנת על-פי דין אחר.

- ← מנו 2 מההגדרות של לשון הרע לפי החוק. (1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדו; (2) להכות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחדות לו; (3) לפקוע האדם במשורתו, אם מטרה ציבורית ואם מטרה אחרת, בעסקו, במשלת ידו או במקצועו; (4) להכות אדם
- ← אלו אמצעים נחשבים לאמצעי פרסום? (א) פרסום, לענין לשון הרע – בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר. (ב) חאים כפרסום לשון הרע, הלי למעט מדברי פרסום אחות – (1) אם היתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיעה לאותו אדם או לאדם אחר זולת הנפגע; (2) אם היתה בכתב והכתה עשוי היה, לפי הנוסחאות, להגיע לאדם זולת הנפגע.
- ← אם משתמע מפרסום כלשהו דבר רע על מישהו, אך לא נאמר מפורשות, האם הדבר ייחשב כלשון הרע? (כן)
- ← האם ניתן להגיש תביעה על לשון הרע שפורסם על אדם שכבר מת? (כן. קחבי משפחה מדוגה ראשונה יכולים)
- ← מה דינו של המפרסם לשון הרע, הכוונה לפקוע, לשני בני-אדם או יותר זולת הנפגע? (מאסר שנה אחת)
- ← על מי מוטלת האחריות כאשר מפורסם לשון הרע בכלי תקשורת כלשהו? (על האדם שמסר את המידע, העורך ומי שהחליט על הפרסום)
- ← תנו 2 דוגמאות לפרסומים שחור לפרסום. (פרסום על ידי הממשלה / מבקר המדינה / שופט / חבר ועדת חקירה וכו' כמובנים בסעיף 13 בחוק)
- ← איזה הגנות יכולות להיות למפרסם לשון הרע? (הגנת אמת הפרסום והגנת חוסר רב)
- ← תנו 3 דוגמאות להגנת חוסר רב. (סעיף 15 בחוק)
- ← האילו מצבים יכולות להיות הקלות בדיון? (אם הדברים נאמרו בעבר וזוט המקור, אם היה משוכנע באמיתות הדברים, אם לא התכוון לנפגע ואם התנצל בצורה ראויה)
- ← תנו דוגמא לפרסום שלא ייחשב כלשון הרע.

נספח ד': 1

אז אני אגיד לכם מיהו ישראלי:

הוא מישוה שקם בבוקר, מפשיר את הלחם במיקרוגל או מכין ממנו עוסס, לוקח ממנו ביס ושוחה שלוק מהקפה. הוא נועל ריבוק וטי שירט שקנה TNT ויש לו מכשיר נוקיה דור שלישי פחברת אורג:

הוא נכנס לאוטו, מפעיל את GPS ומכניס דיסק למערכת. אחרי העבודה, הוא מסמס לאשתו שעוד מעט יגיע ואחר כך הוא עוצר בסופר וקונה קורנפלקס, הפבורגר, קעשופ וקוטג'. כשהוא חוזר הביתה, הוא מכניס את המצרבים לפריג'ידר ונמרח על הספה מול הטלוויזיה. אחרי הצהריים, הוא יוצא עם הילדים לפארק לעשות רונדלים על האופניים וקצת ריצת ג'וגינג.

כשהם חוזרים הביתה, הוא מדליק את הבילר, מתקלח ואחרי ארוחת ערב טובה, הוא נכנס למיטה שמח ומאפשר, כי היה לו יום פנטסטי שחבל על הזמן.

ועכשיו... נסו לחרגם את זה לשפה עברית טהורה, OK???

- ← מהי הבעיה בתרבות הדיבור המתוארת בקטע?
- ← הציגו דו שיח בין חניך למדריך בהכנות לחדש ארגון. על השיחה להתנהל לפי הבעיה המתוארת בקטע.

?íð íá÷á íðááí ãéíú ííàðùè èèì àì úíú ,áéáú :’á
 áðùá íéðóá éúéáùé ÷ð èèì àì éúíúù ùíáá :’á
 íáá ííàðùé àùéíç éðóá ìù áðáá÷ íù áúéá ,áðáòù
 .íðáéèì íéùíáì íéùàì íðàù íðááá ðáááá ùíáá
 ?ðááá àáá èé òááí ááéí ìò ááùçì íáéé áùá íáá :’á
 .éúááðù íééðò áæù çéóí éá ,éì áù÷ù ùíáá :’á
 ?÷ááá éúðáé áí :’á
 ááðð íáá ,÷éáíá òáðáá úá íéùì áù÷ :’á
 .áðá á÷áá úéðáéù íéá úáíàèéíáù
 ...íééðò ááò ùèù áùáçù éì ùé èá ,íééíí éá :’á
 ?ááá :’á
 ...íéáá :’á
 ??íéáðò íéá íéç áðçðàù ááááòá :’á
íéàù ééá òáðð íééðòàù éì áíáð ,àì :’á
 !áíúá ÷éáá áæ ìò éúðáé éí íó íéíáù àì áùá :’á
 ...ááá íééðòá ,áééðù :’á
 ?÷éáíá úá ðééá :’á

A cartoon illustration of a round, bald character with a large, open mouth, shouting or calling out. The character is holding a large, black megaphone to their mouth. The character has a simple, friendly face with a few lines for eyebrows and a small nose. The background is plain white.

(<http://cafe.themarker.com/view.php?t=572712>)

◀ הציגו דו שיח בין חניך למדריך בהכנות לחודש ארגון. על השיחה להתנהל לפי הבעיה המתוארת בקטע.

התורה מספרת על הבהמות שהכניס נח לתיבה (בראשית ז' ב) "מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו ומן הבהמה אשר לא טהורה הוא שנים איש ואשתו". וגם בפסוק ח' חוזרת התורה על הסיפור, מו"ר הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל הזכיר את שאלת חז"ל ששאלו, מדוע לא חסה התורה על ריבוי האותיות, הרי ניתן היה לכתוב בפשטות: "הבהמה הטמאה", כלומר שימוש בחמש אותיות, ואילו התורה כתבה "אשר לא טהורה" כלומר עשר מילים כפול שתי אזכרות, נקבל עשר אותיות מיותרות. אלא שלימדה אותנו התורה שנרגיל את לשוננו לדבר בצורה מכובדת ונמנע מן השימוש במילה "טמאה". חינוך יפה חנכה אותנו התורה.

והוסיף הרצי"ה ושאל: אך בספר ויקרא בפרשת מאכלות אסורות (פרק יא' ה') כתוב במפורש "הבהמה הטמאה"? והדבר חוזר פעמים רבות? מה קרה לכותב התורה? האם הוא שכח את מה שלמדנו בספר בראשית? פתאום לא צריך לדבר בלשון נקיה? אלא ענה הרב צבי יהודה זצ"ל: כאשר מדובר בהלכה למעשה צריך לדבר ברור ולא בצורה מעורפלת. גם את זה לימדנו כותב התורה.

◀ מהו הלימוד לגבי תרבות הדיבור שניתן ללמוד מהקטע?

◀ הציגו דו שיח בין חניך למדריך בהכנות לחודש ארגון. על השיחה להתנהל לפי הלימוד המתואר בקטע.

שרת תרבות הדיבור / אבי רם

(בעקבות דו שיח של קללות בין שרת החינוך לבין חברת כנסת)

לאדוניה. זה האדון השחצן ומלא הפוזה, שחשב שבהכל פיו הוא יכול לקלל, לשנות מציאות, ולנהל את המזרח התיכון. באה האתון ופתחה את פיה, באה הארץ ופתחה את פיה - וכך ירד אל סופו זה שרצה גם הוא לפתוח את פיו נגד עם ישראל.

כוחנו בפינו. החפץ חיים, והאוהב ימים לראות טוב, נוצר כשוננו מרע ושפתיו מדבר מרמה, סר מרע ועושה טוב, מבקש שלום ורודפהו.

אפשר בכוח הדיבור לחזק, לדומם, לתמוך, לשמח, ולדפא. אפשר בכוח הדיבור להשחית, לפגוע, לשפוך דמים.

לשון נקיה איננה רק המלצה של נימוסים והליכות. לשון נקיה מעידה על נקיות נשמתו ועדינות אישיותו של הדובר. לשון נקיה מעידה על תרבותו וערכיו של הדובר. לשון מלוכלכת מעידה אף היא - בדיוק הפוך.

אני כבר לא יודע מה עגום יותר - ראש ממשלה שלוקח מעטפות או שרת חינוך שכך מדברת. שניהם ביחד וכל אחד לחוד הם חלק מתהליך ההתבהמות, ההשחתה והקריסה של המערכות בוכן.

מנהיג נקרא - דבר (בקמץ). כוחו של המנהיג בדיבורו. ביכולתו לחזק לדומם ולאחד את העם. ביכולתו להלהיב ולהניע לפעולה ולסולידריות. מנהיג שבפותחו את פיו - מתגלה שפתו, רדידותו ושנאתו - אינו מוסיף כבוד לא לעצמו, לא לתפקידו ולא לעמו. את זה בדיוק מנסה האתון לכמד את בלעם. את זה בדיוק אנו למדים לבושתנו ולצערנו ממנהיגינו בשעה שהם פותחים את פיהם.

אכף חוברות ופלקטים על סובלנות וחינוך לא יצליחו מול הצורה, הסגנון והתוכן של דברי הנשים הכלו. וכשהפירות מרקיבים, הענפים יבשים, והעלים נושרים - זה העת להתחיל ולטפל בשורש. מציאות החיים הציבוריים תולך אותנו גם אם לא נרצון - אז בעל כורחנו - לטיפול שורש מעמיק ורציני, כדי לשעת יסודות ושורשים נקיים, וכדי שלא יצמחו שוב מנהיגים ודיבורים של גסות וביעור.

יושבים ילדי ישראל, הוריהם, מוריהם וכל הנלווים עליהם בבית, וכ-ו-ל-ם רואים את הקולות, את הרמה, את הויכוח ואת הסגנון של הנשים הממונות על החינוך בישראל. אבי רם סבור שהמציאות מוליכה אותנו בעל כורחנו לטיפול שורש מעמיק. לא לחינם ברא הקב"ה את המספר הגדול ביותר של המחסומים דווקא לפה. השפתיים, השיניים, הלשון, החיך -

כל אלו מהווים מחסומים לפה, המשגיחים על מה שהאדם מכניס לפה ועל מה שהאדם מוציא מהפה. לא לחינם אמרו חכמינו שיחיים ומות ביד הלשון' וכי 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו'.

תמיד ידענו מהו כוחו של דיבור. מהי כוחה של מחמאה מצד אחד - ומהו נזקו של לשון הרע מצד שני. תמיד זכרנו גם שאדם ניכר בבעסו, והמילים שהוא מוציא מפיו בשעת בעסו מעידות על תוכו ועל פנימיות אישיותו.

כל זה היה נכון תמיד - ובעידן של תקשורת המונים - נכונים הדברים שבעתיים.

אתה יושב בבית - ורואה שיחה בין שתי נשים שהיו מופקדות על היקר לנו ביותר - חינוך ילדינו. האחת הייתה המנכ"לית של משרד החינוך והשנייה היא שרת החינוך בפועל. איזו עוצמה חינוכית ומנהלתית הופקדה ומופקדת בידיהן של שתי הנשים הללו.

בידיהן לקבוע תקציבים, נהלים, להשפיע על תכנים, ולהוביל מהלכים חינוכיים המשפיעים על כל ילד וילדה בישראל.

והנה - אדם ניכר בבעסו - ופתאום שתי הנשים הללו פותחות פה אחת על השנייה. שלא תבינו אותי לא נכון - זה בסדר גמור לחלוק או לא להסכים אחת עם השנייה. אבל מבאן ועל שיחה ברמה באיכות בתוכן ובצורה שלא הייתה מביישת טריבונה ממוצעת של אוהדי כדורגל - הדרך ארוכה.

יושבים ילדי ישראל, הוריהם, מוריהם וכל הנלווים עליהם בבית, וכ-ו-ל-ם רואים את הקולות, את הרמה, את הויכוח, את הסגנון ואת אישיותן של הנשים הללו, הממונות על החינוך בישראל.

תרגיל בכוח הדיבור תעשה השבת בפרשתנו האתון של בלעם

◀ מהי הבעיה בתרבות הדיבור המתוארת בקטע?

◀ הציגו דו שיח בין חניך למדריך בהכנות לחודש ארגון. על השיחה להתנהל לפי הבעיה המתוארת בקטע.

שיר הסלנג / קובי לוריא

הי אתה, אם באת לצבא

תלמד לטובתך תלמד את השפה

מסדר אמריקאי זה טירטור הטירטורים

כל האוהל על הגב למברש המסדרים,

לפמפמם זה לרדת לשכיבות סמיכה

זה הסינוט של הבוקר וזו לא בדיחה.

יש לנו גם גרפיקה, מקצוע בכיף

לגרף שטחים חביבי לגרף ולגרף,

הי אתה נראה לי הלמוט, אתה נמצא בהלם

זה לא נורא אתה עוד תיכנס לתלם

הי אתה...

הי מי זה בא? הופה...

כמו מחיט אירופה

הווי זה איש עם פוזה שעושה שרירים

הוא משוכנע שחץ ממנו אין יותר גברים

ראש קטן עושה מה שאומרים לו ודי

וראש גדול להפך, הוא דואג יותר מדי.

וניחנח זה אחד שמדבר מדי הרבה

אומרים לו: "לך תחבא", בעברית: "תסתתם תיפרי"

הי אתה...

אולי זה לא עברית ולא שפה תיקנית,

אך זוהי השפה הימיומית...

הי אתה...

ציקו זה צייקמוק ובלבן בלי שיטה

כשבאוהל אתה לא מוצא מפילו תימיטה...

הסתעבות, צפה פגיטה, שים לב לבאות

איזה קדר, טיל מטומי, אתה בצרות...

שתו לי ואכלו לי זה גנבו בלי בושה,

שפטו לך שבת כלומר ביטלו לך חופשה.

הבן אדם שבוי כי לאור המצב

הוא כל כך מצוברח עד שנשבר לו הזנב

הי אתה...

לצוף זה לתפוס שלושה בזמן ההפסקות

לנוח ולנקות תיראש לכמה דקות

ואז אתה חולם על ציפור מתנה-

על האוכל של אמא, על מקלחת חמה...

אבל אתה לא ביחידה שמונה מפס ארבע -

שבאים בשמונה, עושים אפס, וחוזרים בארבע...

אולי אתה מורעל כלומר חולה על הצבא,

אתה והצבא ממש סיפור אהבה...

הי אתה...

אולי זה לא עברית ולא שפה תיקנית

אך זוהי השפה היומיומית...

הי אתה...

להפוך את התקליט זה באופן ענייני

לסיים חצי שירות ולהתחיל את השני,

דלקת קרום החשק זה חולי לא ברור

הנשמה נרגשת לקראת אותו שחרור

פזימניק זה אחד שכבר לקראת סוף השרות

אם הגעת עד לכאן אז תתכונן לאזרחות

כאב בטעם הפזימ ועצבנות מוגזמת -

כל מלה הו סימפטומים של מחלת הפזימית.

הי אתה...

◀ מהי הבעיה בתרבות הדיבור המתוארת בקטע?

◀ הציגו דו שיח בין חניך למדריך בהכנות לחודש ארגון. על השיחה להתנהל לפי הבעיה

המתוארת בקטע.

ã"ñá	
ĩũĩä-úœîũ ò ãìôú	
רבֹּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, אֵל רַחוּם וְחַנוּן,	
שְׁתַּזְכְּנִי הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם לְשִׁמּוֹר פִּי וּלְשׁוֹנִי	
מִלְשׁוֹן-הָרָע וּדְכִילוֹת וּמִקְבָּלָתָם.	
וְאַזְהַר מִלְּדַבֵּר אֶפְלוּ עַל אִישׁ יְחִידִי,	
וְכָל שָׂפָן מִלְּדַבֵּר עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל אוֹ עַל חֵלֶק מֵהֶם.	
וְכָל שָׂפָן מִלְּהִתְרַעַם עַל מַדּוּתִי	
שֶׁל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוא.	
וְאַזְהַר מִלְּדַבֵּר דְּבָרֵי שָׁקֶר, חֲנָפָה, לִצְנוּת, מַחֲלָקָת,	
כַּעַס, גְּאוּנָה, אוֹנָאָת-דְּבָרִים, הִלְבָּנָת-פָּנִים,	
וְכָל דְּבָרִים אֲסוּרִים.	
וְזַכְּנִי שְׁלֹא לְדַבֵּר כִּי-אִם דְּבַר הַצְּרִיךְ	
לְעִנְיָנִי גּוֹפִי אוֹ נַפְשִׁי. וְשִׁיְהִי כָּל מַעֲשֵׂי לִשְׁם שָׁמַיִם.	

העולים

☆ מטרת הפעולה

החניכים יבינו כיצד התרבות שלנו הדורשת סיפוק מידי משפיעה על קבלת ההחלטות שלנו ויפעלו לשינוי המצב.

☆ מבנה הפעולה

- ☆ הכרת תרבות ה'כאן ועכשיו'.
- ☆ הבנה כי תרבות זו משפיעה על צורת ההתנהלות שלנו במישור האישי ובמישור הציבורי.
- ☆ לימוד המצב הרצוי.
- ☆ מציאת דרכים לשינוי המצב.

☆ מהלך הפעולה

☆ הכרת תרבות ה'כאן ועכשיו'.

בוחרים את אחד החניכים מושיבים אותו על כיסא מול שאר החניכים ומניחים על ראשו כתר עליו כתוב אחד מהמושגים הבאים: מיקרוגל, sms, טלפון אלחוטי, אימייל וכדו'. על כל החניכים להציג בפנטומימה את המושג ועל החניך לזהות באיזה מושג מדובר.

לאחר מכן מחלקים את החניכים לקבוצות. כל קבוצה מקבלת את אחד המושגים ובמשך דקה צריכה לכתוב כמה שיותר יתרונות וחסרונות של המושג. לאחר שכל קבוצה מקריאה את החסרונות והיתרונות שכתבה, עורכים הצבעה לגבי מי המושג שהכי שיפר את חיינו? מי פגע באיכות החיים שלנו? על איזה מהמושגים לא היינו מוכנים לוותר? וכן הלאה.

☆ שואלים את החניכים מה המכנה המשותף של כל המושגים הללו ומהי מטרתם. מסבירים לחניכים כי כל הדברים הללו נוצרו על מנת 'לייעל' את החיים שלנו. המציאות של החיים היום היא כזו שהדברים צריכים להתרחש מהר. התרגלנו לרצות ולקבל הכל באופן מידי. האדם המודרני מעוניין להספיק כמה שיותר דברים בזמן קצר ועל כן כל הזמן מומצאים דברים חדשים אשר מקצרים תהליכים ומאפשרים לכאורה להספיק לעשות יותר דברים באותו זמן. עם זאת, ברור שלדרך חיים כזו ישנו גם מחיר!

מקריאים לחניכים את השיר "אין לי זמן" (נספח ג') ולאחר מכן שואלים אותם מהו המחיר שאנו משלמים על דרך החיים שלנו? מסבירים להם כי ברמה הפשוטה, כאשר אנו מכינים אוכל מהיר – אנו מוותרים, בדרך כלל, על אוכל בריא ומזין. כאשר אנו שולחים sms לחברים, אנו מרגישים אולי שככה יש לנו אפשרות לשמור על קשר יותר רציף ועם יותר אנשים, אך בפועל אנו מוותרים על חברות עמוקה ועל מפגש פנים אל פנים עם החברים שלנו. כאשר אנו מדברים בטלפון אלחוטי, אנו פנויים להסתובב בבית ולעשות דברים אחרים בזמן שיחת הטלפון, אך אנו גם סופגים הרבה יותר קרינה. ברמה יותר עמוקה, אנו מתרגלים לקצב חיים בו אנו אולי מספיקים יותר מבעבר אך מוותרים על דברים חשובים אחרים. כלומר, אנשים יכולים לעבוד בחברה בה מתקשרים עם כל העולם באופן מידי. לשלוח מיילים, להעביר חומר בפקס ולקבל עדכונים בסלולרי, אבל כתוצאה מכך אנשים נמצאים פחות עם המשפחה שלהם וגם כשהם נמצאים עם משפחתם, הם ממשיכים להתעדכן ולעבוד ויכולים להיות לגמרי עסוקים בעבודתם. מה שנוצר הוא שאנחנו מקבלים תחושה של – "הנה, אני בעניינים, דברתי איתו, אני יודע מה קורה וכו'", אבל למעשה, רמת ההכרות שלי עם כל דבר, עם כל אחד הפכה להיות מאוד שטחית. אני כביכול מספיק הכל, על ידי חידושי

הטכנולוגיה יש לי יכולת לעשות הרבה יותר דברים מבעבר, אבל בעצם את אף אחד מהדברים הללו אני לא עושה טוב.

מחקר שערכה ד"ר שרה רונזבלום מהחוג לריפוי בעיסוק באוניברסיטת חיפה מראה כי הזמן הממוצע שהורים מבליים עם ילדיהם הוא 5.32 שעות ביום, בעוד ש"זמן האיכות" שהם מבליים איתם עומד על 1.72 שעות. מכאן, שמתוך 24 שעות ביממה, פחות משעתיים מוקדשות לילדים!!!
בעיה נוספת הנגרמת כתוצאה ישירה מתרבות ה'כאן ועכשיו' (או בלע"ז 'תרבות האינסטנט'), היא – דרך קבלת ההחלטות של הפרט ושל הכלל.

☆ **הבנה כי תרבות זו משפיעה על צורת ההתנהלות שלנו במישור האישי ובמישור הציבורי.**

מספרים לחניכים כי על שולחן הממשלה הוגשה הצעה לפינוי העיר בה הם גרים. מחלקים את החניכים למספר קבוצות ולכל קבוצה נותנים בריסטולים, טושים, עיתונים ישנים, דבק, מספריים וכו'. מטילים על החניכים בתוך חצי שעה להכין מערך הסברה לממשלה ולעם מדוע לא כדאי לערוך את הפינוי. על המערך לכלול כרזות, פרסומת ודפי הסבר. כעבור חצי שעה כל קבוצה מציגה את מערך ההסברה שלה ועל המדריכים להחליט האם המערך משכנע והאם יוותרו על הפינוי. (ניתן לבחור מראש מספר חניכים או בוגרים שיהיו הממשלה ויוכלו להתעמת עם כל קבוצה על מערך ההסברה שלה).

לדעתי, מתודה זו תכניס יותר מידי חניכים ל"פינה", מה גם שזה יותר מידי "קשור" לאנשים מכדי שיוכלו לחשוב על כך באופן מבוקר ומנותק. יתרה מזאת, אני לא רוצה שחניכים יעסקו במחשבות כאלה...
מה דעתך? האם ההצעה הבאה יכולה להיות תחליף ראוי? –

מספרים לחניכים כי העירייה החליטה בשיתוף עם יזמים פרטיים לקרואת הקמת שכונה חדשה, לסלול כביש מהיר כדי לפתור את בעיית הגישה שתתעורר בעקבות השכונה החדשה. הכביש המתוכנן יעבור בשכונתם, ולשם כך עומדת העירייה להפקיע:

- שטח ריק עם חורש טבעי.
- 4 מבנים העומדים לשימור היסטורי.
- 10 בתים פרטיים.
- אתר עם עתיקות.
- מגרש נטוש.

חשוב לציין כי הכביש יעבור סמוך מאוד לבתי המגורים של השכונה.

מטילים על החניכים בתוך חצי שעה להכין מערך שמטרתו לעצור את תכנית העירייה. על המערך לכלול – את כל הסיבות שיכולות לעלות על דעתן מדוע לא כדאי לסלול את הכביש, כרזות המסבירות את הדבר, פרסומות, עצומות, פעילויות למניעת התכנית ודפי הסבר. כמו כן עליהם להכין רשימה של גופים או עמותות, שעמן ניתן לשתף פעולה לשם עצירת התכנית. כעבור חצי שעה כל קבוצה מציגה את מערך ההסברה שלה ועל המדריכים להחליט האם המערך משכנע והאם יוותרו על התכנית. (ניתן לבחור מראש מספר חניכים או בוגרים שיהיו חברי העירייה ויוכלו להתעמת עם כל קבוצה על מערך ההסברה שלה).

רושמים את הטיעונים המרכזיים שהעלתה כל קבוצה, ומחלקים אותם לשני סוגים: עקרוני, ומעשי. (לדוגמא, מעשי – סלילת הכביש תלווה ברעש גדול, דבר שיפריע לתושבים, זה לא צודק להפקיע בתים של אנשים וכו', דוגמאות לעקרוני – זה לא נכון להשתמש בשטחים הירוקים שנשארו לשם כבישים, ישנם מבנים בעלי חשיבות, ועלינו כתושבים חובה לשמר אותם, גם אם זה מסובך, כיוון שהם המקומות מהם התחילה זהותנו, וכו') לאחר מכן דנים עם החניכים בשאלה אילו טיעונים משכנעים יותר ומדוע.

מנסים להבין עם החניכים מדוע קשה לנו עם הטיעונים העקרוניים, ומה אנו מאבדים בכך. לדוגמא – מה קורה עם העירייה מוצאת פתרון לבעיות שהם העלו – כל תושב שיפונה – יקבל וילה בקיסריה, או כל תושב השכונה יקבלו מסך פלזמה עם מערכת רמקולים משוכללת על מנת להתגבר על אי הנעימות שתגרם – עקב כך התושבים רוצים...

צריך להבין שהרבה יותר קל לי להוציא עצומה שסלילת הכביש נובעת ממנעים מושחתים של קשר בין יזמים לעירייה. או שהחיים בשכונה יהפכו לבלתי נסבלים. אלה טיעונים הרבה יותר "פופולריים", אבל זה שהם יותר נוחים נובע מכך שאנחנו בורחים מהשאלה. כי – "אני צריך להציל את השכונה ואין לי זמן לדבר על סדר יום ציבורי בנושא שימור מבנים.

מקריאים לחניכים את דבריהם של יקיר שגב, יו"ר "יהודה ושומרון – מנהלת ההסברה", ודני דיין, יו"ר מועצת יש"ע (נספח א') ניתן להשתמש גם בכתבה שפורסמה בעולם קטן – ישראלי (נספח ב'). שואלים את החניכים מהו לדעתם ההבדל העיקרי בין מערך ההסברה הזה לבין מערכי הסברה אחרים שהיו (לדוגמא בזמן ההתנתקות) או מערכי ההסברה שהם הציעו.

מנהלת ההסברה של יהודה ושומרון משתמשת בטיעון אחד ויחיד במערך ההסברה שלה – זכות האבות והקשר ההיסטורי שלנו לארץ ישראל. עד כה מרבית מערכי ההסברה שהיו דנו בטיעונים דמוגרפיים, ביטחוניים וכו' או במילים אחרות, דנו בשיקולים של 'כאן ועכשיו', דברים שמדברים אל העם בנוגע למצב הנתון ושניתן לבחון אותם בטווח המיידי. כמו בכל פרסומת, ניסינו 'לשווק' את ארץ ישראל כפותרת בעיות ברמה המיידית ולא נגענו בנקודה העמוקה יותר שבגללה דוקא ארץ ישראל היא הארץ שלנו. חשוב לזכור שלפתרונות הנקודתיים והמיידיים יש תמיד טענה הפוכה ("ההתנתקות תתפוצץ לנו בפנים" ואם היא כן היתה משפרת את המצב הבטחוני, היינו מוכנים לתכנית כזו??). לעומת זאת, לדברים שורשיים יש יכולת לחלחל עמוק יותר ולהשפיע יותר לעומק.

☆ לימוד המצב הרצוי.

בפעולה הראשונה למדנו כי התרבות הישראלית צריכה לנבוע מהתורה. גם דרך קבלת ההחלטות שלנו צריכה לנבוע מהתורה, והתורה איננה מחנכת לסיפוק מיידי ולציפייה שהכל יתרחש במהירות. התורה מחנכת אותנו שאת השכר על קיום המצוות מקבלים בעולם הבא, כיוון שבעולם הזה דברים קורים לאט, על ידי תהליכים, ולא על ידי ניסים לכן אין לנו את הביטוי – "אנחנו רוצים משיח עכשיו" התורה מלמדת אותנו כי גאולה תלויה במעשים שלנו, דבר הדורש מאתנו עבודה על המידות, שהיא ודאי עבודה איטית, אינטנסיבית, התורה רוצה שננהיג ונקים מדינה, נשים עלינו מלך, דבר שבתקופת השופטים, לקח כמעט ארבע מאות שנה (390 בדיוק...) לדור שיצא ממצרים, ראה את הנסים שנעשו שם וקיבל תורה. עבודה תהליכית זו, היא פעולה שלעתים אף קשה מאד לראות את תוצאותיה, אבל היא מלמדת אותנו לא לפחד מדרך ארוכה!

☆ מציאת דרכים לשינוי המצב.

דני דיין – יו"ר מועצת יש"ע ויקיר שגב – פעיל חברתי ולשעבר יו"ר אגודת הסטודנטים באוניברסיטה העברית, השיקו ב"מרכז מורשת מנחם בגין" בירושלים את "יהודה ושומרון – מנהלת ההסברה". גוף עצמאי שיעבוד לצד מועצת יש"ע ויפעל למען הגברת הזיקה בין החברה הישראלית ליהודה ושומרון

כי הציבור הישראלי הרבה יותר מחובר לשורשיו היהודיים מאשר בעבר והרבה יותר פתוח לעמדות ערכיות ממה שנדמה. דווקא על רקע אובדן האמון במנהיגות חשוב להציג תפיסת עולם ערכית, מבלי להתנצל: יהודה ושומרון הם חלק מהסיפור של כל יהודי, הם שלנו בזכות".

דני דיין הוסיף ואמר כי "אנחנו לא נלך לפתרונות הקלים של לדבר על בטחון ועל קסאמים ועל יתפוצץ לנו

בפנים' ועל אבו בלוף, אלא נגיד את האמת הפשוטה שלנו שאנחנו צריכים להתחבר ליהודה ושומרון. כל יהודי צריך להתחבר ליהודה ושומרון כי זאת ארץ אבותינו. כי כאן התהלך דוד המלך. כאן התהלכו הנביאים. כאן התהלכו השופטים והמלכים. וזאת הסיבה שנותנת לנו את הזכות על ארצנו! את החיבור הזה אנחנו רוצים לעשות בין כל יהודי בת"א, בחיפה, בעכו, בבאר שבע, באילת לבין יהודה ושומרון. כמוכן מתוך מטרה שעם ישראל יבין שאם נתנתק חס וחלילה מיהודה ושומרון, מדינת ישראל תהיה תלושה מכל שורש ותהיה בעצם מין עלה נידף ברוח".

המנהלת תקדם ותפעל לעידוד התיירות ביהודה ושומרון וליצירת עוגנים תיירותיים באזור כדוגמת העיר המקראית בתל שילה. כבר בסוכות יוכל הציבור ליהנות משורה ארוכה של סיורים בעקבות התנ"ך.

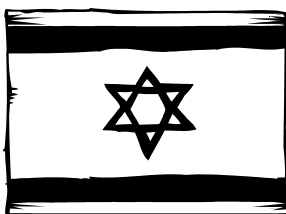
בראיון עימו אמר יקיר שגב כי "התחלנו במהלך שחלק גדול ממנו זה קמפיין תחת המסר "יהודה ושומרון – הסיפור של כל יהודי" ואנחנו עושים את זה מכיוון שאנחנו

מרגישים שהדיון הציבורי בארץ נהיה רדוד. כל הזמן מתעסקים בהפחדות על דמוגרפיה ועל בטחון בעוד שהדיון האמיתי צריך להיות על למה באמת אנחנו יושבים במקומות שבהם אנחנו יושבים" עוד אמר שגב כי "יש כאן איזו שהיא הושטת יד לציבור החילוני, שהיא בעיני חשובה מאוד ואפילו דרמטית", והוסיף "קשה להתכחש לעובדה כי ציונות עושים היום בעיקר בעלי ובעפרה. הפנייה אליי היא הושטת יד לציבור החילוני, שנמנע עד כה ברובו מלהתגייס למאבק בעד ארץ ישראל. מבחינתי, לגיטימי לאמץ ולתמוך בגישות פוליטיות שונות, אבל קודם כל עלינו להתחבר לשורשים שלנו, להפסיק להתנצל ולהסכים לפחות על הערך ההיסטורי של המקומות הללו. אני מאמין

יש"ע שלנו

עם ישראל לא מצליח לחשוב באופן ביטחוני גרידא, גם אם הוא מסכים לכל טיעוני הביטחון, גם הוא יגלה שוב ושוב שהסכמי אוסלו הביאו לכאן מחבלים מתאבדים וההתנתקות גרמה למלחמה, ומה לא? ברגע המבחן הוא לא יצליח לחשוב בצורה כזו. ישראלי נועד לחשוב ולהחליט החלטות באופן מוסרי. מה לעשות? ככה אלוקים תכנית אותנו. לארץ ישראל הוא לא מחובר סתם כי היא איזה מקלט משופץ.

והימין, ובמיוחד הימין הדתי, המשיך שנים רבות לפחד להגיד אמיתות וזלזל באינטליגנציה המוסרית והערכית של הישראלי. בהתמדה ובעיקשות אמר

"ההתנתקות תתפוצץ לנו בפנים", "אין ערבים אין פיגועים", איימנו על כולם בטילים ומה לא? ועם ישראל המשיך בעקשנות לא לפחד ולהיות כמעט עיוור בכל פעם שהיה עליו להחליט על הסכם שלום.

"אז מה?" תשאלו "הרי זה באמת פוגע בביטחון, אז למה לא לומר את זה?" התשובה לכך היא שוודאי שמהלך ערכי מביא בסופו של דבר לביטחון, אבל יהודים וישראלים עושים משהו קודם כי הוא נכון ואח"כ כמו בכל מנגנון של גוף-נפש, גם הביטחון יגיע וגם החוסן החיצוני יופיע.

די רק לקרוא את אין ספור התגובות הלחוצות והמנאצות, חלקן אף מלגלות, שכתבו אנשי שמאל בכלי התקשורת על קו ההסברה החדש של מועצת יש"ע, כדי להבין שהם מרגישים שלראשונה יש כאן קמפיין אידיאולוגי מאיים. חלקם ממש לא מליח להשלים עם כך שמשיהו מעז לערער את ההגמוניה שלו באמירת דברים ערכיים ומוסריים בכל הוויכוח על ארץ ישראל. אבל יש מהם גם שמסלימים בשמחה עם העובדה שסוף סוף התחלנו לדבר שיח ישראלי-יהודי אמיתי.

ואם מדברים על ישראליות ועל יהדות אז במועצת יש"ע פגעו בול. לפני שנכנסים לפרטים, לעיצוב, לקונספט, לילד היפה שבחרו לתפקיד, דוד המלך (אשכנזי מדיי), ול"רות המואבייה" החמודה- יש לומר שהלכו סוף סוף על מהלך שעלול לסמן מהפך של ממש בחברה הישראלית ולא רק בקשר ליהודה ושומרון.

נתחיל עם זה שאולי לראשונה יוצא גוף ימין במסע הסברה תודעתי לא כ"תגובה ל" אלא

דווקא בזמן רגוע. (מבחוץ בכל אופן).

לא עוד מתגוננים אלא יוזמים מהלך מחושב וארוך טווח באופן שנראה מקצועי.

אבל העיקר, וכאן אולי יהיה אפשר

לסמן את המהפך: סוף סוף מדברים עם החברה הישראלית על הדברים האמיתיים. לא עוד ביטחון, לא עוד תירוצים, לא קבילים בקודים היהודיים שטבועים בכולנו. לראשונה בוחרים להתקרב באופן משמעותי לסיבות האמיתיות שבגללם אנחנו כאן.

הצלחת הקמפיין הנוכחי אינה צריכה להימדד בכמות המבקרים שהגיעו בחג הסוכות האחרון לאתרים ביהודה ושומרון. יותר מזה- נראה שגם לא יהיה נכון למדוד את הצלחתו אפילו בבחירות הקרובות.

יש לקמפיין הזה אולי את הזכות לסמן שינוי כל כך מתבקש בשיח הימני עד כה. צריך להודות שבכל הנוגע בהסברה המין הישראלי מפגר. לא בתחום ובאיכות הגייגלים והפרסומות אלא בעומק ההסברה. השמאל מוביל (לא המרכז שהובל שמאלה) השכיל כבר מזמן להבין שליהודים שעברו אלפי שנות גלות, ביטחון הוא רק גירוד חיצוני וזעיר של המהות, ולכן כבר מזמן העביר את קודי הטיעונים שלו ל"מוסריות", "כיבוש" ומוצלח יותר- "כיבוש משחית". אפילו המילה "שלום" היא מילה שטומנת בחובה ערכים מעבר לביטחון.

שינוי בשיח במילואים

הקמפיין של מועצת יש"ע מבחינה מסוימת כבר עשה את שלו, כי לפחות הדתיים ראו שאפשר לראות מעל גבי שלטי חוצות קריאה בשם המקורות שלנו, אולי אפילו קריאה בשם אלוקים בשפה עממית ופשוטה. אם התודעה הזו תחלחל ולו רק בנו הדתיים, הרי שנעשה כאן מהלך מדהים של שדרוג כל שיחות המילואים שלנו וכל שיחות הפוליטיקה וארץ ישראל בעבודה עם החברים, כל אחד עם החילוניים שלו- הכל אולי יקבל סוף סוף תוכן שונה מעט. אולי סוף סוף לא נחשוש להישמע ארכאיים כשנאמר באופן פשוט : אי אפשר לוותר על אף חלק בארץ ישראל כי כל החלקים האלה הם משימה לאומית אחת ששואבת את כוחה אך ורק מהמקורות הישראליים שלנו, מתורת ישראל. אין שום הבדל בין

הרצלייה לבין שכם מלבד העובדה שיוסף נהג להסתובב בהרצלייה קצת פחות.

דתי ישראלי

נקודה מעניינת שלצערנו קשה להתעלם ממנה היא שאת הקמפיין ה"דתי" הזה מפיקה מועצת יש"ע כשבראשה עומד...חילוני. ישראלי חילוני, אתם יודעים.

אנחנו דתיים מאוד, אבל לא מספיק ישראליים. אנחנו חוטאים בהיסחפות שלנו אחרי הניכוס של החילוניות והשמאל של הישראליות. אנחנו מדברים המון על "הנקודה היהודית" שקיימת בכל אחד ועל סגולת ישראל, אבל נופלים פעם אחרי פעם בדיבור ילדותי ומתנצל על יהדות כשעומד מולנו חילוני. חלקנו מנאץ את הישראליות, את הממסד. ישנם מהדרים וממתגים כ"ערב רב" את כל מי שאינו מסכים עם דרכו, או כל מיני פתרונות יצירתיים קלים להתמודד עם אידיאולוגיה שאינה עולה בקנה אחד עם שלנו. צריך לדעת שכל אלו רק עושים רעש שיעלם עם ההדים שהוא מייצר.

המוני ישראלים מחוברים למסורת. להמונים אחרים יש כבוד לדת, הם בהחלט מתמלאים יראה של כבוד כשאומרים להם א-לוהים. נכון, חלק גדול מהישראלים הללו מאוד לא מחובר בשלב הזה לחלק מהטיעונים הדתיים שנביא, ובאמת, למה שיהיה מחובר אם שנים רבות הפקרנו את תודעתו לאמירות הקשורות את ארץ ישראל לביטחון בלבד? למה אחרי

שהשמאל טרח ועמל כל כך קשה להסביר לו על הכיבוש, הוא פתאום יתמסר לאברהם אבינו ולהטחה הא-לוהית? הוא אכן יעשה את זה, וזה יקרה מהר הרבה יותר מהזמן שלקחו הניסיונות להשכיח מאיתנו את המקורות הללו, כי התודעה הזו הרבה יותר טבעית לנו, אבל זה לא יקרה בלי מאמץ. צריך לדבר שנים בשפה הזו ובמונחים הללו, לעשות קמפיינים,

לכתוב מאמרים, לפרסם מחקרים, להוציא ספרים. צריך להחזיר באופן שיטתי ועקבי את מושגי ארץ ישראל של הישראלים למקורם, אותם מושגים שהביאו אותנו לכאן. גם את החילוניים.

בסופו של תהליך לא החרדים ינצחו, לא החילוניים ינצחו, וצר לנו לאכזב כנאה גם הדתיים- לאומיים לא ינצחו- הישראלים יהיו היחידים שינצחו.

התהליך הזה יהפוך את יהודה ושומרון וגם את ירושלים וגם את ארץ ישראל כולה, בהדרגה מ"יהודית" לישראלית אמיתית.

לאחר סוכות התשס"ט פורסם בחדשות כי הקמפיין החדש של מנהלת ההסברה עודד את הישראלים לבוא וליהנות: 41,000 איש הגיעו לשלל האירועים והסיורים המאורגנים של בתי הספר שדה הפרושים ביהודה ושומרון. מדובר בזינוק ממשי במספר המשתתפים, וזאת למרות שחלק מימי החג היו מעוננים וגשומים.

סוף סוף מדברים עם החברה הישראלית על הדברים האמיתיים

אין לו זבן / אריק אינשטיין

**אין לו זבן לשמוע את המוסיקה בטבע
אין לו זבן לראות את הים והשקיעה
אין זבן ללכת ולשקוע בקולנוע
תמצאו אותו תמיד בעבודה.**

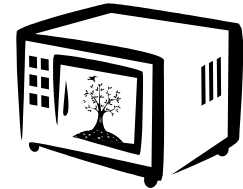
**על הבוקר כשהוא קם
הוא עייף ולא רגוע
כפר עס הקפה והראש בילדים
כנכרת כחשבה כמה כסף הוא פרוויח
וכבד כנשמה הקרבות הם אבודים**

**ובערב כשהוא שב
הוא עייף ולא רגוע
כחבק את האישה, כנשק לילדים
שוב עולה הכחשבה
כמה כסף הוא פרוויח
וכבד כנשמה הקרבות הם אבודים**

**ובלילה כמיטה הוא עייף ולא רגוע
כתהפך כצד לצד, והראש בילדים
כל הזמן הכחשבה כמה כסף הוא פרוויח
וכבד כנשמה הקרבות הם אבודים**

העשרה

ט"ו בשבט בדור המיקרוגל / יוני אלטמן, חברים מקשיבים

"השקדייה פורחת ושמש פז זורחת, ציפורים מראש כל גג מבשרות את בוא החג"
כן, ט"ו בשבט הגיע, חג האילנות. אך לעיתים נדמה שעם השנים החג הזה הופך להיות פחות ופחות אקטואלי.
האדם המודרני כבר לא תלוי בטבע כמו בעבר. הוא חי לו בדיור מוגן ואטום, ופגעי מזג האוויר כבר לא עושים עליו כל רושם. הטכנולוגיה מסייעת לו להתגבר על כל המגבלות שמציב בפניו הטבע. הוא הולך ומנצח את המחלות, משפר את איכות חייו, מתגבר על מרחקים של זמן ומקום בין רגע, ונדמה שאפילו השמים אינם הגבול בשבילו.

האם לאדם הזה יש עוד מה ללמוד מן הטבע, האיטי והמסורבל? זה שמתקדם לו בשלבים אט אט, ולא ממחר לאף מקום? האם לאילן ולפרח יש עוד מה לומר שאיש ההי-טק החמוש בפלאפון, מחשב נייד ומכונת מהירה המצוידת בכל השכלולים? ובכן, האמת היא שכן. והחג הזה, חג הטבע והאילנות, נושא בקרבו מסר חשוב מאד לאדם המודרני. מסר שאם רק יפתח את אוזניו וישיכיל להאזין לו, ישפיע על חייו לבלי היכר. למה הכוונה?
הקידמה, יחד עם כל הדברים הטובים והמופלאים שהיא העניקה לאדם, גם גרמה לו לכמה קלקולים.

**ומה יקרה
כשישנם דברים
במציאות
שעדיין אורכים
יותר מרגע
אחד? שעדיין
דרוש להם זמן
כדי להתפתח,
לצמוח,
להיבנות?**

האדם המודרני התרגל להיות עצלן. נקודה. הכל בא לו בקלות.
אם פעם כדי להגיע לתל-אביב הוא היה צריך לצאת למסע מפרך על החמור למשך שלושה ימים, היום די ב'קפיצה' של חמישים דקות ברכב מהיר.
אם פעם כדי לשוחח עם חבר שנמצא בקצה השני של האוקיינוס הוא היה צריך לשלוח מכתב שיגיע ליעדו תוך שבועיים, במקרה הטוב, היום די לשלוח את הפלאפון מהכיס ולחייג את המספר המבוקש, או פשוט לשלוח אימייל.
אם פעם בכדי לאכול עוף לארוחת צהריים היה צריך לקחת את התרנגולת לשוחט, למרוט לה את הנוצות, למלות, לנקר, לנקות וכו' וכו', כיום מספיק לקנות עוף קפוא בסופר ורק לבשל אותו. ואם אפילו לזה אין כוח, אפשר פשוט להוציא מנה מוכנה מהמקפיא ולהכניס למיקרוגל לשלושים שניות.

צורת החיים הזו מרגילה את האדם לעצלנות. הוא מקבל כל כך הרבה דברים מדהימים כמעט מבלי לטרוח עליהם, ואם חלילה משחו לא מספיק מתאים לפי טעמו, הוא מייד מתחיל להתלונן ולקטר.
אך ישנה בעיה חמורה מזו, והיא חוסר הסבלנות. בעבר דברים היו אורכים זמן, היה צורך להמתין בסבלנות, לחכות, לשמור על שלוה ועל קור רוח. היום הכל כל כך מהיר, כהרף עין ממש. הכל נעשה במהירות הבזק, והאדם שגדל בדור הפלאפון, האינטרנט והמיקרוגל, סובל מקוצר רוח. אין לו סבלנות להמתין יותר משלושים שניות. ומה יקרה כשישנם דברים במציאות שעדיין אורכים יותר מרגע אחד? שעדיין דרוש להם זמן כדי להתפתח, לצמוח, להיבנות? לאדם המודרני קשה איתם מאד. הוא מתעצבן, מתרגז, נעשה מתוסכל ומאוכזב ומתחיל להתלונן ולהאשים. קשה לו להבין שלא כל דבר עובד בקצב המיקרוגל.

חינוך ילדים, למשל, זה דבר שלא שקורה בין רגע. מדובר בהשקעה של שנים, טיפוח יומיומי, סבלנות ואורך רוח. למרות שאולי הוא מאד היה רוצה, האדם המודרני לא יכול להכניס את הילד שלו למיקרוגל, להקיש את הקוד המתאים, ולראות

איך הוא יוצא עוד 30 שניות בוגר ומחונך. אין מה לעשות אבל זה פשוט עובד אחרת. אבל הוא הרי כל כך ממחר, יש לו קריירה לטפח, פרויקטים להריץ, מתי יהיה לו זמן להשקיע בחינוך וטיפוח הילד שלו? גם קשר בין אנשים, זה דבר שדורש טיפוח והשקעה. זוגיות בריאה ועמוקה בין איש ואישה זה לא דבר שנבנה ברגע אחד. צריך להשקיע בזה זמן וכוחות נפש. להקשיב, לתמוך, לפרגן, לחזק. ומי שאין לו כוח לזה, מי שרוצה לראות תוצאות כאן ועכשיו, יקשה עליו מאד ליצור קשרים עמוקים ואמיצים עם בן זוג או עם אנשים אחרים (האם זה פלא שחיי נישואין בעולם המערבי נמצאים במצב קטסטרופלי כזה?).

בניין האישיות וכל הנושא של עבודת המידות דורשים עבודה והשקעה רבה. האם לאדם המודרני יהיה פנאי וסבלנות להשקיע בהם?

בניין האישיות וכל הנושא של עבודת המידות זה גם דבר שדורש זמן והשקעה. קינאה, גאווה וחמדנות אלו לא דברים שנעלמים בין רגע, וכדי לרכוש עין טובה, זריזות, ענוה, שמחה פנימית וכדו' יש צורך בעבודה ובהשקעה רבה. האם לאדם המודרני יהיה פנאי וסבלנות להשקיע בהם?

ולסיום ניתן עוד דוגמא אחרונה שנוגעת יותר אלינו בתקופה הזו. גאולה. כן, נכון, למדנו שיגאולתם של ישראל קימעא קימעא'. סיפרו לנו שבתהליך הזה יש ירידות, קשיים ונסיגות. אז למה כשהדברים באים לידי מעשה אנחנו שוכחים את כל הדברים האלו? אחרי אלפיים שנות גלות סוף סוף זכינו והקמנו כאן מדינה. היינו בטוחים שזהו, אוטוטו והגאולה כבר בפתח. והנה עברו להם חמישים שנה ועדיין לא הכל מסתדר כמו שרצינו. המשיח עדיין לא הגיע ועדיין יש מלחמות ופיגועים. יש בעיות ומשברים, יש דברים שצריך להתמודד איתם, לא הכל הסתדר בין רגע. ואז אנשים מתחילים לאבד את הסבלנות. לקטר, להתעצבן, להתייאש, להאשים. אבל מה קרה? וכי מישוהו הבטיח שתוך חמש דקות (או אפילו חמישים

שנה) הכל יסתדר בדיוק לפי הדמיונות והציפיות האנושיים?

וכאן אנו מגיעים לחג האילנות. לא בכדי נמשלה הגאולה ל"צמח" "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", אנו מזכירים בתפילה כל יום. הרבה דברים אנחנו יכולים ללמוד מן הצמח הקטן והפשוט. מאותו גרעין שפורץ ממעבה האדמה ומפלס לו את דרכו באיטיות אך בביטחה כלפי מעלה. הוא לא עובד עם סטופר, הוא לא מנסה להספיק הכל בין רגע, והוא לא עסוק כל הזמן בשאלה "מה יהיה?", "מתי כבר יהיה הסוף?", "למה הם לא ממלאים את תפקידם כמו שצריך?" מה שמעניין אותו זה דבר אחד בלבד. לצמוח. הוא מתקדם לו בנחת ובסבלנות. שלב אחר שלב. חותר כלפי מעלה ולא מוותר. אם תבוא רוח סערה ותאיים לעקור אותו, הוא יכופף את ראשו ויאחז בשורשיו היטב באדמה, עד יעבור זעם. הוא יקבל בשקיקה כל טיפת גשם שמורעפת עליו מלמעלה, וינצל אותה לדבר אחד. לצמוח. בלי חשבונות, בלי שיקולים. בנחת ובסבלנות.

ננסה אנחנו, בחג האילנות, הבא עלינו לטובה, לצאת אל הטבע, לנשום את האוויר, לקלוט את הריחות, להתבונן ולהאזין. נביט בפרח הקטן, נלטף את עליו ונקשיב למה שהוא מלמד אותנו.

שיהיה לכם חג אילנות שמח וכל טוב.

יוני, חברים מקשיבים, כ"ד שבט, התשס"ה

נחליאל: יצירה ישראלית

☆ מטרת הפעולה

החניכים יבינו כי מהי יצירה ישראלית נכונה וכי ניתן להגיע אליה רק מתוך ענווה.

☆ מבנה הפעולה

☆ משחק יצירת יצירה נכונה

☆ לימוד המאמר "על דבר הספרות" של הרב קוק

☆ סיכום

☆ מהלך הפעולה

☆ משחק יצירת יצירה נכונה

מחלקים את החניכים לקבוצות. כל קבוצה מקבלת יצירה כלשהי מהתרבות הישראלית של ימינו (נספח א'). מסבירים לחניכים כי עליהם להפוך את היצירה שבידיהם ליצירה שתהיה קיימת במדינת ישראל בה תהיה התרבות הישראלית האידיאלית (כפי שהצגנו אותה בפעולה הראשונה). לאחר כחצי שעה, כל קבוצה מציגה בפני שאר החניכים את היצירה החדשה שיצרו. מומלץ להביא לפעולה חומרים רבים – תלבושות, ניירות, צבעים וכן הלאה. לאחר שהחניכים הציגו את יצירותיהם, עוברים לשלב הבא.

☆ לימוד המאמר "על דבר הספרות" של הרב קוק

מחלקים לחניכים את המכתב שכתב הסופר אז"ר לרב קוק (נספח ב'). אומרים להם שהמכתב נלקח מתוך הספר "מאמרי הראיה" בו מקובצים מאמרים ומכתבים של הרב קוק. שמו של הסופר אז"ר לא מופיע במכתב ובשלב זה לא אומרים לחניכים שהוא כותב המכתב.

מבקשים מהחניכים לקרוא את המכתב ולכתוב מכתב תשובה ממערכת "הניר" אליה מופנה המכתב. כל חניך (או קבוצת חניכים) מקריאים את מכתבי התשובה שכתבו.

שואלים את החניכים מהם לדעתם הנקודות המרכזיות שעולות מן המכתב וכותבים את תשובותיהם על בריסטול. שואלים אותם האם הם מסכימים עם דברי הכותב. במידה והם מסכימים, שואלים אותם כיצד לדעתם ניתן להוציא לפועל את הדברים.

לאחר מכן, אומרים לחניכים שאת המכתב לא כתב הרב קוק אלא הפנה אליו סופר בשם הסופר אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ' הידוע בכינוי הסופר אז"ר (על שמו קרוי כפר אז"ר). מקריאים לחניכים את תשובתו של הרב קוק (נספח ג') ושואלים אותם מה דעתם על תשובת הרב? האם הם הופתעו מדבריו?

☆ סיכום

בפעולה הראשונה דיברנו על כך שהתרבות הישראלית האידיאלית היא זו המושתתת על התורה. האם הכוונה היא "להחזיר בתשובה" את התרבות הקיימת? האם החניכים יצרו בחלק הראשון יצירות שהן באמת יותר טובות מהיצירות שניתנו? האם משהו מהם בחן אולי היצירה כשלעצמה היא כבר טובה ואין צורך לשנותה? ולחילופין, האם אנו

חושבים כי ביצירה הישראלית האמיתית יש מקום רק לתשובות לשאלות הנצחיות ולעניינים רמי מעלה ולא לענייני היום־יום ולתשובות לשאלות הזמניות?

הרב קוק מאיר את עינינו ומסביר כי חשיבה כזו היא חשיבה גלותית. בישראל יש מקום ליצירה יהודית ללא הסתמכות רק על דברי הגויים. הספרות שלנו צריכה לעסוק לא רק בעניינים רמי מעלה כי אם גם בצרכי השעה ולתת מענה גם ובמיוחד לשאלות הזמניות.

"עם חי מופג את כל מה שדרוש להטבת חייו מהקולטורה העולמית הבללית, אבל הכל הוא מביא אל תוך ספרותו, אחרי שנחקן אותם לפי תנאי חייו המיוחדים"

דהיינו, הספרות שלנו צריכה להיות ניזונה מ"תנאי חייו המיוחדים", מכך שאנו עם ישראל בארץ ישראל, ועל כן היא תכניס לתוכה את הדברים הטובים מהתרבות העולמית ותיצור בעצמה דברים נוספים וטובים אשר יענו על צרכי העם.

עם זאת, יש גם מקום רב ליצור יצירה נכונה וטובה מבלי 'להעתיק' דברים אחרים. יש לנו תפקיד ליצור יצירה אשר יונקת מהתורה ונוצרת מתוכה ומתוך חייו כיהודים. כיצד? הצעד הראשון הוא הענווה. אנחנו מוכרחים לדעת כי האמת לא נמצאת רק בידינו שלנו. דהיינו, אם החברה הדתית של ימינו היתה יוצרת כאן את התרבות, לא בטוח שזו היתה התרבות האידאלית. אנחנו רגילים לחשוב שאם אנחנו היינו עושים את הדברים, אזי היה הכל בסדר. זוהי אולי גם הסיבה שחלק מהחניכים הזדהו עם דברי הסופר אז"ר, שכן נראה לנו שהכל צריך להיות הכי גבוה, הכי נצחי והכי 'דתי' שיש. בפועל, אין הרבה יצירה של אנשים דתיים בשישים שנות המדינה (לפחות לא באופן יחסי ליצירה ה'חילונית'). התפקיד שלנו הוא ליצור יצירה אמיתית ועמוקה אשר תתייחס לחיי היום־יום שלנו ותדבר אל הקהל הרחב. אם נעשה זאת מתוך ענווה ונגיע ממקום האמת שלנו (שזוהי התורה), אזי נצליח, לאט לאט, ליצור כאן תרבות נכונה וטובה יותר.

לסיים, ניתן להקריא את הקטע "לא כיפה בים" מאת אורי אורבך (נספח ד').

נספחים

נספח א'
קבוצה א' – שיר

הקיץ האחרון / בקם גת בור

ותחשבו עלי אני רוצה לטפס על ההרים כי הם שם ולבקר בכדינות כעבר לים לדעת אם יש צורות חיים אחרות ואם הכתים כמשיכים לחיות כי זה הקיץ האחרון שלי אתכם עם הגשם הראשון אני אעלם לאט לאט השכבות נכסות בין רוצים לא רוצים ותפילות אחרונות אז תזכרו שהבטחתם... כי השמיים גדולים והדמעות קטנות תעצמו את העיניים כל גשם ראשון	f זה הקיץ האחרון שלי אתכם עם הגשם הראשון אני אעלם דמעותי יזרכו במורד הרחובות כבו עלה נוסר ותקוות רחוקות אני איש של חורף בין אלפי אנשי ים אך בחורף הזה כבר לא אהיה קיים לאט לאט השכבות נכסות בין רוצים לא רוצים ותפילות אחרונות אז תזכרו שהבטחתם לא לבכות כי השמיים גדולים והדמעות קטנות תעצמו את העיניים כל גשם ראשון
--	--

קבוצה ג' – שירה

אחרי מותי / חיים נחמן ביאליק (תרס"ד)

ואם-התמהמה – בְּכָל-יום חֲכֵתָה-לוֹ ובְּנִהימָה טְמִיכָה שְׁנֵעָה-לוֹ – וְהוּא הִתְמַהְמָה אֶף לֹא-בָּא, אֶף לֹא-בָּא! וְגָדוֹל מְאֹד, מְאֹד הִכָּאב! הִזְהָ אִישׁ – וְרָאוּ: אֵיךְ נִגְוָה עוֹד, וְשִׁירַת חַיִּי בְּאֻמְצָע נִפְסָקָה; עוֹד שִׁיר מְזֻמּוֹר אֶחָד הִזְהָ-לוֹ, וְהִנֵּה אֶבֶד הַמְזֻמּוֹר לְעַד, אֶבֶד לְעַד!"	אֶת-כָּל-רְצִי לְבוֹ הִגִּיד לוֹ, וְכָל-הַנִּימִין יָדוֹ דּוֹבְבָה, אֵךְ כִּי אֶחָד בְּקִרְבּוֹ הִכְחִיד, סְחוֹר סְחוֹר לוֹ אֶצְבָּעוֹתָיו פָּזוּזוּ, נִימָה אַחַת אֶלְמָה נִשְׁאַרָה, אֶלְמָה נִשְׁאַרָה עַד-הַיּוֹם! וְצָר מְאֹד, מְאֹד! כָּל-גִּמְיָה זָעָה נִימָה זֹו, דּוּקְמָה זָעָה, דּוּקְמָה כָּעֵדָה, אֶל-מְזֻמּוֹרָה, דּוֹדָה גּוֹאֲלָה, כְּמִהָה, צְמָאָה, עֲגָמָה, נִכְסָפָה, כָּאֲשֶׁר יַעֲגֵם לֵב לְמִזְמֵן לוֹ;	אֲחֵרֵי מוֹתִי סִפְדוּ כָכָה לִי: "הִזְהָ אִישׁ – וְרָאוּ: אֵיךְ נִגְוָה עוֹד; קִדְמָה זָמְנוֹ מֵת הָאִישׁ הַזֶּה, וְשִׁירַת חַיִּי בְּאֻמְצָע נִפְסָקָה; וְצָר! עוֹד מְזֻמּוֹר אֶחָד הִזְהָ-לוֹ – וְהִנֵּה אֶבֶד הַמְזֻמּוֹר לְעַד, אֶבֶד לְעַד! וְצָר מְאֹד! הֵן כְּנוֹר הִזְהָ-לוֹ – נִפְשׁ חַיָּה וּמְמַלָּה, וְהַמְשׁוֹרֵר מִדִּי דִבְרוּ בוֹ
---	---	---

תירס חם / מרים רות

מי לא מכיר את אופיר?

אופיר אוהב לנגן ולשיר וביום קיץ חם - אוהב גם תירס חם.

יום אחד יצא אופיר לטייל.

ביד אחת - קופסה, ביד שניה - מקל,

איזה כיף! במקל לתופף!

זה כבר ! לתופף ולשיר:

"תירס חם ! בים בם בם!

בים בם בם! תירס חם!"

שמעה את השירה לירון,

באה על תלת אופן עם פעמון.

נסעה לירון בעקבות אופיר

וגם היא שרה את השיר:

"תירס חם ! בים בם בם!

בים בם בם! תירס חם!"

שמעה גם יהב שיר, תוף ופעמון

צעדה גם היא - ובזרועה דובון.

יהב עם דובון, לירון עם פעמון, מתופף אופיר -

שלושתם שרים את השיר:

"תירס חם ! בים בם בם!

בים בם בם! תירס חם!"

שמע גם צור, פורץ לחצר ובחצוצרה מחצצר.

צור רץ אחרי יהב והדובון,

אחרי לירון והפעמון,

אחרי אופיר - וכולם יחד שרים את השיר:

"תירס חם ! בים בם בם!

בים בם בם! תירס חם!"

גם אלית מופיעה עם כף וסיר

גם היא מצטרפת לתיפוף ולשיר:

"תירס חם ! בים בם בם!

בים בם בם! תירס חם!"

פתאום באה שחף - עם עגלת בובות, בעגלה

עשרה תינוקות.

איזה כיף! אופיר מתופף, לירון מצלצלת בפעמון,

יהב שרה ושר הדובון, צור מחצצר -

אלית מתופפת שחף שרה וצוהלת !

במצעד, בתזמורת ושיר, הגיעו לבית של אופיר.

"תירס חם ! בים בם בם!

בים בם בם! תירס חם!"

אך מה קרה פה? מה? מה? מה?

מסביב לבית שקט ודממה. אמא איננה, אבא נרדם,

אין תירס קר - ואין תירס חם.

מפסיקים כולם לשיר, וצועקים על אופיר:

"איזה פיקסה! אוי! ואופי, אתה אופיר -

אתה חצוף!

מה זה פה? האם שכחת?!, איפה התירס

שהבטחת?!"

"לא הבטחתי" - אומר אופיר

"אני אוהב כך סתם לשיר.. ואם גם אין

תירס בסיר?" שקט... עצובים כולם."הרי

רצינו תירס חם"

ואז.. אמרה שחף:

"די להצטער! נחפש תירס חם במקום אחר.

בואו נסתובבו! יש לי רעיון! לסבא שלי יש תירס חם -

המון!"

צועדים כולם בשביל, לקראת ריח התבשיל:

שחף בראש עם עגלת בובות, בעגלה עשרה

תינוקות.

אלית מתופפת חזק ומהר, צור מחצצר ומחצצר.

יהב שרה - שר הדובון, לירון מצלצלת בפעמון.

ואופיר? - מתופף ושר. אופיר מאושר:

אופיר אוהב לשיר, וביום קיץ חם, אוהב גם תירס חם.

סבא בבית ושמע את השיר,

ושם על הדשא תירס מלוא הסיר.

לכל אחד צלחת עם תירס מתוק,

כל קלח עטוף בעלה ירוק.

ריח ניחוח מרחף באוויר -

אך אין נוגעים בתירס... ממשיכים לשיר:

"תירס חם ! בים בם בם!

בים בם בם! תירס חם!"

עד מתי ימשיכו כך לזמר? עד ש... עד ש... התירס

יתקרר,

הראשון טועם אופיר, ומזמין בזה השיר:

"בים בם בם! תירס חם! תירס חם! מ צ ו י י!"

אלית ושחף - צור ויהב - אופיר וגם לירון

אוכלים תירס - ב ת א ב ו !

התוכנית מבוססת על התוכנית הבריטית "פופ איידול" וכן על התוכנית האמריקנית "אמריקן איידול"; את צעדיה הראשונים ניתן למצוא בתוכנית "לא נפסיק לשיר", ששודרה בשנת 2002, גם היא במסגרת "קשת", גם התוכנית הזו היא בהנחייתו של צביקה הדר. ב"לא נפסיק לשיר" התמודדו אנשים אלמוניים לצד אנשי בידור מוכרים בתחרות זיהוי

וביצוע שירים עבריים. בשנת 2003 פיתחו טדי הפקות את רעיון "לא נפסיק לשיר" לתחרות זמר לכל דבר. במהלך הפרקים השונים מבצעים קבוצת מתמודדים שירים עבריים מוכרים ונשפטים על-פי ביצועם. לבסוף, מחליט הקהל הצופה בבית ישירות, על ידי הצבעה באמצעות מסרון (SMS) מי המתמודד המועדף עליו, והזוכה במספר ההצבעות הנמוך ביותר הוא המודח מהתוכנית. לבסוף, לאחר מספר ניפויים משמעותי, נבחרים שלושה מתמודדים אשר מבצעים את ביצועם האחרון בגמר בהופעה חיה.

"כוכב נולד" הפכה כבר בעונתה הראשונה להצלחה, ולאחר מכן לתופעה תרבותית רחבה. למרות הביקורות הרבות נגדה ונגד תרבות ה"אינסטנט" וייצור כוכבים, שמרה על נתוני רייטינג גבוהים ולאחדת קהל רחב. בין מבקריה החריפים נודעת במיוחד הזמרת חוה אלברשטיין שצוטטה בראיון עמה במוסף מעריב: "זה נגד כל החינוך שלי והגישה שלי למקצוע ולאמנות ולכל. זה משחקים, זה מין תיאטרון בובות כזה, שבו כל מיני כוחות עליוניים מושכים בחוטים, ואנשים מתנהלים לפי האופן שבו מושכים אותם. אותי זה די מדכדך". גם יהורם גאון תקף את התוכנית בכנס "תמוז" למוזיקה ישראלית בו זכה בפרס למפעל חיים כשבנאום התודה שלו פתח בסרקזם: "פרס זה ניתן לא רק לי אלא לדור שלם. דור ללא כוכבים נולדים, ללא פלייליסט, וללא יחצנים, אלא לאנשים שרכשו את ההוקרה והפרסום בעבודה קשה". ברם למרות הביקורות, "כוכב נולד" צלחה ברוב העונות את שיאי טבלות הרייטינג וזכתה לפרסים רבים בתעשייה. בשנת 2003 זכתה בטקס פרסי מסך הזהב "תוכנית העשור". באותה שנה זכתה גם בקטגוריית תוכניות הבידור. בשנים 2004 ו-2005, בעונותיה השנייה והשלישית, זכתה בפרסים בקטגוריית תוכנית המציאות. במהלך העונות הושמעה ביקורת כנגד התוכנית על הפרסום הסמוי לטובת חברות כמו סלקום וקוקה קולה, נותנות החסות הרשמיות, אך לא נעשה דבר בעניין.

נספח ב'

לכבוד מערכת "הניר", שלום.

זה כמה שאני רוצה להגיד לפני סופרנו הנכבדים מה "בעל הבית" פשוט כמוני דורש מספרותנו. ... אבל רוצה אני שגם הספרות העברית תפרה ותרבה. אנכי איני יכול להסתפק רק בספרים הישנים, כמו שהיה אבי מסתפק רק בהם, צריך אני גם לספרות חדשה בעברית, ספרות שתתקדם ותעלה מזמן לזמן למדרגה יותר נישאה, כמו הספרות הכללית, בדרך הקבלה (מלשון תקבולת). אולם דרישתי מהספרות העברית איננה דומה כלל לדרישתי מהספרות הכללית. כשאני שם פני אל הספרות הכללית, אז אני רוצה לדעת פוליטיקה, סוציולוגיה ושאר העניינים המניעים את רוח האנושיות. שם אני בן אדם ככל בני האדם "ואין דבר אנושי נעדר ממני", אבל בשעה שאני נכנס אל היכל ספרותנו, אז אני חולץ את נעליי, כי אל היכל הקודש אני רוצה להכנס. פה אני רוצה למצוא פתרון לא לשאלות זמניות, אלא לשאלות נצחיות, הנוגעות לפנימיות נשמתיות.

רוצה אני למצוא שם דברים, שישימו לי כנפיים לעלות למעלה מהשמיים הנמוכים שנטו על ראשינו המטריאליסטים: רוצה אני למצוא שם איזה ניצוץ מישעיהו, מר' עקיבא, מר' שמואל הנגיד, מר' יהודה הלוי, מהרמב"ם וכו' וכו'...

והנה אני פותח ספר אחד, והוא לועג לזיבת אפו של איזה יהודי אומלל, שטרד למצוא את הלחם ואת הבצל למזונו; פותח אני ספר שני, והוא לועג למצוות הזכרון שלי לציציותי ותפילי; פותח אני ספר שלישי, והוא מלא חרופים וגידופים כלפי מעלה; פותח אני ספר רביעי, כולו סכינים ומחטים – כולו ביקורת דוקרת; פותח אני ספר חמישי, והוא מלא זימה ונבלה; פותח אני ספר שישי, והוא מלא קטטות; מפרכסים הם הסופרים זה את זה, ובאיזה פרכוס!

והנני מגיד את האמת, שאני ממחר לסגור את הספרים הללו ולהרחיקם מעלי. לא לספרות כזו אני דורש.

איני דורש מספרותנו שתתן לנו מדעים כלליים: אותם אני יכול למצוא בספרות אחרת לשובע, ובשום אופן לא תוכל ספרותנו להפיק ממני רצון במקצועות אלה, מפני שבשעה שנצליח להוציא איזה תרגום מספר אחד במדעים הכלליים, יצאו בשפות אחרות ספרים מקוריים לעשרות או למאות.

אמנם איני מתרעם חלילה אם איזה סופר מתרגם לעברית ספר מדעי כללי. אדרבה, הנני אומר לו בפה מלא: יישר! והנני קונה אותו ברצון, מפני שעל ידי זה מתעשרת השפה, וריבוי הגוונים בודאי מביא ברכה לספרות, אבל לא זהו העיקר אצלי. העיקר אני רוצה למצוא בספרותנו את היהדות, נשמת אומתי, לנטלה ולנשאה מעל רמת הטבע של דורנו זה.

והדבר הזה נחוץ לדעתי לא בשביל בלבד, אלא בשביל קיום אומתנו בכלל.

אין לישראל גבורה אלא באמונה. גיבורי אמונה הו אבותינו מימי עולם. באמונה נבראה ספרותנו הגדולה שירשנו מאבותינו, ובאמונה אנו יכולים לעשות חיל גם לימים יבואו. באמונה תתחזק לאומיותנו. באמונה יפרח וישגשג יישוב ארצנו, האמונה תתן נשמה לעם ולשפה. האמונה תחיה את הכל. בת הנצח היא, ורק המארס אותה יתקיים לנצח.

כל הדברים הטובים שבהם תלויה הצלחת אומתנו אינם אלא סניפים לאמונה, כי רק היא משגבנו.

והסופרים, אם רק ידעו את תעודתם, כמו שידע עזרא הסופר, וכל שלשלת החכמים והסופרים שקמו לנו עד הדור הזה – צריכים הם לדאוג בשביל קיום היהדות, להזכירנו בכל מעשה לאומי שאנו עושים, כי בני משה אנחנו, נכדי ר' יוחנן בן זכאי.

חושב אנכי, כי אינני יחיד בעמנו, כי יש ויש בתוכנו "בעלי בתים" רבים כמוני, שגם הם דורשים מהספרות העברית כדרישותי אני.

האמנם אין אצלינו סופרים שישימו לב לנו ולדרישותינו?

אילו הוצאתי משפט על פי ספרותנו החדשה, כי אז הייתי חושב שכבר אבדה האמונה ונכרתה לגמרי, אבל מביט אנכי מסביב על אלפי רבבות בני עמנו, כנ ירבו, והנני רואה כי כמעט כולם עודם נאמנים לאלהי ישראל ומחזיקים בברית היהדות בכל לב. עדים המה בתי הכנסת ובתי המדרש הרבים שבכל ערי ישראל. גם עכשיו, כמו מלפנים, תמצאו הרבה צדיקים וצדקניות המוסרים את נפשם בעד התורה והמצווה.

האמנם רק הסופרים נבדלו מעל עמם? האמנם חדל הקשר הפנימי שהיה תמיד בין העם והאינטליגנציה שבו?

חלילה! אני חושב כי הרבה עוד ימצאון בתוך הסופרים שרגש אמונה מפעם גם בקרבם, אלא שמפחדים הם לגלות מה שבלבם. שמא חלילה יקנו להם שם ריאקציונרים, מורדי אור, מחזיקי הדת. אבל מצב כזה לא יארך, אנכי מאמין, שסוף סוף יתאזרו הסופרים חיל, יסירו את "הבושה" מעל פניהם ויצאו בראש עמם, להורות להם את הדרך, אשר דרכו בה אבותינו הקדושים, דרך החיים והטוב.

ואז תשוב הספרות להיות היכל הקודש, וקרניים משם יצאו להאיר ולחמם את כל הלבבות באור אמונה ודעת "אש תמיד תוקד על המזבח, לא תכבה".

בעל הבית הפשוט

תשובת מרן הרב זצ"ל

בעל הבית הנכבד!

יותר מדי אדוני מחקת את הסאה, בדרישתך מאת ספרותנו שתהיה מוקדשת רק לשאלות נצחיות. קשה היה לי להאמין שדברים כאלה, הנטולים מן החיים יצאו מפי איש משכיל היודע את העולם ואת החיים שכמותך, אבל מצאתי את הסיבה של מחיקה זו ב"טומאה הרצוצה" של הגלות שעודנה מפרכסת בתוך נשמתך.

מארת אלוקים היותר נוראה של הגלות היא מורך הלב. "והנשארים בכם והבאתי מורך בלבבכם בארצות אויביהם". מורך לב זה מתפשט על חוג החיים הרוחניים לא פחות ממה שהוא מתפשט על כל החוג של החיים החומריים. והוא מזיק לראשון לא פחות, ובפנים ידועים עוד יותר ממה שהוא מזיק את האחרון. הפחד מכל "כפתור נחושת" גידל לנו נפשות דלולות, רצוצות ושבורות שאינן יכולות לקבל אור, וחיים מעשיים של גאולה וישועה, גם לכשתבוא; והפחד מכל ספר העומד מחוץ לתחום הצר של מושג הקדושה, שהגלות יכולה לסמנו, מדלדל את חיינו הרוחניים ובורא לנו נשמות חלושות, שאינן יכולות לקבל את האומץ של האור הרוחני, העתיד להאיר עלינו בברקים מאירים וחודרים בדרך תחייתנו בארץ אבות.

הפחד החומרי מכל שוטר קטן הביאנו לידי הכנעה של שפלות להתפייס עם ההכרח. ... ועל כן ליהודי הגלות רחוק וזר גם לחשוב שתהיה לנו משטרה יהודית ושוטר יהודי. הנהגת המשטרה ועניין הפקידות – חלק הגויים המה. וכך נשרשה הדעה הזאת אצלנו, עד שרבים חושבים כי בלי השומר הנכרי אי אפשר ליהודים להתקיים, שבכל עת צרה צריכים לפנות רק אליו כמו למגינים ומצילים.

וכן הדבר נוהג בעניין המשטר הרוחני.

... אבל כל אלה הרעיונות (שאינן בספרות מקום לשאלות הזמניות) וכיוצא בהם פרי הגלות המה, תולדות של הטומאה הרצוצה שארסה מחלחל בקרבנו מאז גלינו מארצנו ונשברנו מהיות גוי חי שוכן בארצו ונשינו טובה. שכחנו שהשאלות הזמניות הינם צרכי ציבור גדולים ואדירים, וצרכי ציבור הינם תמיד עומדים במדרגה אחת עם לימוד התורה, שגם היא "נבראת בשביל ישראל" ושאלות ציבוריות אי אפשר לפתור בלי השתתפות הספרות. עם חי סופג את כל מה שדרוש להטבת חיינו מהקולטורה העולמית הכללית, אבל הכל הוא מביא אל תוך ספרותו, אחרי שמתקן אותם לפי תנאי חיינו המיוחדים.

... אבל בא הזמן שאנו צריכים להתחשב עם חיי המציאות ולהרחיב את תחומנו. אין אנו יכולים ואיננו רשאים להיות מעכשיו בנידון זה מה שהיינו מלפנים על פי ההכרח של הגלות, שם השלכנו את השוטר הגוי ואם היינו צריכים למדעים פנינו אל לשונות הגויים. לא כן פה בארץ ישראל. פה חיי קהילתנו ומושבותינו בידינו ואנחנו צריכים לפקח על רכושנו החומרי והמוסרי. אנו שבים לתחיה, ועימנו גם לשוננו וספרותנו. אפשר להסיח דעה מזה בגלות, שם אפשר גם כן להכחיש בעיקר מציאותה של תחיה זו, אבל לא כאן בארץ ישראל – במקום שהתחיה קורעת סגור עינינו גם בעל כרחנו.

הערובה לחיי ישראל הוא חי העולמים וכן בדניאל הוא אומר "וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם". צור ישראל, חי העולם מעיר אותנו לתחיה, על כן מתרחבים חיינו, והספרות שהיא ראי החיים מתרחבת עמם יחד לפי תביעותינו שאנו תובעים ממנה.

אמנם צדקת במחאתך על כל הזוהמה והנבלה, אשר ספגה ספרותנו אל תוכה בימים האחרונים ביחוד, ובפרט שאין אלו נכנסים כלל אל חוג החיים. אי אפשר לחיי עם בלי מדע, בלי שירה, בלי יופי, אבל אפשריים הם – וביחוד לישראל – להיות בלי נבלה, בלי סרחון רשע ובלי טומאות בשר ורוח.

אם החברה הרחבה אינה יודעת, אבל אנחנו שיחד עם החיים של ספר החיים אנו קוראים: "לא תהיה קדשה מבנות ישראל ולא יהיה קדש מבני ישראל", נגד זה אנו צריכים להלחם, ודוקא בנשק של הגדלת דרישת החיים.

אבל לא לצמצם את הספרות שלנו רק בהיכל הקודש כאשר אמרת, כי אם להרחיב את גבול הקודש גם על כל חי החול ועל כל דרישותיהם ועל כל המדעים הנדרשים להם.

"ביום ההוא היה על מצלות הסוס קודש לה".

לא כיפה בים

היצירה היהודית תוססת וגועשת. אפשר לנתח את הסיבות והתוצאות בלי סוף, אפשר להביע פרמור מתוך בונקרים חרד"ליים על משפיעים ומושפעים, אבל צריך

להודות שקורה פה משהו מרתק. אורי אורבך מונה את תוצרי התרבות שלא היו יכולים לפרוח לפני 15 שנה בשבוע שעבר התקיים בפתח תקווה פסטיבל אוכל כשר. השבוע בעזרת השם תעלה בערוץ הלוויין סדרה בשם "סרוגים" העוסקת בחיי הרווקים הדתיים. אלו הם שני ביטויים לתרבות המונים עממית יותר, ובעיקר עוד סימן להתפרצות גועשת של יצירה ויצירתיות בקרב ציבור ציוני-דתי מודרני. די להביט ברשימת רבי המכר כדי להבין שמשנה נפלא ותוסס וגועש וצבעוני מתרחש פה מתחת לאפנו. מספיק לפתוח רדיו ולשמוע את המוסיקה היהודית החדשה, לא זו הפיועדת רק לאוזניים דתיות וחרדיות, אלא זו הנגעת ביהדותם של מיליוני יהודים ונצרת על ידי יוצרים שומרי מצוות ומאמינים. אפילו בקולנוע ובתיאטרון כבר יש ביטויים נאים לנכחות של הדתיים, שלא לדבר על תקשורת ההמונים ששם זה כבר גלוי וידוע. כבוד למיגזר.

נ, אז יש ביקורת. בשבועון החרד"לי 'שבוע' תוקפת אחת הכותבות את פסטיבל האוכל בטענה שזה חיקוי לא נאה לתרבות החילונית. העורך של העיתון לעומת זאת, מתלונן על שכותבים דתיים מסכימים לכתוב באתרי "יהדות" עם כל מיני רפורמים. במקומות אחרים הזעיפו גבות על הכתב שהוא ועל היוצרת ההיא, ואיך הם מעזים ולמה הכביסה בחוץ ושאר טענות ומענות. אפשר להתווכח או להסכים, אבל מופלץ להביט על התמונה הכללית בעיניים משתאות. בתוך עשר שנים אין תחום שבו יוצרים בעלי רקע דתי ועניין יהודי לא מביאים את עולמם לביטוי יצירתי. ספרים וסרטים וסדרות ומוסיקה יהודית נפלאה ועיתונאים ומשוררים ויוצרי תיאטרון ומה לא.

היהדות נהייתה סיפור מעניין. גם יוצרים חילונים מתחילים להרגיש נוח עם היהדות שלהם ועם החברים הדתיים שלצדם. אפשר לנתח את הסיבות והתוצאות בלי סוף,

אפשר להביע פרמור אותנטי מתוך כל מיני בונקרים חרד"ליים על משפיעים ומושפעים, אבל צריך לפחות להודות שקורה פה משהו בלתי ייאמן בתחום התרבות הפופולרית היהודית.

מאה המילים הבאות יוקדשו לבליל של שמות וספרים, אירועים, אנשים ותוצרי-תרבות שלא היו יכולים לפרוח פה רק לפני 15 שנה.

האסוציאציות על אחריותכם: הרב חיים סבתו, הדר גלרון, מדורת השבט, סרוגים, שהרה בלאו, אפעס, בית אביחי, מקור ראשון, ג'קי לוי וחנן יובל, ווינט יהדות, תפילת נשים, יוכי ברנדס, אושפיזין, יהודה סעדו, מרחק נגיעה, אתי אנקרי, סדרת עם הספר, סרטי מעלה, המילה האחרונה, עמיר בניון, יונתן ואהרן רזאל, אנא בכוח, אנחנו מאמינים בני מאמינים, משיב הרוח, אלוהים לא מרשה, שי גבסו, חבורת ארמדיל, יעל משאלי, ארץ אחרת, המדרגות, תיאטרון תאיר, צו פיוס, קובי אריאלי, אראל סג"ל, קרן גשר, שולי רנד, סטנדאפיסטים דתיים, מדורי יהדות, שי צדקה, שלמה גרוניך, עידן רייכל, ערוץ תכלה, פרס מוסקוביץ, מעורב ירושלמי, אהוד אבידן ומאיר בנאי, כתבת בצפון, סיון רהב (ואם אוסיף "מאיר" אגלוש ל-101 מילים).

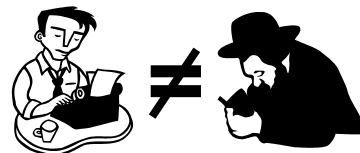
וזה בלי עוד חוקרים ומשוררים ואמנים ומכונים ליהדות, ואין סוף אירועים וסימפוזיונים ומיצגים ומכללות ודפי פרשת שבוע וחוגי אמוניות וכל מי שהעלבתי כששכחתי.

"נ", רוצן הקורא הדתי למשמע הבשורה הקשה שהמצב כבר אולי לא נורא כל-כך, "אם כל-כך טוב אז איך זה שכל-כך רע?" ולעומתו נחרד גם הקורא האולטרה-חילוני: "אתם פשוט משתלטים לנו על החיים. מה זה כל הדוסיאדה הזו, השם ירחם?"

אלו וגם אלו טועים. המצב תודה לאל, הוא עדיין רע מאוד, ועוד רבה הדרך כדי שהביטוי היהודי יתפוס את המקום הראוי לו בציבוריות הישראלית. אבל זו כבר לא טיפה בים ולא כיפה בים אלא זרמי מעמקים המשפיעים על פני הים שמעליהם, על החברה הישראלית כולה. אי אפשר שלא לדאוג.

העשרה

הניסיונים

כשאורי זוהר חזר בתשובה הוא נדרש לעזוב לחלוטין את היצירה, ולהפוך למחזיר בתשובה פעיל. כך היה נהוג בשנות ה-70, אלא שמאז זרמו מים קדושים רבים בבקבוקים. שולי רנד, אהוד בנאי ואיתי אנקרי מוכיחים היום שאפשר לנסות ולמצוא אפיקים לבטא את היהדות, גם בדרך אישית

בשיר התפילה ששולי רנד שר בתחילת ההופעה החדשה ומעוררת ההשראה שלו הוא מבקש "שלא ירגישו שאני מיסיונר". ובאמת לא הרגשנו. לא שהיו חסרים שם שירים בסגנון ברסלב בכמות שיכולה להוציא גם אותי לרקוד על גג מכונת בצומת הקרוב (או הקרובה). אני כבר בחיים לא אזכור אם זה זכר או נקבה), אבל זה הוגש בחן, בטוב טעם ובהומור עצמי.

כשאורי זוהר עזב את עולם המשחק והטלוויזיה ועבר לעולם שכולו חרדי, הארץ רעשה. מאז הוא הפך לסמל של חזרה בתשובה מסוג מסוים, שהיה פופולארי בשנות ה-70: עזיבה מוחלטת של חיי החילוניות, כולל שינוי המקצוע, מקום המגורים ולעתים גם המשפחה. אם אתה בעל כושר ביטוי, או שהיית קצת מפורסם - אתה הופך למחזיר בתשובה פעיל. מסלברטי של תרבות, אתה הופך למחזיר בתשובה פופולארי. כך אורי זוהר, ובזמנו גם מרדכי "פופיק" ארנון. אלו אנשים שהכירו את השפה החילונית, התחרדו והפכו למחזירים בתשובה או "מיסיונרים", למי שמעדיף את ההגדרה הזו. כחלק מהבחירה בחיים חרדיים, אורי זוהר הפסיק להיות במאי ויוצר תרבות. זה מה שהתאים לו, וזה מה שנדרש אז מחוזרים בתשובה.

מאז זרמו מים קדושים רבים בבקבוקים, והחזרה בתשובה די שינתה את פניה, בין השאר בזכות ש"ס והעטרה ליושנה, ערוצי הקודש, קצת חב"ד וברסלב, מעט "מכון מאיר" ובשנים האחרונות הרבה "פרילנסרים" שלא שייכים לשום קבוצה ספציפית בתוך היהדות הדתית, אבל בהחלט בחרו בדרכם שלהם לחיות עם המאפיינים העיקריים של יהודים דתיים. המשותף לכל הפרילנסרים, הגדרה שאני גונב בהנאה מאחד מהם, מאיר בנאי, שהם תורמים אהבת תורת ישראל יותר מאלו שעוסקים בהחזרה פעילה בתשובה. השתנו הדורות והטעמים, והלב של רבים הפך פתוח יותר ליהדותם, אבל סגור למסרים אגרסיביים ולהטפות. אנשים חילונים למשעי מוכנים לשאול שאלות, רק אם אתה לא בא להחזיר אותם בתשובה, ללעוג לדרכם, לאיים עליהם בגיהנום ולבלבל להם במוח. וכיוון שדתיים תמיד מאמצים טרנדים של חילונים, לא אתפלא אם בעתיד גם הדתיים יתחילו לחזור בתשובה.

ותודה לחוזרים בתשובה

העובדה ששולי רנד, אהוד בנאי, איתי אנקרי, עדי רן ושורה נוספת של אמנים עוסקים בעיקר בלהחזיר את עצמם בתשובה, מדברת אל אנשים רבים יותר. הם לא מיסיונרים, אלא ניסיונרים - מנסים כל הזמן למצוא אפיקים וכלי ביטוי נוספים ליהדות שלהם. כיוון שהם יוצרים מוכשרים, הם מצליחים לבטא רבים אחרים באמצעות עולמם האישי. הם לא עזבו את האמנות כדי להתמסר לאמונה, אלא צירפו את האמנות וכליה לתוך המהלך הנפשי, הרוחני והדתי (שלוש הגדרות שונות) שהם עוברים.

זהו חידוש גדול מאוד בחברה הישראלית בכלל, והדתית בפרט. העובדה שחוזר בתשובה לא מרגיש צורך לעזוב את עולמו המקצועי הקודם מוכיחה שאפשר לחיות חיים דתיים וחרדיים בלי להתנתק מהעולם, ובלי להתבצר ולהתנכר לכל מה שבנית עד כה. הם גורמים לחילונים ולדתיים רבים לחוש שהנה יש פה חוויה יהודית שמדברת גם אליהם. לדתיים הם מגלים שציריות וביטוי אישי אינם מנוגדים לחיים דתיים, אלא דווקא להיפך.

בחודש אלול, הוא חודש התשובה, צריך לומר תודה לחוזרים בתשובה מהסוג הזה, הניסיונרים. תודה מיוחדת על שהביאו איתם לעולמם החדש גם מטענים שצברו פה ושם, ותודה שהם הופכים את הקהל שלהם ליהודים קצת יותר טובים.